

2004 / 2.

Ára: 400 Ft

folkMAGazin

XI. évfolyam, 2. szám

1. **Szalamás zenekar:**
Korcson, szökös és sebes (Magyarpalatka, Mezőség)
 2. **Klapka Ágnes:**
Édesanyám rózsafája (Visa, Mezőség)
 3. **Kásler Magdolna:**
Vágják az erdei utat (Magyarszovát, Mezőség)
 4. **Sósok és Andrások:**
Széki magyar (Mezőség)
 5. **János Hajnalka:**
Széki magyar (Mezőség)
 6. **Bürkös zenekar:**
Kalotaszegi verbunk és szapora
 7. **Rozsdamaró zenekar:**
Verbunk (Méra, Kalotaszeg)
 8. **Bakó Katalin:**
Hova mész te három árva (ballada; Kajántó, Kalotaszeg)
 9. **Balaton Katalin:**
Zoboraljai halottas ének
 10. **Nagy Krisztina:**
Álla keserves anya (nagybőjti népdék; Borsodszentmárton)
 11. **Pásztor Endre (koboz):**
Mêlu (Klézse, Moldva)
 12. **Horváth Sára:**
Menyecske, menyecske (Klézse, Moldva)
 13. **Mokányos együttes:**
Nagykezes (Moldva)
 14. **Vass Erika:**
Tegnap jártam zabaratni (Gyimes)
 15. **Sárkányfű együttes:**
Lassú magyaros, lassú és sebes csárdás (Gyimes)
 16. **Kovács Nóri:**
Fekete városban fehér torony látszik (Szatmár)
 17. **Szűcs Marietta:**
Beteg a szeretőm (Szabolcs-Szatmár, Alföld)
 18. **Magyar Tekerőzenekar:**
Nem messze van ide Kismargita (Alföld)
 19. **Csige Ildikó:**
Búval terítették (Szebény, Baranya)
 20. **Bátmonostori Família Tamburazenekar:**
Ugrós (Duna-mente)
 21. **Rece-Fice együttes:** Crnagorka (Makedónia)
 22. **Téka együttes:**
Befogom a hat ökröm a járomba (Bonchida, Mezőség)
- FMVMCD / MC 010 • Táncház Egyesület

1. **Rozsdamaró zenekar:**
Keserves, verbunk és forduló (Magyarpéterlaka)
 2. **Balogh Melinda – ének:**
Kolinda (Szászcsávás)
 3. **Koncz Gergely – hegedű és Lelkes Tibor – harmonika:**
Marosszéki (Felsőősfalva)
 4. **Szabó Dániel – ének:**
„Ifi legény voltam...” (Hadikfalva)
 5. **Sárkányfű együttes: Gyimesi szerelmes dalok**
 6. **Lakatos Róbert zenekara:**
Kolozsi virrasztónóták és csárdás
 7. **Téglás zenekar:**
Bánáti műváltás és joc de doi
 8. **Berbécs zenekar:**
Lunga și mințelul (Kétegyháza)
 9. **Vigh Sándor – citera, levélsíp, ének:**
Hortobágyi pásztordalok
 10. **Békés Banda:**
Huszárverbunk és sarkantyús (Balassagyarmat)
 11. **Kovács Nóri – ének: Pál Pista bácsi nótái (Tereske)**
 12. **Végh Andor – dudu: Kolo i podnogu (Drávamente)**
 13. **August Šenoa Asszonykórus:**
Baranyai horvát népdalok
Közreműködik a Baranya zenekar
 14. **Kalo Glaso: Dromári**
 15. **Fondor zenekar: Ördögösfüzesi zene**
 16. **Gordos Anna, Gordos Júlia – ének: Ajaki nóták**
 17. **Németh Dénes zenekara:**
Verbunk, csárdás és menyasszonytánc (Kürt)
- HHCD0103 – Hagyományok Háza
h.h.@axelero.hu

A TARTALOMBÓL:

5. Emlékek moldvai gyűjtőútjairól I.
Kóka Rozália
8. Békés Banda - Joc
9. Magyar népzene hosszifuruglán
Juhász Zoltán
13. Pesovár Ernő legújabb könyvéről
Pálfy Gyula
15. VIII. Csángó Bál Budapesten
Abkarovits Endre
16. Néptáncantológia, ősi örökségből
Darmos István
17. Farsangi bál a Tékával Pomázon
Záhonyi András
18. NYÁRI NÉPMŰVÉSZETI TÁBOROK
23. FOTÓGALÉRIA: Endrődi Péter
28. Kovács Tivadar méhkeréki prímás
K. Tóth László
30. Alkotás és hagyomány
Nyulas Ferenc
34. A Carnegie Hall-tól az FMH-ig
K. Tóth László
37. Egy alföldi duda világjárása
Kozák József
38. A magyarbódi Vasil Imre
Busai Norbert
39. Interjú a 25 éves Dúvó tagjaival
Paluch Norbert
42. Jó-e egy kritikus kritikus?
Bolya Mátyás
44. Lemezkiadó a periferián - IV.
K. Tóth László
45. Vargyas Lajos etnográfus 90 éves
Varga Lajos Márton
46. Sue Foy angol nyelvű ismertetője
47. A Hungarian Heritage-ről
Abkarovits Endre

Harmatból egyszer tavasz nyílik

Olybá tűnik, hogy a március eleji böjti szelek sem a régiek már. Reggeli csípősségüket délutánra teljesen elveszítették, vagy maguktól abbahagyták.

Ha valaki nem tudná, hát én elmondom, hogy vasárnapi sétám alatt a budai lejtőkön láttam, hogy többen is az arra járók közül a szokottnál hosszabban süvegeltek egymást. Hogy fedetlen fővel, ráérősebben biccentettek egymásra, az a ragyogó napsütésnek volt köszönhető.

A szikrázó fényt és bódító tavaszi meleget sugárzó napkorong istenszemként ringott a Rézmál ölében. Talán kicsit szenderegőzött is,

miután a vékony szelek, megadva magukat, irigykedve búcsút fuvintottak hevült orcája irányába.

Ez idő alatt kölyöksugarai a közeli házakban kajtattak szemérmetlenül. Engem sem kíméltek, hazatértemkor kitergetett emlékkönyvem fakuló lapjain találtam őket. Aranyló szemüket rám villantották, majd pihető fényfonálba serítve magukat, magamra hagyták, hadd lubickoljak tovább tavaszi gondolataim zuhatagában.

Nemskára Széken is lobban a tavasz. A közöny a valóságot nem ferdítheti el. A harmatból is egyszer tavasz nyílik.

*Locsolófiúk
(Szék, 1967 körül – archív felvétel)*

Ballagó lányok (Szék, 1998 – archív felvétel)

Tekenyős-patak martja jólesően itatja magát a szürke habos vízzel, hogy szaporodjanak, növekedjenek palástjának díszei, a hamvas martilapuk, mert amint megszólal a kakukk, s szeghetünk a nádfedél alatt füstölődő szalonnából, szükségünk lesz az apróra vagdalt vízparti levélkékre is, hogy még húsvét előtt lehessen vasárnapi ebédünk rizses „rázott martilapuvál”.

A széki ember a természet jeladásaiból is ki tudta olvasni a mértéktartást. Ha a kakukk megszólalása után kezdte meg a szalonnát, akkor talán az kitartott az őszi munkálatok végéig, s ha már az ember kivárta azt a sok időt – decembertől ápriliséig! – megérdemli hozzá a tavasz ajándékát, a martilaput.

Esténként a lányok a ház zajától félrehúzódva, térdükön kinyitják félre őrzött „emlékes” füzetüket, hogy abba újabb tavaszt és szerelmet dicsőítő éneket, verset másoljanak, és színes virágbokrétákkal illusztrálják azokat, no meg legyen mivel dicsekedni a „polgár estéken” – kedd, csütörtök – az őket felkereső igaz választottjuknak, akik titokban már előleget adtak a majdani lakodalmukon muzsikáló bandának. A lánykérések ugyan még nem történtek meg, de a komoly legények szentül meg vannak győződve arról, hogy nem kapnak kosarat, hiszen nem egyszer történt már meg, hogy a nagymosást is keddre vagy csütör-

tökre időzítették a lányok, hadd lássa a legény, s aki arra jár, hány inget, pendelyt, szoknyát, párnacsúpot, szőtt és varrott terítőt lenget náluk a szél, és ezeket mind-mind akkor kezdték beszédni a szárítókötélről – más teendőik előbbrevalóságára hivatkozva –, mikor a legény már az ajtó előtt köszörülte a torkát. Ott szembesülhetett a nyílt titokkal.

Széken olyan minden, mint a tavasz érkezése: nyílt titok! Itt a történeket mindig a nyílt titkobból áradó következtetések segítetik életre.

Alighanem a kertekben égnek meredő, derékig fehérre meszelt fák is előre tudják, hogy virágaik csakis fehéréek lehetnek... Lehet, hogy ez így van rendjén, különben is, az igazi titkoknak sejtése sincs rólunk, ezért nekünk csak következtetéseket szülő sejtéseink lehetnek róluk.

Engedd meg, kedves olvasó, hogy itt hagyjam abba fejtegetésemet, mielőtt úgy járnék, mint Bátor kutyám, aki körkörös járásával annyit igazította maga alatt a friss szalmát, amíg azt teljesen kiszórta maga alól, és egyszer csak a nagy semmire huppantotta magát.

Most, mikor írásom végéhez közeledem, fölöttem az ég nesztelen havazásba kezdett. Megmosolygom, másként nem tehetek, tudomásul veszem, hogy a kései fehér rajzás vámszedőként lepi be a közénk libbenő tavaszt. Láttam

én már bivalyt fejő ember fején piros keszkenőt! A szeszélyes állat reggel és este előbb bohócot csinált gazdájából, s majd csak azután engedte kicsurgatni habos tejét... Mindennek ára van. A tavasznak is.

Lám, már megcseppent az eszterha, ami a kelet felremagyarázhatatlan hírnöke. A füstös tetőtől sárgálló kövér vízcseppek, ha szél lebentí öket, a zöldre festett ablakpárkányokra tespednek, ahonnan jól láthatják, hogy a széki lányok lassan befejezik a húsvétra készülő borsmintás, feketecérnás gyapotingüket, s hogy a legények már ruhásládájukba helyezték a nemrégén vásárolt rózsavizet.

A szitákkal kereskedő hegyi ember is örökre áldani fogja azt a napot, amikor Székre belépett, míves portékái ugyanis mind gazdára lettek.

Új, szigorú sziták tűrik majd kitartóan a pofozást, hogy a belőlük kikerülő finom lisztből illatos legyen a nagypénteki kalács, amiből minden öntöző legény kedvére szelhet a pálinka és piros tojás mellé.

Húsvét másodnapján Széken még a hervadó virág is erőt vesz magán, és friss hajtást bont, amin csöppet sem csodálkozom, hiszen a széki legények olyan pompás kedvvel járnak zenészekkel a lányos házakat, mintha Isten csak e célból csókolta volna őket oda, a falu földjére...

Soós János

„Míg egy gyufaszál lángja ellobban...”

Emlékek, emberek moldvai gyűjtőútjairól – I. rész

„A moldvai csángómagyarság a világ legárvább, legelhagyatottabb népcsoportja. Ha minden hallgatóm naponta csak annyi ideig gondolna rájuk, míg egy gyufaszál lángja ellobban, már nem élem hiába.” Többnyire így kezdte előadásait, beszédeit áldott emlékü Domokos Pál Péter, a Moldvában élő csángómagyarok múltjának, keserves sorsának, értékeinek legjobb ismerője, sok sötét évtizeden át egyetlen szószólója.

Péter bácsit 1968 őszén ismertem meg. Akkoriban jöttem haza első bukovinai utamról. A Gellért sörözőben találkoztunk, ahol időről-időre összejöttek a többnyire sanyarú sorsú, egykori erdélyi értelmiségiek. Ezt követően gyakori vendég lettem Péter bácsi Budafoki úti otthonában. Legfőbb közös témánk a bukovinai székelyek bácskai telepítése, menekülése volt. „Rendhagyó történelemórái” lenyűgöztek, hiszen addig székely sorstársaink, családunk tragikus és szomorú élményein kívül soha, sehol, senkitől nem hallhattam, nem olvashattam a bukovinai székelyek eredetéről, történelméről. A tanár úr könyveket adott elolvasásra, és természetesen rengeteget beszélt a csángómagyarok között végzett gyűjtéseiről, tapasztalatairól is.

Egyszer valaki jóindulatúan figyelmeztetett, hogy vigyázzak, ne járjak Péter bácsihoz, mert házi őrizetben van. Kissé hetykén, válságot megvonva így válaszoltam:

– Nekem nem szólt senki! Miért kellene ezt tudnom? – s látogatam tovább Péter bácsit rendületlenül.

1969-ben amatőr néprajzi gyűjtő létemre vállalkoztam, hogy elmegyek Moldvába, Lészpeden és Magyarfaluban (Gajcsána) adatokat gyűjtök a készülő Magyarország Néprajzi Atlasza számára. Az-

óta sem voltam képes megérteni, hogy miért, de a feladat „politikailag kényesnek” számított, egyedül kellett utaznom. Péter bácsi nagy örömmel és a rá jellemző alaposítással készítetett a gyűjtőútra. Elolvastattam velem minden elérhető szakirodalmat. Elküldött Baranyába is, hogy Egyházaskozáron, Mekényesen és Szárászon ismerkedjem az 1945-ben hazatelepült csángókkal. Beajánlott legkedvesebb nótafáihoz is, a gajcsánai születésű Gyurka Mihálynéhoz, a lészpedi születésű Simon Ferenc Józsefnéhez és testvérehez, akikkel hamarosan nagy barátságba keveredtem.

Mekényesen megtudtam, hogy az asszonyok készülődnek haza, a lészpedi Szent Anna napi búcsúra. Egyházaskozárról Miklós Ferenc és családja szintén oda tart, mert tízéves fiuk villanyoszlopra mászott, megölte az áram, s fel akarják keresni a „lészpedi szent leánt”, hogy „mondassanak” halott gyermekükről.

Meg is született a nagy ötlet, hogy Anna néni menyeként szerepelek a milícián való bejelentkezésnél s a lészpediek előtt.

Az együtt utazás valamiért nem sikerült, két héttel előbb kellett elindulnom. Úgy határoztam, hogy először Magyarfaluba megyek, s aztán csatlakozom a lészpediekhez.

Az ifjú balgák mérhetetlen nagy önbizalmával ültem vonatra a Nyugatiban. Úgy éreztem, hogy szakmailag alaposan felkészültem, mindent gondosan elterveztem, a szállásom biztosítva, táskámban konzervek szép számmal, pénztárcámban elegendő lei stb., stb. Nem érhet semmi meglepetés!

Kovácsnáig simán eljutottam. Onnan busszal indultam Kézdivásárhely felé. Elborzadva néztem ki az ablakon. Amerre a szemem ellátott, szennyes, sárga víz hömpölygött a busz két oldalán. Kiön-

Lészped, 1929 – Domokos Pál Péter felvétele

tött a Feketeügy. A folyócska partján a fáknak csak a teteje látszott. Egy hidat két traktorral húztak, hogy el ne vigye az ár.

Valahogy elvergődünk Kézdivásárhelyig. Ott megállították a buszunkat. Hegyomlás van. Néhány órai várakozás után tovább engedtek bennünket. Áthaladtunk Onyesten. Szinte mellbevágott a félelmetes, lepusztult városkép, de aztán nem sokat álmélkodhatam rajta, mert ismét át kellett szállnom.

Adjudban, a jegypénztárnál magyarfalusi csángókkal találkoztam. Elmondhatatlan volt az örömöm. Ők is örültek nekem, és alaposan kikérdeztek:

- Kihez megy?
- Gyurka Istvánéhoz.
- Kije nekik?
- Tyinka testvérenek a menyé vagyok – mondtam az előre megbeszélt mesét.
- Akkor mi vésársók (rokonok) vagyunk! Anyám testvér Tyinka anyjával – lelkendezett egy fiatalember.
- Ingemet Bogdán Valentinnak hínak, Barassóban dolgozom – mutatkozott be kedvesen.

Abban a percben még nem is sejtettem, hogy micsoda szerencse ért az ifjú „rokon” személyében.

Néhány órányi várakozás következett ismét, egy minden képzeletet felülmúló, mocskos, bűzös váróteremben. Hajnalban indultam el Kovásznáról, s akkor már alkonyodott. A fáradtságtól szinte összeestem. Végre újra buszon ülhettem.

- Hány kilométer ide Magyarfalú? – tudakoltam Valentintól.
- Harminchét. 1 óra s 13 perc – válaszolta.
- Ó, az már semmi! – gondoltam, és új erőre kaptam.

Az út végére az utasok már elfogyadoztak. Rajtam kívül már csak a kalauz, a sofőr, három nő egy csecsemővel, meg két férfi utazott.

Egyszer csak hirtelen fékezett a busz, szinte egybehulltunk. Előttünk egy beszakadt híd éktelenkedett, csak egy busz szélesség-

nyire tartotta a föld, de az is nagyon inogott. Másfél óráig hordták a férfiak vödörrel a salakot, hogy valahogy megerősítsék. Két kilométernyit száguldottunk a rozoga alkotmánnyal, aztán véget ért a kövesút. Nyolc újabb kilométer következett, gyalog. A csuszamlós, ragadós, agyagos földúton alig bírtam járni. Rózsaszínű gumicsizmám tetején folyt be a sár. Egyik csomagomat felváltva vitték a férfiak és az asszonyok, pedig nekik is volt elég cipelni valójuk. Eleinte még beszélgettünk, de egy idő után már csak némán vándoroltunk. Azt gondoltam, hogy soha nem érkezünk meg.

Fogadott „rokonaim”, Gyurka István és felesége, Tyinka nagy szeretettel és tejfeles túróval, puliszkával vártak. Megtisztítottak a sártól. Tyinka néni „megtörzsölte medicinával” sajgó vállamat, karomat, s lefektetett a „nagyodályba” vagyis a tisztaszobába.

Reggel jelentkezmem kellett volna a milícián, de nem bírtam felkelni. A faluban futótűzként terjedt el a hír, hogy: „Itt van egy magyarföldi asszon”. Dél felé egyre többen köszöntek be házigazdáméhoz valamilyen ürüggyel. Még fel se tápáskodtam az ágyból, s beduvadt a házba egy milicista. Udvariasan igazoltatott, kikérdezett, s megnyugtatóan, hogy másnap is ráérek jelentkezni a milícián, aztán elvágatott sárga lován.

Másnap Tyinka néni egy kétkerekű kordét, ún. sarétát kért kölcsön az erdésztől, s azon elzötyögtünk „Bécsbe”, Gajcsána „főterére”, a milíciára. Hazafelé egy üzenetet bíztak ránk. Mondjuk meg ennek s ennek a családnak, hogy a kórházban meghalt a négy éves kislányuk. Rettegtem a pillanattól, amikor az üzenetet át kell adnunk. Nagy megdöbbenésemre a család különösebben nem rendült meg. Elmentem a kis Adriána temetésére is. Még az édesanya sem sírt. Azokban a napokban, amíg ott voltam, nyolc gyermeket vitt el a torokgyík.

Végre dolgozni kezdhettem. Nehezen igazodtam ki a közigazgatási viszonyok között. Magyarfalú Bákó megyében található, a Szeret folyótól keletre. Moldva egyik legdélibb csángómagyarok lakta települése. Lakossága színmagyar, katolikus. A falu nevét egy ideig

Hogyan tanult meg Jánoska olvasni?

Mikor a fiacskám, János kétesztendőske lehetett, leesett a hiuból. Úgy esszetörte magát szegénke, hogy azt es gondoltuk, nem es él meg. Urusoltuk mindenfélével, én, amit halltam az asszonyoktól, mindent megcsínyáltam. Én feredőköt csináltam burjánjyokból, én vizet vettem, elfúvattam a fejit s minden, de semmi se használt. A gyermek nem jött meg.

Nem vót, aki kitanyítson, hogy vigyem orvoshoz. Onnattöte az a gyermek nem nőtt semmit, tisztára megköpödött. Mikor a hat esztendőt bétötötte, kellett menjen az iskalába, de akkor es csak akkaracska vót, mind a kutya ülve. A lábocskái alyan vékonkák vótak, mind az újam.

Na, járt az iskalába, de az esze nem fogott semmit se. A román tanyitónék ütték meg, de nem ment semmire. Nem tanolt meg az, se írni, se olvasni. A harmadik klásszából kivették, met bétötötte a tizenhat esztendőt, imá buletinja es vót, de még akkor es erőst kicsike vót. Én még csaptam vóna, hogy

menjen az iskalába, tanójon, met dologra nem vót ura. Imá az iskalából kivették, nem hagyták, hogy menjen.

A nénjei erőst haragudtak rea, hogy se dologra nem ura, se írást nem tud! Egyszer bészoritották a sutúba, s árvacsihánval addig csabbodták a csóré lábászaráit, hogy a fiam szinte kétségbeesett. Sikolyozott, a szüve szinte elhasadt. Akkor odatörtényedett hezzánk a postás. Asszonnya nekem:

– Rózsíné, métt ütik úgy azt a gyermeket?

Mondom én, az embernek:

– A nénjei erőst haragusznaq rea, met se dologra nem ura, se írást nem tud.

Akkor az az ember kitanyított ingemet, áldja meg a Mária!

Azt mondta nekem:

– Rózsíné, nem kell ütni a gyermeket. Vegye meg neki a magyarföldi írsokot, s ne féljen, megtanol az olvasni es, s írni es.

Ugye, milyen egy anya? A gyermekiét minden megtessen. Én es el-eladogattam egy-egy tyúkmony, s megvettem a magyarföldi írsokot a fiamnak.

Egy télen azt mondtam a gyermekemnek:

– János, te! Te egyebet ne csínyálj, csak tanolj s egyél!

Ő olvasni meg vót tanolva, a bötököt üsmerte, csak azt nem tudta, hogy jönek ki rományul a szovak. Most, hogy megvettem neki eszket a magyarföldi írsokot, mi ketten örökké tanácsoltunk. Én szöttem vagy fontam, ő meg örökké kérdezgetett:

– Mámé, ez hogy es jö ki? Mámé, ez hogy es van?

Gyakracskán én se tudtam, me én se tudok írást, nem jártam iskalába. Méges, egy csuda! Azon a télen úgy felkapódott az a gyermek, úgy megtanolt lesz olvasni, jobban, mint egy professor. Meg es nött, alyan sugár lett, mint egy fá. Írást nem tud, de olvasni erőst megtanolt lesz. Kár, hogy most nem találkozhatik meg velle, odabé van Barassóba. Eröst nagy ember lett az én fiam, mesínákval hordja a deckát!

Jankuj Rózsai (Magyarfalú, 1969)
lejegyezte: Kóka Rozália

Tájszavak:

hiu - padlás; urusol - gyógyít

elfújja a fejét - égő gyertyával, imádsággal gyógyít

megjön - meggyógyul, felépül

megköpödik - növéseben megakad; klássza - osztály

buletin - személyi igazolvány; tyúkmony - tyúktojás

tanácsol - beszélget; mesina - autó

Domokos Pál Péter és Laczkó László (Moldva, 1932)

románul, Unguriként használták, majd 1968-ban Arini-ra változtatták. Közigazgatási központja a szomszédos Gajcsána (Gaiceana), ahol a milícia, a községháza s a bolt található. A falu egyetlen sor házból álló főutcája hosszan végignyúlik a dombok között, s abból ágazik szerte számos kis, girbe-görbe utcácska, beszögellés.

Az első dolog, amire rácsodálkoztam, hogy itt, az Isten háta mögött, a magyarság nagy tömbjeitől elszigetelve, milyen szépen beszélnek magyarul. A következő, ami szinte mellbe vágott, a rettenetes szegénység. A faluban rengeteg a gyermek, az asszonyok, vallási okokból is, szülőképeségük határáig szülnék. Nyolc, tíz, de nem ritkán tizenkét gyermeket is nevelnek egy-egy családban. A gyerekek alutápláltak, csenevészek. Számos, ilyen-olyan fogyatékos van közöttük. Már zsenge koruktól dolgozniuk kell. Fájó szívvel néztem, ahogy dolgoztak a mezőn, különböző állatokkal viaskodtak a domboldalakon. Életükben a tanulás, a játék nem sok helyet kap.

A családok zöme a „kollektív”-ben, azaz a termelészövetkezetben kínlódik. A szövetkezet csak tengődik, a földjeik gyengék, nincsenek gépeik, szinte mindent kézi erővel végeznek. Nem akartam hinni a szememnek, amikor láttam, hogy egy pipacsoktól vöröslő búzatablán asszonyok és gyerekek hada hogyan aratott sarlóval. A faluból néhány férfi a környező városokban keresett munkát, de – mint megtapasztaltam – a katasztrófális közlekedési viszonyok miatt az ingázás is nagy nehézséget jelent.

Házigazdámék, nagy bánatukra, gyermektelenek. A faluban jó módúnak számítanak. Talán ezért is engedhették meg maguknak, hogy engem vendégül lássanak. Köztiszteletben álló emberek, s ajánlásukra, kérésükre megnyíltak előttem az ajtók és a szívek. Nem győztem csodálkozni a bizalomnak és a szeretetnek ezernyi megnyilvánulásán. Válaszoltak legbensőbb titkaikra vonatkozó kérdéseimre, olykor kéretlenül is feltárták szívük, életük rejtelmét. Amikor híre futott, hogy megbetegedtem, hársfavirágot, gombát, csirkét hoztak, hogy „megjöjjenek”, vagyis meggyógyuljak.

Ahogy jártam házról-házra, beszélgettem az emberekkel, gyűltek a hiedelemtörténetek, a mesék, rajzoltam, fotóztam a gazdálkodás eszközeit, ismerkedtem a jeles napi és a táplálkozási szoká-

sokkal, úgy éreztem, hogy visszamentem az időben. A balladákat, gyógyító és varázsló imákat, az elképesztő babonás hiedelmeket hallgatva a középkorban éreztem magam. A különböző megpróbáltatásokat feledve, úrrá lett rajtam valami boldog láz, s a szívem eltelt szeretettel azok iránt, akiknek az életét, a sorsát ilyen közelről megismerhettem. Bejártam a falu hársfaillatú erdeit, a mezőket, felkerestem a kopár legelőkön, az esztenán élő pásztorokat. Részt vettem a vasárnapi szentmiséken, ahol természetesen románul folyt a szertartás. Valamikor a magyarfalusi templom védőszentje Szent István király volt. Ma Szent István vértanút tisztelik.

Egyik nap, kicsi földből rakott házacskájában, meglátogattam egy öreg özvegyasszonyt, házigazdám „eskített keresztlányát”. Amikor találkoztunk, igen elcsodálkoztam, hiszen az asszony jóval idősebb volt náluknál. A második házasságánál násznagyskodtak, tudtam meg később. Jankuj Rózsi néni számos gyönyörű történettel ajándékozott meg, amelyeket aztán népi szerelmes kötetemben fel is dolgoztam. Számomra a legmegrendítőbb az volt, amikor elbeszélte, hogy írástudatlan létére, hogyan tanította meg beteg kisfiát olvasni. Míg Rózsi nénivel „tanácsoltunk” (beszélgettünk), hazalátogatott a legfiatalabb asszonylánya. Édesanyja kedves közvetlenséggel mutatta be:

– „E’, ne, a leányom, akit a román tanyítóval csinyáltam”, s már következett is, hogyan esett a dolog. A menyecske könnyes mosollyal hallgatta születése történetét, s mindjárt ő is megtoldotta három vidám, a nővérei s a maga lánykorából való elbeszéléssel. Észrevettem, hogy a fiatalasszony gyermeket vár, – akkor már tudtam, hogy a faluban mi a szokás – így hát elkértem a komaságot. Igaz, hogy amikor megszületett a kicsi fiú, Tibériu, nem lehettem Moldvában, nem tarthattam keresztvíz alá, de a következő nyáron meglátogattam, s a komaságot ma is komolyan tartjuk.

Hamar elrepült a két hét, amit Magyarfaluban tölthettem. Egyik hajnalon ismét útra keltem, hogy Lészpeden folytassam munkámat. Házigazdám egészen Adjudig kísérték, s könnyes szemmel intettünk búcsút egymásnak, míg kigördült velem a vonat az állomásról.

Kóka Rozália

Botás György

Békés megye - ahol zenekarunk elsősorban működik - több nemzetiség által lakott terület, így a magyar népzene mellett már az 1978. évi megalakulásunktól kezdve módunk volt arra, hogy megismerkedhessünk a helyi szlovák, német, délszláv és román muzsikával. A legarchaikusabb vonós hangzást kerestük, amit a román zenészek játékában találtunk meg. A gyűjtési céllal tett látogatásaink és egyéb helyi zenés-táncos alkalmakon való találkozásaink során egymást kölcsönösen segítő kapcsolat alakult ki a méhkeréki, kétegyházi és eleki zenészek, táncosok és a Békés Banda között. Ennek a már több mint 20 éve tartó kapcsolatnak az eredménye ez a lemez, melynek zenei anyagához hozzájárultak még gyűjtéseik révén magyarországi illetve romániai népzene-kutatók, valamint népzene-szerző barátaink is.

A dallamok kiválasztásában azok tánchoz való kötődése volt a fő szempont, sorba rendezésük, szerkesztésük pedig általában a hagyományos táncos alkalmak, a joc-ok (zsokok) táncrendjét követi. A népi tánczene előnyben részesítésével az volt a célunk, hogy a román nyelvet nem beszélők is - a tánc által - aktív részeseivé válhassanak ennek a kultúrának. A magyarországi táncházakban kezdettől fogva jelen voltak a méhkeréki táncok. Az érdeklődés azóta kiterjedt a többi román lakta (elsősorban Békés megyei) település táncaira, zenéire is, de az ezeket népszerűsítő, táncolható zenei folyamatokat is tartalmazó hanghordozók ez ideig nem jelentek meg. A lemezre került eleki és kétegyházi táncrendekkel (táncciklusokkal) ezt a hiányt is kívántuk pótolni.

Hálával gondolunk azokra a kiváló muzsikusokra - Kovács Tivadar és Kozma György primásokra Méhkerékről és Budai Gyula kontrásra Elekről - akiket mestereinknek tekinthetünk, de zenéjüket már csak archív felvételekről hallgathatjuk. Régi magnószalagok őrizték meg számunkra Kopil Gergely „Bila bácsi” és Kopil György „Frédi” dallamait, melyek közül sokat szerepeltetünk lemezünkön. A két egykor-híres eleki primást személyesen már nem ismerhettük, de az ő muzsikájukat továbbörökítő Drágos György „Gyuri bácsi” a zenekar megalakulásától kezdve sokat segített nekünk. A tőle tanult táncdallamok alkotják az eleki joc jelentős részét. Köszönettel tartozunk tehát neki és mindazoknak, akik a lemez létrehozásában segítettek; az eleki, kétegyházi és méhkeréki hagyományörző zenészeknek, táncosoknak és még sok más barátunknak, így különösen a következőknek: Bágy György, Bandula János, ifj. Bandula János, Botás György, Botás Pál, Fretyán István, Gál György, Gál László, Juhász Tibor, Kozma Éva, Puresce Péter, Szabó Péter.

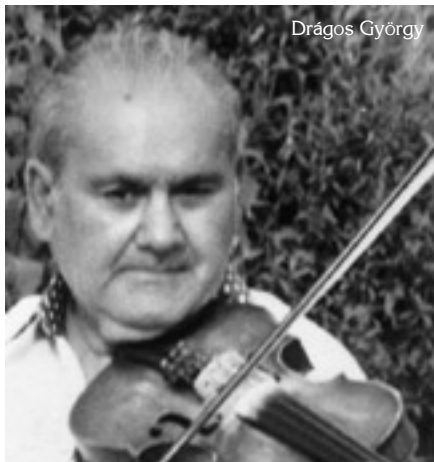
BARBÓCZ SÁNDOR - hegedű, dob
CSEPREGI ANDRÁS - bőgő
JÁNOS HAJNALKA - ének
LIPTÁK DÁNIEL - hegedű, dob
NAGY GÁBOR - hegedűkontra
SZOKOLAY DONGÓ BALÁZS
szaxofon, furulya, dudu

1. Bihari román táncdallamok · A magyarországi román zene elsősorban két nagy népzenei dialektusból - a bihariból és a bánátiból - eredeztethető. A fenti összeállítás a lemezen később felhangzó méhkeréki zene bihari származására is utal.
2. Eleki „lunga” · Az eleki bálók táncrendjeinek kezdő tánc. A bánáti és az Arad vidéki román zene stílusjegyeit hordozó vonós táncmuzsika további tételait a következő (3-5) összeállítások képviselik.
3. Eleki „mănanțaua” · A táncrend második, „aprózó” tánc.
4. Eleki „țiganeasca” · „Cigányos”
5. Eleki „ardeleana” · Az „erdélyessel” fejeződik be a joc.
6. Sus i luna... · Méhkeréken gyűjtött énekelt dallam.
7. Eleki „joc” · A Botás Györgytől (klarinét) és Botás Páltól (dob) gyűjtött táncdallamok itt egy ősi (törökisp és balkáni dob) hangszerkettőt idéző felállásban szólnak meg. Az Eleken és Kétegyházán szokásos klarinétot szoprán-szaxofon helyettesíti.
8. Énekelt eleki lunga-dallamok, „sărba” és „țiganeasca”
9. Kétegyházi „joc” · Az elekivel megegyező táncok zenei anyagát idős és ifjabb Bandula János furulyadallamaiból válogattuk. A furulya mellett hegedűtokon ütött ritmuskíséret hallható.
10. Méhkeréki-bihari dallamok · Az összeállítás Kovács Tivadar és Kozma György méhkeréki primások muzsikájának emlékét idézi. Az áthangolt hegedűn játszott dudautánzást (cimpoi) énekek és táncos dallamok (ardelenescu és mănanțălu) követik. Az összeállítás befejező dallama a Bartók Béla által Békés megyében gyűjtött „Elindultam szép hazámból...” kezdetű magyar népdal helyi román változata.

ETNOFON RECORDS
ER-CD 073

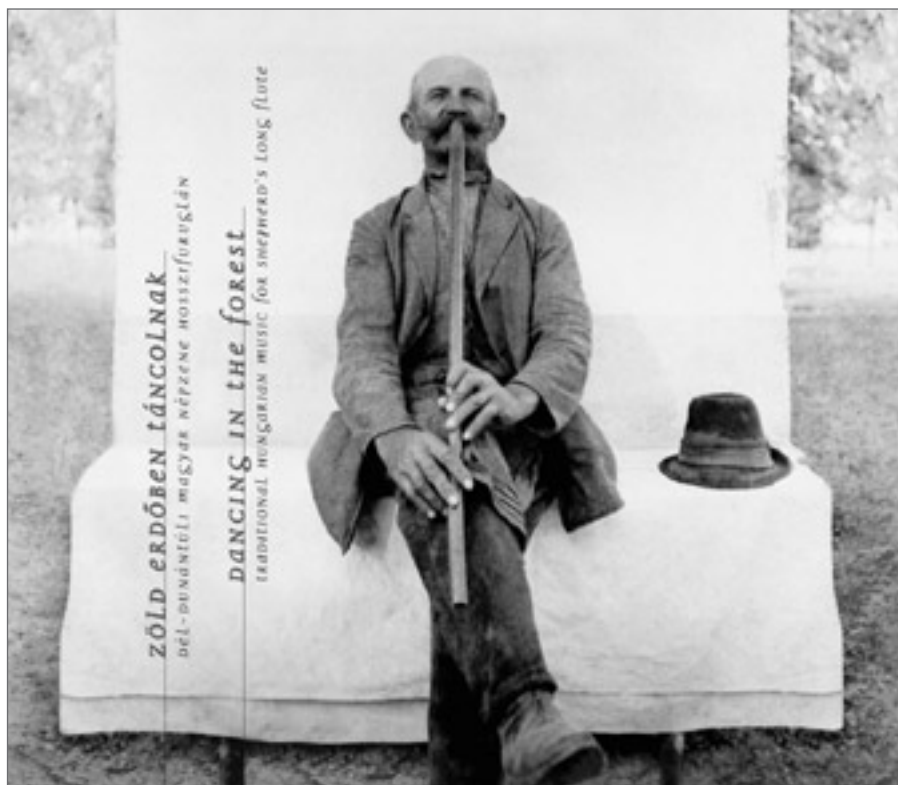
Drágos György

Botás Pál

Zöld erdőben táncolnak

– DÉL-DUNÁNTÚLI MAGYAR NÉPZENE HOSSZIFURUGLÁN ÉS MÁS HANGSZEREKEN –

Betyárokról, pásztorokról és rabokról

„Csak még egy utolsó nótát a hosszifuruglán” – mondta a molnár a zsványoknak, akik azért rontottak rá egy este, hogy pénzét és életét elvegyék. A zsványok nem tudták, mi az a hosszifurugla, hát megengedték, hogy fújja. A zenét meghallották a molnár kutyái, bejöttek a csukott ajtón, és a kéménykürtben még éppen elérték a menekülő zsványokat – egynek sem kegyelmeztek.

A kutyákat csukott ajtón is átcsaló, a magas kéménykürtbe is felküldő, életmentő hangszer igen különös, csak a Dél-Dunántúl – Somogy, Zala, Baranya – magyar pásztorai által használt furulya. Öt lyukával, félhold alakú sípjával, 80-100 centiméteres hosszával, sajátos, ún. semleges hangsorával egyedül áll a furulyafélék népes családjában. Rokona it is csak Keleten találjuk, ahogy keleti gyökerről a rajta megszólaló zene is, a maga ötfokúságával és dünnögős, a hangszer rezonanciáit felerősítő előadásmódjával. Szerencsénkre a XX. században még jó néhány hosszifurulyás pásztor élt, így maradhatott az utókorra az a régiségében páratlan zenei hagyomány, mely ehhez a hangszerhez kötődik. A molnár mágikus erejű nótáját is az utolsó hagyományos hosszifuruglások néhány jeles képviselőjének – a berzencei Jankovics Imrének, a bolhási Molnár Józsefnek és a törökkoppányi Györki Györgynek köszönhetjük. Talán még a kürtös Lehel vezér is ilyen varázslattal, ilyen hatalmú zeneszóval szabadította ki lelkét az augsburgi csapdából.

Számos hosszifurugla mint műtárgy is bámulatra méltó alkotás. A gyönyörűen spanyolozott ostffyasszonyfai hangszeren például a sötétség sárkányán diadalmaskodó kutyát láthatunk, akit talán éppen a mágikus furulyaszó segített eme fényes győzelemre. A pásztorok jeles ünnepére, Sárkányölő Szent György napjára utalhat ez a jelkép.

Bár a hangszer utolsó hagyományos mesterei – a felsoroltakon kívül a látrányi Pálházi János, a murakeresztúri Bíró István, a berzencei Káplár János, a zádori Német Vince – ma már nem élnek, a Dél-Dunántúl gazdagon rögtönző, mindig újat alkotó, jellegzetes hangszeres zenei hagyománya nem veszett ki a hosszifuruglával. A hatlyukú furulya és a citera olyan mestereitől vehettük, vehetjük át ma is ezt a zenei hagyományt, mint a zalavégi Badacsonyi Lajos, a Somogyban és Zalában egyaránt pásztorok Balog Flórián vagy az osztopáni pásztor Farkas István. Ez a gondolkodásmód olyan különleges, hangszeres motívumokból építkező műfajokat is létrehozott, mint „Mátyás király török indulója” vagy a dudazenében gyökerező „Mozsártánc”, és olyan nagy ívű, szabad ritmusú hangszeres dallamokat is teremtett, mint a murakeresztúri Bíró István darabjai.

Félreértés ne essék, az itt látható régi pásztorfaragás nem a molnár életére törő zsványt ábrázolja. Fegyver a vállon, hosszifurugla a kézben – nem ócska zsvány ő, hanem betyár, a betyár pedig, mint látható, nagyon is jól tudja, mi az a hosszifurugla. Maga is

EGYSZÓLAM:

Juhász Zoltán
hosszifurulya, rövid furulya
Berecz András - ének
Fábián Éva - ének
Sáringer Kálmán - furulya
Dsupin Pál
hosszifurulya, flóta, ének
Nyitrai Mariann - ének
Husi Gyula - citera
A BT. 009 • 2004

pásztorivadék – igazsága, értékei, műveltsége, tudománya a pásztor-ösöktől származik, eszerint cselekszik, ezt a tudományt veti be harcaiban. Ezért is marad emlékezetes a pásztorársadalom későbbi nemzedékeiben, márpedig akit ez az emlékezet megőriz, abból biztos, hogy nóták, mesék, faragványok hőse lesz.

Így maradt fent napjainkig a régi életformájához, hagyományához az üldözöttségben is ragaszkodó, fegyverre fegyverrel válaszoló betyárság epikája. A régi törvényen belüliből az új törvényen kívülivé, pásztorból betyárrá – és „igaz emberré” – váló Juhász András nótáját az osztopáni pásztor, Farkas István hagyta ránk. A Sobri Jóska szülőházában felnőtt, Zalavégen ma is élő Badacsonyi Lajos eposznyi nótát, történetet tud a legyőzhetetlen betyárról. Sobri életét kanász apja révén régi tudós pásztorhagyomány védte, ezért őt „a fegyver nem fogta”. Nem is tudták legyőzni a császár katonái – maga vetett véget életének, amikor Lápafőnél végül mégis bekerítették a kompániát. Bár lehet, hogy csak „általmant a Kerkán”. Vissza is tér majd, jövő évnek a nyarán, aranyszörű paripán. Szerelme, Répa Rozi is vele jön akkor, hiszen ő is „általmant utána”.

Legyen a segítség paripa vagy keskeny palló, az e világ és túlvilág határát jelképező vízen átjárni nem könnyű és nem veszélytelen – betyárnak való kaland. „Bene Vendel nótája” is a halállal játszó, halálból visszatérő betyárt idézi meg a hagyományos lakodalmi játékok keretében, ahogy a sokhelyütt lakodalmi szokásban élő ének, a Rákóczi-nóta dallamán megszólaló „Révész nóta” is a halálra utal, az élet legnagyobb ünnepén.

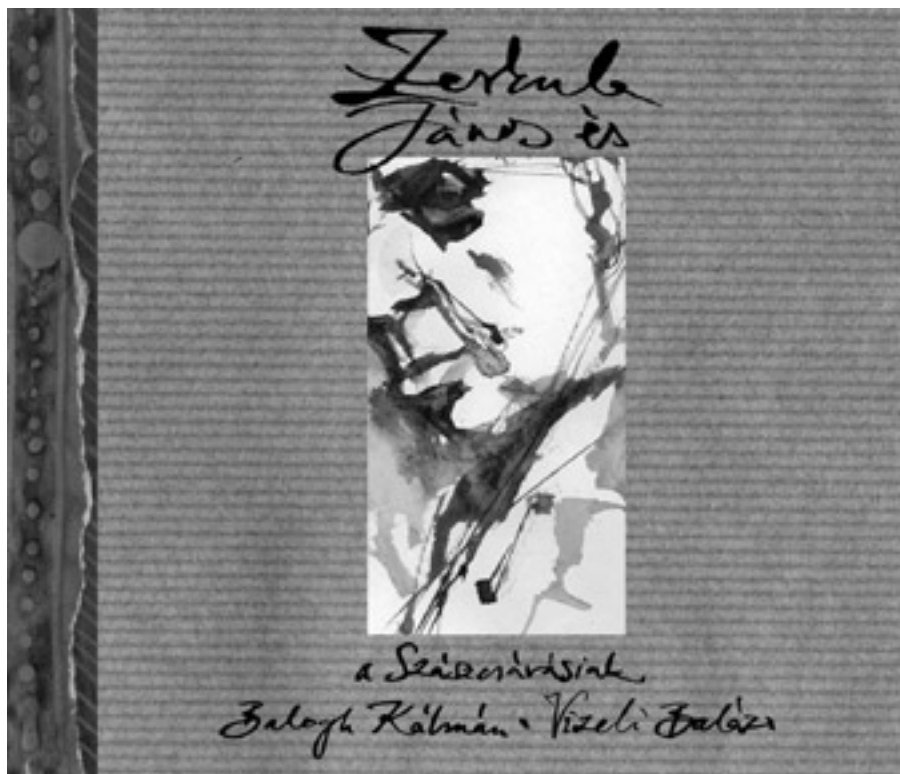
Halálunk látja sorsát a rab is, és lám, rabnótáinkban ebből a halálból is van feltámasztás. A páva hozza el, Krisztus madara, aki a régiek szerint ott ült a betlehemi istálló tetefjén. Mintha csak oda szállna vissza, úgy érkezik a vármegyeházra, csőrében hozva a szabaddulás vizét: „Megszabadultok!”.

Juhász Zoltán

Zerkula vonóskísérettel

Zerkula János különleges tehetséggel áthatott hegedűjátékát és énekését már számtalan lemezen dokumentálták. Ez a CD rendhagyó módon mutatja be a kiváló muzsikust. A 77 éves hegedűs, az erdélyi falusi cigányzenészek egyik legnagyobb élő alakja, híres gyimesi muzsikudinasztia leszármazottja. Az utóbbi években számos felkérésnek tesz eleget Magyarországon, amelyek során óhatatlanul is sokféle zenésszel és muzsikával találkozik. Ezeket a fellépéseket rendszerint mulatságok követik, amelyek során a jelenlévő, különböző helyekről érkezett zenészek szívesen állnak össze alkalmi formációkba, így mulattatva magukat és alkalmi közönségüket. Ennek köszönhetően Zerkula János is sok új ismeretségre tett szert, a gyakori találkozásokkor jó néhányukkal újra és újra alkalma van együtt zenélni.

A felvételeken szászcsávási zenészek (Csányi Sándor hegedűn, Mezei Levente hegedűkontrán, Csányi Mátyás bőgőn), valamint Balogh Kálmán és Vizeli Balázs kísérik Zerkula Jánost. Azért rendhagyó ez a lemez, mert Gyimesben nem jellemző a vonós kíséret, a hegedű játékát rendszerint egy ritmushangszer, a gardony kíséri. Talán ezért is érdekesek Zerkula számára azok a helyzetek, amikor kontra és nagybőgő vagy

cimbalom segíti a hegedülést. Az együtt muzsikálás nagy örömet okozott számára, s a felvételek során kiderült az is, hogy igazi cigányprímásként könnyedén „vezényli” alkalmi zenekarát.

A lemez megjelenése mindazonáltal nem jelenti azt, hogy szándékunkban állt

volna Zerkula természetes, autentikus zenéjét megváltoztatni, vagy őt arra ösztönözni, hogy gyimesi zenét ezután vonószene-kari kísérettel muzsikáljon. A mi célunk pusztán az volt, hogy megmutathassuk Zerkulának ezt az arcát is. (FECD 010)

Lelkes András

Fekete Antal mezőkeszűi gyűjtése

A FolkEurópa új sorozatának első lemeze

Magyarországon a rendszerváltás óta látványosan megnőtt az eredeti hangszeres népzenei felvételeket tartalmazó lemezek száma. Míg korábban alig néhány (főleg romániai kiadású) ilyen jellegű hanglemez jelent meg, ma már tucat számra találhatunk olyan CD-eket, kazettákat, melyeken falusi muzikusok játéka hallható. E felvételek egy része stúdióban készült, a lehangulatosabbak azonban azok a helyszíni gyűjtések, amikor – állandó készenlétben tartva a felvevő készüléket – egy táncházban, bálban vagy lakodalomban a zenekar játékát a maga természetes közegében rögzítették.

Ma már szinte elképzelhetetlen, mekkora akadályokat kellett leküzdeni az áldozatos gyűjtőknek ahhoz, hogy egy-egy ilyen felvétel megszülethessen. Gondoljunk csak a romániai diktatúra legsötétebb éveire, amikor mind a gyűjtők, mind a „vendéglátók” komoly zaklatásoknak voltak kitéve; nem beszélve a hordozható – gyakran gyengébb minőségű – hangrögzítő készülék odajuttatásáról és üzemeltetéséről. Szerencsére ezek a problémák többeket nem riasztottak vissza, így az utóknak is megmaradtak e felvételek, melyeken a zenész és közössége kapcsolatának egyedülálló, önfeledt, megismételhetetlen pillanatai elevenednek újjá. (FECD 011)

FolkEurópa Kiadó

FECD 012

FA-211-1

Fonó Records

folkeu@axelero.hu

FECD 013

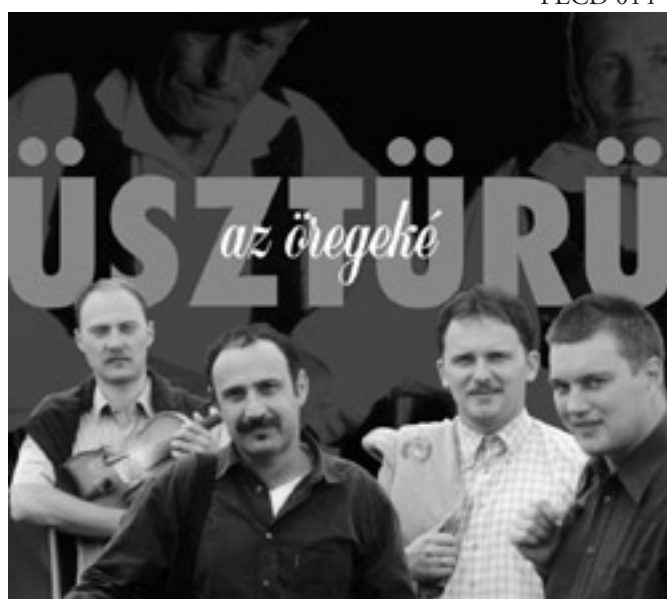
FECD 014

FA-212-2

FA-117-1

www.fono.hu

ETNOFON Records

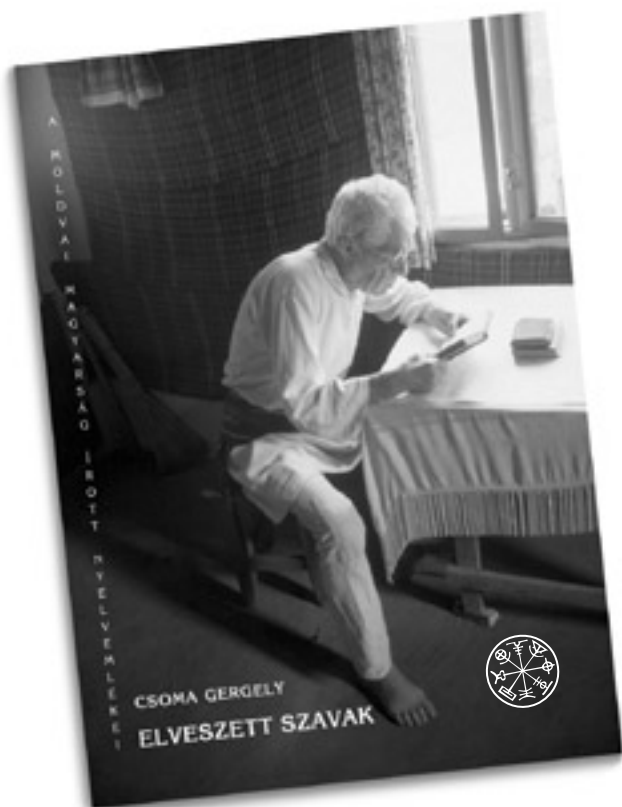
ER-CD 067

PT-CD 003

Petrovits Tamás (Kalamajka egy.)

MEGJELENT!

CSOMA GERGELY – ELVESZETT SZAVAK A MOLDVAI MAGYARSÁG ÍROTT NYELVEMLÉKEI

CSOMA GERGELY LEGÚJABB ALBUMA
1977 ÉS 2003 KÖZÖTT KÉSZÜLT 144 SZÍNES KÉPPEL

ETNOFON NÉPZENEI KIADÓ
LEVÉLCÍM: H-1055 BUDAPEST, FALK MIKSA U. 16.
TEL.: (36.1) 266-5091; FAX: 429-0324
E-MAIL: ORDER@ETNOFON.HU • WEB: WWW.ETNOFON.HU

KALLÓS ZOLTÁN
VILÁGSZÁRNYA
MOLDVAI MAGYAR NÉPMESÉK
– Demeter Antiné Jánó Anna (1926–2003) meséi –
STÚDIUM KÖNYVKIADÓ, KOLOZSVÁR, 2003
(Megrendelést felvesszünk a folkMAGazin szerkesztőségében.)

Pesovár Ernő legújabb könyvének ürügyén

– avagy a technikai fejlődés betört a tánc kutatás eredményei közé –

1.

A szombathelyi Berzsenyi Dániel Főiskola kiadásában jelent meg 2003-ban Pesovár Ernő klaviatúrájából a „Tánc hagyományunk történeti rétegei” című kötet „A magyar néptánc története” alcímmel. A kötet *tömör és rendszerszerű összefoglalása* részben annak az 1997-ben a televízióban bemutatott „Nézd a tánc nemeit...” című sorozatnak, amelynek anyagából egy kazettányi – mintegy 2,5 óra hasznos idejű – videóösszeállítás is készült 2000-ben (kibővítve a rituális-dramatikus táncok fejezetekkel és nyolc táncfolyamat szerkezeti elemzésével). Ennek az összeállításnak a címe a hagyományos kivitelezésű kötet alcímével azonos, és jórésben ugyanennek az anyagnak a felhasználásával és más jellegű illusztráció-kínálattal például térképekkel bővített CD-ROM is született. (A videokazettát és a CD-ROM-ot a Konkam Stúdió készítette, sokszorosítja és a kötetrel együtt terjeszti is – 1173 Budapest, 506. u. 28; konkam@axelero.hu) Részben pedig bár vázlatos, de *lényegre törő összefoglalása* a kötet a kutatóelődök és a – sajnos többnyire már ugyancsak néhai – kortársak, valamint a szerző korábbi kutatási eredményeinek is, amelyek többnyire részleteiben és egyenként, de gyakorta bővebben kifejtve olvashatók korábbi – a legkülönbözőbb orgánumban, vagy ritkább esetben önállóan megjelent – publikációk részeként.

A különböző mélységű, alaposágú és iránultságú érdeklődési körűeknek, valamint

a különböző technikai felszereltségűeknek tehát egyaránt ajánlható ez a többhordozós munka, minthogy az egyes részletkérdések esetében a további alaposabb elmélyüléshez segítséget nyújt a kötet jegyzetapparátusa (természetesen az irodalommal összeolvashatók számára). Végeredményben különböző oktatási szinteken és minőségben egyaránt haszonnal forgatható a kötet, s alkalmazható segédletként a kapcsolódó illusztrációs anyag. Ez utóbbi tánc típusonként tíz csoportba osztott válogatás az MTA Zenetudományi Intézetének autentikus anyagot őrző hangosfilmjeiből (összesen 60 eredeti táncfolyamat). A videokazetta és a CD-ROM tartalomjegyzéke a kötet 154–156. oldalain található.

Sajnos a nyomda és/vagy vélhetőleg a számítógép ördöge – mint ahogy az esetek többségében ez általában előfordul – ezen a kötetten is rajta hagyta a nyomát, s ez itt-ott értelmezési-visszakeresési gondot jelenthet a végső formából valamilyen rejtélyes oknál fogva kimaradt szövegrész(let)ek következtében. Czuczor Gergely 1843-as, tudománytörténeti jelentőségű munkája esetében például elmaradt valahogy a dolgozat címe, *A magyar táncról*, s az ezt közlő folyóirat neve, *Athenaeum* (az évfolyam és a kezdőoldalszám adatai egyébként pontosan

1. Pászortánc a keszthelyi Georgikon gyepszínpadán. R. Bright illusztrációja. 1818

2. Pandúr tánca a szeretőjével. M. Engelbrecht rézmetszet sorozatából. 743–1750

sak), ellenben itt szerepel – nyilvánvalóan ismét valami tévedés folytán – egy 1980-ban megjelent konferencia-tanulmánygyűjtemény német nyelvű címe. A történeti ábrázolások sorában a 2. sz.-nál a képaláírásban valószínűsíthetően a helyesírás-ellenőrző javaslatára változott *Sárközségire* az eredetileg helyesen *Sárközi* szóalak. A számítógépes eredetűnek vélhető hibák sorába tartozik például a 7. oldalon található *évszázad-okra* módon tagolódó *elv-álasztás* is.

A kötetbeli szövegrészek „egyhangúságát” a fényképek hangulatkeltően oldják, amelyek a szerző fölvételei. Sajnos, ezekről nem derül ki, hogy mikor és hol készültek, pedig az olvasó utódok némelyikét lehet, hogy érdekelné. Talán a technikai szerkesztőnek kellett volna odafigyelnie arra a címnegyedben szokásos információra – illetve ez esetben hiányára –, hogy a színes borítóhoz kinek a fényképét használták föl, s egyéb adatai sem találhatók meg. (Ezen egyébként egy bogártelki, az 1909-ben született idősebb Fekete János látható 60 éves korában táncospárjával, s a fölvétel Türen készült.)

Összegezve: az említett apróbb kivitelezési hiányosságok ellenére bizonyosnak látszik, hogy az érdeklődés fölébresztésére és fenntartására alkalmas korosztályokat tanító-foglalkoztató pedagógusok számára – a kedvcsináló mellékletekkel együtt különösen – afféle tanári kézikönyvként és/vagy vezérfonalként kitűnően használható a könyv, a hozzátartozó kiadványcsomaggal együtt. A későbbi fázisokban pedig kötelező olvasmányként, illetve tankönyvként és gyakorlati tananyagként is szolgálhat. Az előbbieken túl pedig hasznos kézikönyv is egyúttal mindenki számára, akit legalább némileg érdekel az európai, különösen pedig a kelet-közép-európai, ezen belül a magyar kultúra története.

Pálfy Gyula

2.

Víg(h) népzene-szek kerámiából

Egy „szakmai” szempontból (is) érdekes kiállítás nyílt február közepén a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Kelenföldi Könyvtárának „Irodalmi Kávéház” termében. Vígh Éva keramikuskészítő ugyanis a népi mesevilág (Három szabólegények, Galamblelkű vitéz stb.) és egyes mitológiai témák (Salome, Zsuzsánna) ábrázolása mellett népzene-szeket is megformált alkotói pályafutása során.

A művésznő az Iparművészeti Főiskolán díszítő szobrász szakon végzett, mestereinek Borsos Miklós mellett Csekovszky Árpádot és Schrammel Imrét vallja. Kezdetben edényeket, teás-, likőrös-, kávékészleteket készített, majd a korongozó technikával készült figurális munkák dicsérték tehetségét. Másoddiplomáját az Iparművészeti Főiskola tanári szakán szerezte, így lehetővé vált, hogy tanítson, átadja tudását. Jelenleg Óbudán tanít, immár 11 éve.

Vígh Éva munkáit áthatja a kedvesség, a humor és az érzelem. Népi ihletésű alkotásai ötletesek, így biztosan állíthatjuk, hogy nagyon jól ismerheti ezt a világot, hiszen figurái kis híján életre kelnek. Szinte halljuk, ahogy húzzák a primások, és lelkünkben brum-mog a bőgő, csattan a gardon, süvölt a sültü, peng a koboz, jajdul a duda és cseng a cimbalom. Az ember elvarázsoltan áll és figyel,

hogyan mikor szólalnak meg az „élő” népzene-szek. Jókedvűen muzsikálnak a bajszos, hetyke legények és a formázottan formás asszonyok.

Nagyon ritkán láthatunk népzene-szeket kerámiából, ezért ajánlom mindenkinek ezt az egyedülálló kiállítást, amely április végéig tekinthető meg.

Benkő András

fotó: Várnainé Kerekes Antónia

Székely Műhely – versek és dalok

„Ami nincsen – szép szó, ez a kincsem – légy jó!”

A Székely Műhely a mai formájában 2001-ben alakult, megzenésített verseket játszik. A zene minden esetben saját kompozíció: Székely Gábor és Dara Vilmos írja a dalokat. Világzenének nevezhető, mert magyar és a szomszédos népek zenéjének elemein kívül latin, rockos, dzsesszes és más „kőműzzenei” elemek is fellelhetőek benne – mindig a vers hangulatához, érzésvilágához igazítva.

Akusztikus hangszereken játszanak: akusztikus és elektroakusztikus gitárok, ütőhangszerek (darbuka, djembe, bongo, chimes stb.), mandolin, steel gitár, hegedű, „duplázott” hegedű, furulya, khena, basszusgitár, citera szólal meg a lemezekon. A zenekarban mindenki énekel szólókat, amiket a számok nagyobb részében teljes vokál egészít ki.

Két év alatt két multimédiás CD-vel jelentkeztek: 2002-ben „Szép szó” címmel 13 dal, tavaly karácsony előtt pedig „Szép szó 2. – A férfikor nyara” címmel 14 szám látott napvilágot. A hangszerelest és hangfelvételeket Huszárszky Mihály, a zenekar basszusgitárosa készíti, az utómunkálatokat Lippényi Gábor végezte. Most is dolgoznak két új anyagon: „Versek éneke” címmel Dara Vilmos albumán, „Kék ház – sárga virág” címmel pedig egy gyereklemezen.

A Szép szó 2. CD számai: Itt benn vagyok a férfikor nyarában (vers: Petőfi S.), Vannak vidékek I-III. (vers: Kányádi S.), A kedves közelléte (vers: Goethe), A lámpagyújtó énekel (vers: Kosztolányi D.), Hej, te régi ének (szöveg: Székely G.), Az akasztófavirágok balladája (vers: Villon-Faludy Gy.), Maradj velem (vers: Bella I.), Esti sugárkoszorú (vers: Tóth Á.), Bújnék beléd (vers: Pusztai S.), Talán eltűnök hirtelen (vers: József A.), Szép szó 2. – Képek (szöveg: Székely G.), A világ legszebb hangú gitárja (szöveg: Székely G.), Ars poetica (vers: József A.), Szembe-fordított tükrök (vers: Weöres S.)

A zenekar tagjai:

Dara Vilmos - gitárok, darbuka, djembe, bongo, ének, vokál
Huszárszky Mihály - basszusgitár, bőgő, zongora, ének, vokál
Keresztény Csaba - gitár, hegedű, mandolin, steel gitár, bongo, ének
Székely Gábor - gitárok, ének, vokál
Tábi Tamás - furulya, khena, hegedű, ének

Közreműködtek:

Juhász Anita - ének, vokál
Lengyel Zsuzsanna - ének, szöveggondozás
(Elérhetőség: www.szekelymuhely.hu)

AZ IDÉN IS KICSINEK BIZONYULT A PETŐFI CSARNOK

– VIII. Csángó Bál Budapesten –

Bizonyára a résztvevők többsége nem először látogatott el a Csángó Bálra, mert ilyen rendezvények esetében szokatlanul hamar, már egy órával a kezdés előtt áradtak az emberek a Petőfi Csarnokba. Még korábbi miniszterek sem merték reszkírozni, hogy esetleg ülőhely nélkül maradnak.

Hét órára zsúfolásig megtelt a nézőtér, és ismét sokan álltak a falak mentén. A rendezőknek ezúttal az a szerencsés ötletük támadt, hogy a Magyar Énekmondók már a műsor hivatalos kezdete előtt szórakoztassák a nézőket, kellemesebbé téve a várakozást. Róka Szabolcs, Fábri Géza és Kátai Zoltán több emlékezetes számot adott elő (amiket a műsorban aztán továbbiakkal toldott meg), de mintha a közönség csak fokozatosan melegeedett volna bele; kezdetben még a kiemelkedőbb műsorszámokat is csak gyengébb tapssal jutalmazták, az idő múlásával azonban egyre nagyobb ováció járt a fellépőknek. Pedig már a műsor kezdetétől nagyszerű ének-, zene- és táncprodukcióknak lehettünk tanúi.

Voltak évek, amikor külön szerepeltek a hagyományörzők és a táncházasok. Az idén a szerkesztők – Diószegi László és Nagy Bercel – azt a megoldást választották, hogy a moldvai és gyimesi csángók végig a színpadon álltak, viseletükkel gyönyörű háttérül szolgálva a váltakozva fellépő csángó és magyarországi szereplőknek. Mindig csodálom azokat az egyszerű falusi hagyományörzőket, akik ekkora közönség előtt, profi zenészek és énekesek számai között ki mernek állni egy szál hanggal vagy zeneszerszámmal.

Egy ilyen nagyívű és sokszereplős műsorból mindig igazságtalan és szubjektív kiemelni néhány nevet, mégis furcsa lenne, ha nem tennénk. Bár a szereplők nagy része ismerős volt a korábbi évekből, mindig akadnak meglepetések, kiugró teljesítmények, emlékezetes percek. A nézők számára például nem ismeretlen Petrás Mária gyönyörű hangja, a Tatrossal előadott dalai mégis bizonyára sokunkra tettek nagy hatást. Ráadásul most egyazon az estén bemutathatta nem csak énekesi, hanem keramikusi tehetségét is: az előcsarnokban vallásos témájú alkotásaiból nyílt kiállítás.

A hivatalos megnyitóra csak az első műsorszámok után került sor. Ezúttal Benke Pál, a Moldvai Csángó Magyarok Szövetsége elnökségi tagja mondott köszöntőt. Beszámolt néhány újabb sikeréről az iskolai és iskolán kívüli magyar nyelvű oktatás területén, de azt is el kellett mondania, hogy a moldvai csángók magyar nyelvű

vű misézésének megoldása továbbra is várat magára. A konferálást ezúttal is Nagy Bercel látta el. Én szívesen vettem volna még több információt, mert meggyőződésem, hogy az átlagos néző igen keveset tud ezeknek a táncoknak az eredetéről, történetéről, a csángóságot az évszázadok folyamán ért kulturális hatásokról.

Nagyon örültem az Öves együttes fellépésének. A korábbi években ugyanis többnyire vagy fiatal magyarországi táncosokat, vagy érettebb korú gyimesi és moldvai értéktörzőket láthattunk. Most viszont egy Magyarországon tanuló fiatalokból összeállt együttest is megismerhettünk. Tevékenységük híre, valamint a csángó szereplők élménybeszámolóit az itt látottakról remélhetően az otthoniakra is visszahatnak majd.

A Kárpátia bukovinai táncokat és vénlánysiratot adott elő. Palya Bea temperamentumos, kitűnő éneke is az est egyik emlékezetes mozzanata volt. László

lő Kati meséjének nyelvezete ugyan nem minden elemében jutott el tudatomig, mégis élvezetes volt elejétől végéig. A Vándor Vokál tiszta énekhangjai bolgár és csángó párhuzamokat vonultattak fel. A Jászság együttes ezúttal is a Zurgó kíséretével adta elő fergeteges táncát. A többi szólistához hasonlóan Nyisztor Ilona is megvívta évenként ismétlődő küzdelmét a kívülről beáradó kocsmazajjal.

Az est csúcspontja számomra – és a nagy ovációból úgy tűnt, sokan mások számára is – Berecz András meséje volt. Bár sokszor hallottam már Andrást, s ezt a mesét is a Zurgó jubileumon, ennyire elemében még talán sohasem láttam. Úgy tűnt – de lehet, hogy csak érzéki csalódás volt, annyira elvarázsolt –, mintha erre az időre még az előtérben iszogatók is elhallgattak volna.

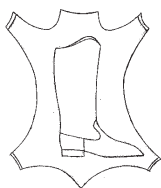
Az idei műsorban a moldvaiak domináltak. A gyimesi csángóknak kárpótlás lehetett, hogy négy gyimesbükki pár olyan sikert aratott táncokkal, hogy ráadást kellett adniuk.

A színpadi műsort követte a szokásos táncház a szokásos tömegnyomorral. Még egy darabig csodáltam a színpad sarkából, magasból a temérdek táncoló impozáns látványát, de a nézőtérén – amire jobban illett az egykori Budapest Sportcsarnok „küzdőtér” elnevezése – nem volt tanácsos ácsorogni. Kár, hogy kellő anyagi források hiányában, egyelőre esély sincs arra, hogy e nagyszabású eseményt egy méltóbb helyszínen rendezzék meg.

Abkarovits Endre

A szerző felvételén: Petrás Mária

Néptáncosok, néptáncsoportok és bármely táncműfajt kedvelők!

Különbözőfajta táncokhoz készítünk méretre is:

NŐI ILLETVE FÉRFI PUHA- ÉS KEMÉNYSZÁRÚ CSIZMÁT

MENYECSEKE CSIZMÁT • NÉPTÁNC BAKANCSOT • KARAKTERCIPŐT

Műhelyünk címe: 8300 Tapolca, Sümegi út 20. (a gimnázium mellett)

Telefon: 06 / 87-321-304; mobil: 06 / 30-286-9517, 06 / 30-224-2105

TANKA TAMÁS ÉS BÁRÁNY SZILVESZTER Népi Iparművészek, a Népművészet Ifjú Mesterei

Modelljeink megtekinthetők és megrendelhetők, árlistánk és méretlapunk letölthető a honlapunkról: www.tankabarany.hu

ÖRÖKSÉGÜNK

Farsang Százhalombattán

Alig telt el kétszer hét nap attól a pillanattól, hogy a 2004-es év-be léptünk, s az Örökség Gyermekek Népművészeti Egyesület köz-gyűlést tartott Százhalombattán. Minden évben annak érkezik el

ilyenkor az ideje, hogy a beszámolót, pénzügyi mérleget, s a kö-vetkező időszak terveit megbeszélhessük közösen. A találkozó ezen részéről nem kívánok többet szólni, talán inkább arról, ami utána következett, hiszen rendhagyó programban vehettek részt az ide érkezők. Farsangi bál vette kezdetét a vacsorát követően, zenével, táncsal.

Akik komolyan vették a farsangot, jelmezbe öltöztek. Így talál-kozhattunk többek között barokk dámával, madárijesztővel, zsidó férfival, jósnővel, koldussal, medvetáncoltatóval, Csicsóné három lányával, bohóccal, keleti figurával, a zarándoklatot – a magányos cédrushoz – megjelenítő élőképpel s számos remek jelmez mögé bújt táncoktatóval.

Szinte mindannyian szerveztünk, rendeztünk már saját csoport-jainknak tanítványainknak maskarás farsangi mulatozást, ahol ha merészkedtünk is jelmezbe bújni, bizony feszélyezve éreztük ma-gunkat. Táncpedagógusok, egymás között, kicsit szabadabban, mint a mindennapokban. Itt jól megfért egymás mellett a mező-ségi táncrendben a két szoknyába bújt figura alkotta pár – bár a csapásoknál kissé furcsa volt a szoknya libbenése –, és a Hófehér-kével táncoló törpe, s jól érezhette magát mindenki e zenés-tán-cos mulatságon.

Darmos István

L áthattunk egy koreográfiát. Ez volt számomra az egyik legemlékezetesebb. Nem a térformái, virtuóz táncolási módja, s még csak nem is az ún. koreográfiai öt-letek fogtak meg benne. Az ősisége fogott meg, amely számomra homlokegyenest mást jelentett, mint a cím. Talán az itt-ott felbukkanó szövegtörödékek utaltak a cím-re: „Édes kicsi Jézusunk”. A mozgás, a zene lüktetése, a résztvevők megjelenése egy ősi világot idézett, amely a – sokak által hely-telenül pogányságnak nevezett – magyar ősvalláshoz vitt bennünket közelebb. Szá-momra nem egy katolikus ünnepet idézett ez a jelenet, sokkal inkább egy ősi mágikus szertartást, egy samanisztikus varázslatot. Csobántánc egy bukovinai székely betlehe-mesből. Mi is történik a betlehemesekben? Szinte minden változatnak része egy, a sze-replők által járt egyszerű körtánc. Körtánc? Körforma? Csak nem az ősi, rontást távol-tartó eszköz? Csak nem ugyanaz, amikor a keresztúton boszorkánynézőben kört húz a porba a kíváncsi, s védekezésül abba áll bele? De ekkor eszembe jutnak a régi kör-templomok is. Azt gondolom, a közös gyö-kerek ennél egyértelműbben nem jelenhet-nek meg.

A tánc szereplői az állatbőrbe bújt, tol-lakkal, csontokkal díszített sámanok mellett eszembe juttatják azokat a farsan-gi maskarákat, amelyeket olyan kitartóan üldözött a katolikus egyház, s amelyet a XX. század végéig sem sikerült eltüntetni. A színpadon megjelenő kötött mozgásfor-mák melletti földre vetődés, eksztatikus vo-

NÉPTÁNCANTOLÓGIA, ŐSI ÖRÖKSÉGBŐL

Nem kritikát kívánok írni a Néptáncanto-lógia rendezvényeiről vagy a műsoron meg-jelenő koreográfiákról, sokkal inkább az a cé-lom ezzel az írással, hogy megosszam min-den olvasóval egy táncprodukción kapcsán felmerült gondolataimat. Gondolatokat a tánc kultúráinkról, ősi örökségünkről, gyöke-reinkből sarjadó művészetről, s talán nem is művészetről, inkább gondolkodásról.

naglás szintén a varázs eszköze kell legyen, s utal arra a szabadságra, amelyet a farsangi maskarások éltek meg törvényen, társadal-mi konvenciókon kívül, minden év néhány tél végi napján. Párhuzamokat fedezhetünk fel a hétfalusi csángók boricájával vagy az erdélyi románok hagyományában fellelhet-ő vad kaluserrel.

I tt van a példa előttünk, hogy ősi szertar-tásaink hogyan élhettek tovább a kato-likus világban. Egy betlehemesben miként fedezhetjük fel az ezer évvel ezelőtti magya-rokat. S hol van a többi szertartás, varázslás, amely eleink életét átszötte, meghatározta? Ma már például a gyermektánc-antológián. Ott vannak elrejtőzve a gyermekjátékok-ban, kapuzókban, vonulásokban, mágikus szövegekből egyszerűsödött mondókákban. Ott van az ősi analóg varázs a pünkösödölők végén, amikor a királynét felemelik: „ekko-ra legyen a kendtek kendere, búzája”. Ott van a szerelmi mágia a párválasztó játékok-

ban, vagy ahol összeéneklük az egymásnak teremtettek. Szépségvarázslás a „Fehér li-liomszál”-ban, ahol mimetikus formában jelenik meg a dal szövege, felidézve a szo-kásainkban is megmaradt harmatszedést, aranyosvíz-vivést, rituális mosdást. A víz maga is mágia, s a századokkal ezelőtt élt ember a törzsfajlódás, emberré válás ismer-ete nélkül is tudta azt, mi az élet „forrá-sa”. Áldozati ajándékait – évszázadokon át a katolikus Magyarországon is – természe-tes módon ajánlotta fel a forrásoknál, pa-takoknál, hidaknál. Itt van tehát a példa, amelyből látható, hogy ősi és „modern”, „pogány” és vallásos, avar, magyar, jász és török közösen hozott létre olyan kultúrát, amely egy nemzetet éltetett, éltet és éltetni fog, ha mi is úgy akarjuk.

S mi minden van még a táncban, mozdu-latban, abban, ahogy egy férfi egy nőhöz lép, ahogy megérinti, amiért megforgatja, mennyi jelentése lehet annak, ha a lányok karikáznak, vagy annak, ha ebbe a körbe be-állnak a fiúk, s így bontják a formát. Úgy, ahogy a népi díszítőművészet csak nekünk az – néhány emberöltővel ezelőtt a még ha-gyományos kultúrába születő ember számá-ra minden, amit ma dísznek gondolunk, jel volt, mondanivalót hordozott –, úgy a moz-gás sem önmagáért, a tánc örömeért, mások szórakoztatására volt egykor. Szerelem, vi-askodás, összetartozás, kiközösítés, bánat, öröm, születés és halál, jog, közösség, társa-dalom, nemzet. Illúzió, varázslat, mágia... – mint a csobántáncban.

Darmos István

Farsangi bál Pomázon a Téka együttessel

Megfér-e békeességben egymás mellett a városi és a paraszti kultúra? A szociológusok, etnográfusok, pszichológusok gyakran tesznek fel ehhez hasonló kérdéseket. Az idei pomázi farsangi bál azt igazolta, hogy jól megfér. A rendezvényen a városi gyerekek egyszerre csodálhatták meg a díszmagyart és a XIX. századi kalotaszegi népviseletet. S a pajzán alakoskodás során együtt nevelhették szüleikkel, amikor a széki kendős férfiak magas hangon siratták barátjukat, akit termékenyítő ereje még a koporsóban sem hagyott cserben...

A Pomázi Magyar Bál az írásban alig, szóban azonban többféleképpen is fennmaradt ősi szokásokból, ismeretekből idézett fel néhányat. Egy mai bálban rendhagyó dolognak számít, ha a palotás és a kerिंगő mellett autentikus szatmári, kalotaszegi, Küküllő-menti, dél-alföldi táncokat is tanulhatnak-járhatnak a bálózók. Örömről szól, hogy a szokásos farsangi rendezvények programkínálatát Pomázon tovább színesítették Berecz András csodálatos népmese-gyűjtései és Juhász Katalin gondolatai a farsangi népszokásokról.

Az eseménynek egyedi hangulatot kölcsönzött, hogy az ízletes vacsorához a Téka együttes és Takács Ádám barátai biztosították az autentikus népzenei aláfestést. A bál vendégei megkóstolhatták Nyers Csaba – nomen est omen – honfoglalás kori ételrekonstrukcióit, de a nyers mellett természetesen főtt ételek is kaphatóak voltak. A kisteremben berendezett étkezőhely a faluról érkezett vendégeknek és a városiaknak egyaránt lehetőséget adott a közös étkezésre, beszélgetésekre, egymás megismerésére. A nagyteremben később Bakonyi Ernő „Savanyú” és Dúcz Júlia irányításával a bálózók lelkesen és igazi átéléssel tanulták a csárdás, az átvető és a forgatások alapjait.

Táncaink „eredete”

Berecz András csíki meséje a néptánc kialakulásáról még azoknak is sok „újat” tudott mondani, akik táncmesterként vagy gyűjtőként széleskörű tapasztalatokkal rendelkeznek ezen a területen. Megtudtuk például, hogy a „csettegetés” forrása a sár lepergetése ujjainkról a kinti munka után. A maroszléki forgatós titka pedig a férfiak kíváncsiságában rejlik, akik oldalról s hátulról is meg kívánták tekinteni táncpartnerüket. A „rományok” tánca meg azóta olyan

„munkás”, hogy egy csíki ember eldobta a szivarját, s az beleesett az oláh gatyájába, aki aztán gyors csapásokkal kezdte azt „ótogetni”. A cigányok pedig – amikor eltanulták a románok figuráit – a hidegtől átfázva még rátettek egy lapáttal – innen ered például a mellre mért sűrű csapásolás. Persze a Münchhausen báró történeteire emlékeztető Berecz-mesében a szászok se jártak jobban: merevebb tartásuk oka, hogy gatyájukba sok forgács „került bé” a mulatságban...

Énekeszó, zeneszó

Egy reggelig tartó bálból persze nem hiányozhat az énekeszó sem. A gyorsabb ütemű dallamokat reggel felé közeledve fokozatosan felváltják a hajnalik. Így volt ez most is. Feltűnt azonban, hogy a lelkes bálózók – akik között csak elvétve akadt egykori táncos vagy zenész – milyen jól ismerik népdalaink szövegeit. Minden titokra van magyarázat: a bált rendező Magyar Vár Alapítvány (Herpai Sándornak, a bál főszervezőjének az ötletére) nemrég CD-t jelentetett meg, amelyen a legközismertebb népdalok közül rögzítettek közel hetvenet. A szorgalmas bálózók egy része már a tavaly nyári pomázi művelődési táborban megszerette a Téka együttest és az esti táncházakat. Számukra külön öröm volt, hogy a CD-ről otthon is

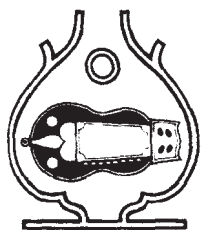
tanulhatják a magyar népdalkincs legszebb darabjait. Reméljük, hogy a lemez következő kiadásánál nemcsak az előadó nevét, hanem az ének származási helyét is feltüntetik majd. Ez ugyanis sokat segítene a jobban elmélyülni vágyóknak a stílus azonosításában és a zenei kíséret felismerésében.

Falu vagy város?

A XXI. század nagyvárosaira az a jellemző, hogy sokan élnek-dolgoznak késő este, éjszaka. A felhőtlen estéket persze munka és tévézés helyett a csillagos ég figyelésével is el lehet tölteni, ráadásul közben jókat lehet énekelni, beszélgetni. Aki ezen a februári éjjelen mindezt megkísérelte, miközben a báli táncról kimelegedve rágyújtott egy cigarettára a pomázi kultúrház előtt, az éppen az Oriont (Nimród csillagképét) láthatta három övcillagával. (Ez utóbbiakról minden egészséges bálózónak a termékenység jut az eszébe.) Aztán a bőjti időszakban egy ideig megfeledkeznek az örömteli mulatásról, incselkedésről. Így rendeli neki a természet ciklikus rendje. Az emberek ugyanis saját ünnepeiket a napok, évek ismétlődő keretére építették fel.

A városiakoknak ma már nagyon nehéz lenne egy ilyen felhívásnak engedelmessé válni. Nem szabad azonban megfeledkezni róla, hogy egykoron ez természetes volt. A mai magas szintű technikai háttér ugyan kényelmet, gondtalanságot biztosít – ám ez nem jelent automatikusan boldogságot is. Valamit magunknak is tennünk kell érte. Akik rendszeresen eljárnak a pomázi hagyományörző, helytörténeti és múltkutató rendezvényekre, azok már tudnak erről. S már ily rövid idő alatt is észrevehető, hogy arcukon egy kicsivel több a mosoly és szívében az öröm.

Záhonyi András

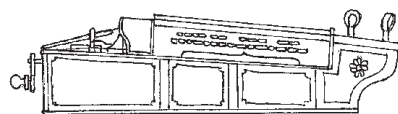
**KIVÁLÓ MINŐSÉGŰ
TEKERŐK
RÖVID HATÁRIDŐRE!**

1039 Budapest, Barátpatak u. 6/B.
T: 06-20/ 438-9145; T/F: 250-7988

SZERÉNYI BÉLA

hangszerkészítő népi iparművész, a Népművészet Ifjú Mestere,
a Magyar Hangszerész Szövetség elnöke

MINŐSÉGI TEKERŐLANTOK
NÉPI TEKERŐK, TÖRTÉNETI HANGSZEREK
GARANCIÁVAL

NAGY BALÁZS

Tekerőlantkészítő · Hurdy-Gurdy Maker
Tel.: 319-8459, 06-30/ 398-0530
nb@musicart.hu · www.musicart.hu

Palóc tánc- és kézművestábor

Hollókő, 2004. július 4-10. és 11-17.
Hollókő a világ „Kulturális Örökségei” közé tartozik, az Ófaluban állnak a hagyományos palóc parasztházak, él még a hagyományos viselet, látogatható a középkori vár és a Falumúzeum, s nem utolsósorban gyönyörű természeti környezetben fekszik. Az egy hét (!) szakmai programjában szerepel tánc-, játék- és énektanulás (domaházi és kazári táncok), kézműves foglalkozások (gyékény, bőr, textil, csuhé, csipke) 5-7 fős csoportokban, kirándulás, találkozás hagyományörző táncosokkal, esténként játékok, vetélkedők, táncházak. A gyermekek felügyeletéről a táncoktatók és pedagógusok gondoskodnak. Szállás: palóc vendégházakban (Ófalu) Értkezés: Vár Étterem (Ófalu) Táncoktatók: Szabó János, Gyebnár László *Információ:* Gyebnár László (20/399-4644)

Dudaiskola – Somogyi népzenei- és néptánc tábor

Szenna, 2004. július 4-11.
Külső- és belső-somogyi tánc- és zenetanítás (ének, furulya, duda, citera, vonósok). Tánc: Merczel István és párja; Szabó Zsolt és párja Zene: Juhász Zoltán, Badacsonyi Lajos, Husi Gyula, Bergics Lajos Ének: Nyitrai Marianna, Berecz András Szakmai előadások, kézműves bemutatók, táncház. Meghívott vendégek: somogyi adatközlő táncosok és zenészek; Olsvai Imre, Andrásfalvy Bertalan, Csíkvár József, Csepinszky Mária, Papp Gábor Résztvételi díj: kb. 15.000 Ft (gyermekes családoknak kedvezmény) Szállás: átl. 1.500 Ft/nap Értkezés (háromszori): 1.100,- Ft/nap Jelentkezési határidő: 2004. május 31. (max. 150 fő) *Jelentkezés, információ:* Lázi-dombi Kulturális Egyesület 7477 Szenna, Tildy Z. u. 31. Tel.: 82/712-198, 30/307-3390, fax: 82/584-031 E-mail: bibo@szennaishu

Családi kézműves- és természetvédő tábor

Piricse, 2004. július 5-15.
Szabadidős tevékenységek: kerámia készítés, agyag-szobrászat, gyöngyfüzés, batikolás, gyertyamártás, kosárfonás, textilszövés, csuhé tárgyak készítése, sárkányépítés, gyékényfonás, bőrozés, íjászat. Zenekar: Nyíres (minden este táncház a táborba visszajáró zenekarokkal) Sátor tábor! *Információ:* Lajtiné Szabó Adrienn táborvezető, Nyíres Hagyományörző- és Természetvédő Kulturális Egyesület, 4375 Piricse, Táncsics u. 87. Tel./fax: 42/280-405, 70/311-9564

VIII. Moldvai csángó tánc tábor Tiszadobon

2004. július 5-11.
Programok: 40 féle moldvai csángó tánc tanítása kezdőknek és haladóknak, valamint táncgyűjtéseknek (csángó népdalok tanítása; hangszeres oktatás – furulya, kavál, koboz; esténként táncház, előadások a moldvai csángó magyarokról). A tábor vendégei csángó zenészek, énekesek és táncosok. Furulyán és kaválon tanít Legedi László István és Hodorog András Klézseből; kobzán Paun Vaszile; hegedűn Aurél Mandache. Énekeket tanít Bálint Erzsébet Klézseből és Dobos Rózsa Külsőrekecsinből. A táncokat tanítja Tündik Tamás, moldvai táncos vendégeink közreműködésével. Egyéb programok: Az Andrassy kastély megtekintése, lovaglási lehetőség, strandolás minden nap (és éjszaka) a falu kiépített holtági strandján. Helyszín: Tiszadob, Károlyi Mihály u. 7. Széchenyi István Általános Iskola Szállás: 1.200,- Ft/nap; sátorhely: 800,- Ft/nap. Értkezés: napi 1.300,- Ft (bontható) Tábordíj: napi 1.500,- Ft Kedvezmények: – Összköltség a teljes hétre, 2004. május 15-ig befizetve: 21.000,- Ft. – 10 fős csoportnál egy főnek a tábordíj ingyenes, 20 fős csoportoknál egy fő részvétele ingyenes. – A tábordíj 8-10 éves korig 1.000,- Ft, kisebbek után nem kell fizetni. *Jelentkezés és információ:* Tündik Tamás, Gyepűk Népe Alapítvány 2040 Budaörs, Szivárvány u. 8. X/59. Tel.: 23/422-019 vagy 30/260-9467

Kaláris Népművészeti Gyermektábor

Nagykálló - Harangod, 2004. július 7-15.
Népzene, néptánc, kézműveskedés (agyagozás, bőrművesség, fafaragás, gyöngyfüzés, nemezelés), disznótor, kemencében sült finomságok. Táncoktatók: Strack Orsolya és Csatai László. A tánc alá a Sófalvi zenekar húzza a talpalávalót. Résztvételi díj (sátorhely, anyagszükséglet, tiszteletdíjak, napi háromszori étkezés): – 14 éves korig: 21.000,- Ft, – 14 éves kortól: 23.000,- Ft. Sátor és egy hétnél nem régebbi egészségügyi igazolást mindenki hozzon magával! Igény esetén autóbuszjáratot biztosítunk (250,- Ft/fő) a nyíregyházi vasútállomástól a táborig. Előzetes jelentkezési és befizetési határidő: június 14. *Információ:* Stock Gyula igazgató, II. Rákóczi Ferenc Művelődési Központ 4320 Nagykálló, Bátor u. 1. Tel.: 42/263-141

XIII. Egyszólam Népzenei Tábor

Váralja, Ifjúsági Tábor, 2004. július 10-18.
Tanárok: az Egyszólam együttes tagjai (Fábián Éva, Berecz András, Juhász Zoltán, Sáringer Kálmán), valamint Agócs Gergely, Dsupin Pál, Szabó Károly, Pál István tereskei dudás; vendégek (énekesek, furulyások) Küküllő-mentéről. *Információ:* Aranytíz Művelődési Központ 1051 Budapest, Arany J. u. 10. Tel.: 354-3400 Honlap: www.aranytiz.hu

Végvári néptánc tábor

2004. július 12-17.
A tábor 5-6 éve táncoló fiatalok részére rendezik. A táborba elsősorban Végvár, Detta, Temesvár, Lugos, Nagycsanád, Gátalja, Zombolya településekről várják a táncosokat a szervezők. *Információ, jelentkezés:* Végvárért Alapítvány, Pasteán Erika Tel.: 0040-256-392-831, 0040-723-350-246

„Kaláris” Népművészeti Tábor

Nagykálló - Harangod, 2004. július 17-25.
Népzene, néptánc, kirándulás, disznóvágás, gyermekjátékok, kézműveskedés. Táncitanítás, gyermekjátékok: Lévai Péter és Kiss Zsuzsa (dél-alföldi és mezőségi) Barsi Csaba (moldvai, gyimesi) Minden este táncház! Résztvételi díj (sátorhely, anyagszükséglet): – Felmőtteknek: 15.000,- Ft + étkezési költség – 14 éven aluliaknak: 10.000,- Ft + étkezés – 4-6 éves korig: 4.000,- Ft + étkezési költség – 4 éves korig: térítésmentes + étkezési költség Sátor mindenki egyénileg hozzon! Értkezést a helyszínen és a jelentkezési lapon lehet igényelni. Jelentkezési határidő: június 14. *Információ:* Stock Gyula igazgató, II. Rákóczi Ferenc Művelődési Központ 4320 Nagykálló, Bátor u. 1. Tel.: 42/263-141

XIV. Békés Megyei gyermek- és felnőtt kézművestábor

XI. Nemzetközi fafaragó tábor
X. Országos kosárfonó mesterkurzus
VIII. Nemzetközi Hímző tábor
Békéscsaba, 2004. július 18-25.
Információ: Pál Miklósné, Békés Megyei Művelődési Központ Békéscsaba, Luther u. 6. Tel.: 36/66/442-122 Fax: 36/66/445-765 E-mail: mmmkmail@bekes-mmk.hu

Népi játékok és kézműves tábor

I-VIII. osztályos gyerekeknek
Válaszút, Kolozs megye, 2004. július 18-25.
Rendező: Kallós Zoltán Alapítvány *Jelentkezés, részletes információk* Erdélyben: Fundația Kallós Zoltán, 3400 Cluj Napoca, B-Dul 21 Decembrie 1989 Nr. 16 Tel./fax: 0040-264-598813 E-mail: zoltan@cluj.astral.ro Magyarországon: Aranytíz Művelődési Központ 1051 Budapest, Arany J. u. 10. Tel.: 354-3400, 311-2248 Honlap: www.aranytiz.hu

PRO FOLK

**HANGSZEREK,
TOKOK, KELLÉKEK,
JAVÍTÁS, PROGRAMIRODA
ÓVODÁKNAK, ISKOLÁKNAK
KEDVEZMÉNY**

**Cím: 1074 Budapest, Dohány u. 84.
(bejárat az Almássy utcából)**

Nyitva: 10-17h, pénteken 10-14h

Tel.: 06.30.9549-903

Tel./fax: 351-3341

E-mail: profolk@tla.hu

Honlap: www.datanet.hu/profolk-bt

X. Székelyföldi tánc tábor

Felsősófalva, 2004. július 18-25.

Táncoktatás: sóvidéki, nagybúni és Kisküküllő-menti magyar és román táncok Szásznagyvesszős, Szentbenedek, Fráta) kezdőknek és haladóknak. Oktatók: Imre Béla, Bodó-Bán János, László Csaba, Mátéfi Csaba és táncos párjaik
Népdaloktatás: Bartha Ildikó
Népzeneoktatás: vonós hangszerek, cimbalom
Irányító: Sinkó András

Muzsikálnak: a székelyszenterzsébeti, a szászcsávási, a homoródabásfalvi hagyományörző, a Csalóka, a Palló és az Úsztiúti zenekarok

Meghívottak: Barabás László, Szalay Zoltán, Pávai István, Szász Tibor

Tábori programok:

- udvarhelyszéki, és Kisküküllő-menti táncsoportok, zenekarok és egyéni előadók
- táncos műsorok, produkciók: A Só útja - Nagyvárad Filharmonia Magyar Néptánc Tagozata (a parajdi sóbányában), a Pipacsok és az Udvarhely Néptáncműhely műsorai
- helyi kézműves foglalkozások megtekintése
- videóvetítés, film- és lemezbemutatók
- esténként tánc ház (minden tánc házban adatközlők lépnek fel)

- kirándulási lehetőségek (Szovátára a Medvetóhoz, a parajdi sóbányába, a korondi kerámiaműhelyek megtekintése)

- sóvidéki lakodalmak

Részvételi díj: 120,- euro (támogatás nélkül);

65,- euro (támogatással); ezt az alapítványoktól kapott segítségből csak a Magyarországról, Szlovákiából, Ukrajnából és a volt Jugoszlávia országaiból érkező magyaroknak tudjuk biztosítani)

Kedvezmény (csak azoknak, akik a tábor egész idejére fizetnek):

- 20 fős csoportok esetében egy, 35 személyes csoportoknál két személy díjmentesen vehet részt a táborban;

- 40% óvodás gyermekeknek.

A részvételi díj magában foglalja az ellátást (reggeli, ebéd, vacsora), az oktatási díjat, a tábor rendezvényein való részvételt, valamint a szállást (sátorhely). Külön igényre és díjazás ellenében családoknál való elszállásolást is biztosítunk (3 euro-nak megfelelő lej fejenként egy éjszakára).

Jelentkezési határidő: 2004. július 1.

A korlátozott számú helyek miatt a határidő után érkezett jelentkezéseket, illetve a be nem jelentkezett személyeket nem fogadjuk. Kérjük levélben olvashatóan feltüntetni: név (csoportok esetén névsor), pontos cím, milyen kedvezményre tart igényt, zenészek milyen hangszeroztatásra jelentkeznek, vegetáriánus étkezést igényel-e, milyen szállásra tart igényt.

A jelentkezéseket a következő címre kérjük:

László Csaba, 537323 Rugănești, 82, Románia
Tel: +40-266-242927 vagy +40-744-632669 (mobil)
Fax: +40-266-242004
E-mail: laszlocsaba@kabelkon.ro
Honlap: www.knet.ro/pipacsok

Nagycsanádi néptánc tábor

2004. július 19-24.

A táborba 2-3 éve táncoló fiatalokat várnak, akik részére maroszéki táncokat tanítanak az oktatók. A táborba elsősorban Végvár, Detta, Temesvár, Lugos, Nagycsanád, Gátalja, Zsombolya, Igazfalva, Simonyifalva, Nagyszentmiklós, Pusztakeresztúr, Kisjenő településekről várják a táncosokat.

Információ, jelentkezés:

Korom Rozália, Nagycsanádi Általános Iskola
Tel.: 0040-256-374-503

I. Rákóczi Hadi Tábor

Újhuta, 2004. július 19-25.

A Rákóczi-szabadságharc korát idéző táborban kézművességgel, népzenevel, népi ételekkel, fegyverbemutatóval, lovas- és szekeres programmal, ugrós-, és eszközos táncok tanulásával színesített táborélet vezérfonala egy olyan hadi játék, amely a kuruc hadsereg harcmodorát modellezi, 8-15 éves fiúknak és lányoknak egyaránt érdekes, élményszerű formában. Az ismeretterjesztő programokat a sárospataki Rákóczi vár kiállításának megtekintésével bővítjük. Valódi történeti hagyományörző táborban lesz része az ide jelentkezőeknek.

Információ: Darmos István,

A Művelődés Háza, 3950 Sárospatak, Eötvös u. 6.
Tel./fax: 47/312-812

E-mail: darmospisti@freemail.hu

Nyírségi játékok és táncok tábora

Piricse, 2004. július 19-25.

Oktató: Huszárszi László, kísér: Csurgó zenekar

Információ: Lajtiné Szabó Adrienn táborvezető, Nyíres Hagományörző- és Természetvédő Kulturális Egyesület, 4375 Piricse, Táncsics u. 87.

Tel./fax: 42/280-405, 70/311-9564

Nemzetközi folklórtábor

Gyimesközéplek, 2004. július 25-31.

Sátrat hozz, és meleg ruhát! S ha tudsz hegedülni vagy furulyázni, esetleg gardonyozni, a hangszert se hagyd otthon...

Tánc- és zenetanítás: Zerkula, Timár Viktor, Buhai Misi, Finánc Zolti, Mojszi Gábor, Ordasok, setéptatakiak, hidegségiak, görbepatakiak, bükkiek, Tücsökök.

Szövés, bútorfestés, bundavarrás, kalibázás.

Meghívottak: Ordasok, Délalföldi „Saxofon”

Zenekar, Szigonyi Zenekar, Boka Színház, Tökmagszínház, Gólyalábasok, Bábosok, Téka, Turai énekmondók, Zagyva Banda, Camera Obscura, Vajdaszentiványi vendégek, Tücsök zenekar, Gyimesi, moldvai és hétfalusi adatközlők, és még sok érdekes program...

Részvételi díj: 16.000,- Ft anyaországiaknak,

100,- euro külföldieknek,

1.300.000,- lej román állampolgároknak.

Információk:

Sára Ferenc - tel.: +40-(0)266-339891

Vitos Attila - tel.: +40-(0)266-339683

E-mail: info@gyimesitabor.org

Honlap: www.gyimesitabor.org

Tükrös Tábor Simonpusztán

2004. július 20-25.

Budapesttől 25 km-re, Tordas mellett a 70-es út mentén (tábla jelzi). Érkezés július 20-án, kedden du. 16 órától, táborbontás július 25-én, vasárnap. Népzene- és néptánc programok: Meghívott adatközlők: magyarpéterlakai zenészek. Magyarpalatkai táncokat oktat Héglí Dusan és Lépes Anikó; magyarpéterlakai táncokat oktat Patyi Zoltán és Schiffert Erika.

A gyerekekkel Bíró Éva, Korpás Éva, Tessely Zoltán és Halmos Zsuzsa foglalkozik (ének, tánc, népi játékok).

A zenét szolgáltatója és oktatója a Tükrös Zenekar, valamint Erdei Attila, Lakatos Róbert, Farkas Róbert és Liber Róbert, énektanulós Korpás Évával.

Kézművesség: busóálcák készítés, zöldségbab készítés, csuhézás, méhviaszgyertya készítés, számáncdob készítés, rongybaba készítés, kavicsfestés (Bordács Andrea); nemezelés, korongozás (Kovács Erika); íjászat: Budaházy Edda

Mulatságok: Boka Gábor „színháza”, Makhulg Gabi bábszínháza, minden este gyerek, majd felnőtt tánc ház, Dr. Walter & The Lawbreakers koncert
Részvételi díj:

1.550,- Ft/nap/fő, 14 év alatt 900,- Ft/nap/fő

Nagycsaládok esetén a harmadik és a további gyermekek részvetele ingyenes.

Csoportoknak 20 fő felett 10% kedvezmény!

Szállás: kőépületben 6 és 10 ágyas szobákban

1.000,- Ft/fő/éj

Sátorral naponta: sátorhely 450,- Ft,

felülteknek 300,- Ft, gyerekeknek 200,- Ft

Információ: Tükrös zenekar

1115 Budapest, Bartók Béla út 92-94. VIII/71.

Tel./fax: 365-1611, 20/2226438

E-mail: folkeuro@axelero.hu

XX. Nyári Népzenei és Néptánc Tábor

Tisza-Folk Alapítvány

Tiszakécske, 2004. július 24-31.

Népi hangszerek oktatása (citera, furulya, tekerőlant, koboz), gyermek és felnőtt néptánc oktatás (kalotaszegi – Méra, bodrogközi táncok), kézműves foglalkozások (hagyományos technikák, népi kismesterségek – fazekasság, szövés, nemezelés, bőrrözés, gyöngyfűzés, csuhétárgy készítés, hangszerkészítés) kiscsoportos műhelymunka keretében.

A táncokat Lukács László - Haránt Eszter és Fantoly Gyula - Balogh Ildikó táncpárok oktatják.

fotó: Henics Tamás

BÉCSI TÁNC HÁZ – 2004. április 16.

17.00: GYERMEKTÁNC HÁZ • 19.00: FELNÖTT TÁNC HÁZ

MAGYARPALATKAI BANDA • GALGA ZENEKAR

COLLEGIUM HUNGARICUM • BÉCS, II. KER., HOLLANDSTRASSE 4.

XIV. Kalotaszegi népzene- néptánc-tábor

2004. augusztus 1-8.

Rendező: Archivum Kulturális Alapítvány
Jelentkezés, részletes információk
 Erdélyben: Fundația Kallós Zoltán, 3400 Cluj
 Napoca, B-Dul 21 Decembrie 1989 Nr. 16
 Tel./fax: 0040-264-598813
 E-mail: zoltan@cluj.astral.ro
 Magyarországon: Aranytíz Művelődési Központ
 1051 Budapest, Arany J. u. 10.
 Tel.: 354-3400, 311-2248
 Honlap: www.aranytiz.hu

Csángó tánc-tábor Somoskán, Moldvában 2004. augusztus 2-8.

Moldvahn Csángó Kulturális Egyesület
 Zene, tánc, multság, utcaszínház, bábszínház.
 Hangszeres oktatás: furulya, hegedű, koboz
 Ének- és tánctanulási helybelyiektől
 Részvételi díj:
 napijegy: 2.500,- Ft, hetijegy: 10.000,- Ft,
 utazással (Budapest-Somoska-Budapest) és teljes
 ellátással (kivéve szállás): 33.000,- Ft
 Szállás családoknál ajánlott ára: 2,- euro/nap
 Étkezés: ebéd és meleg vacsora: 1.250,- Ft/nap
 A tábor befogadóképessége: 120 fő!
 Jelentkezési határidő: június 30.
 Befizetés számlára: Benchea Valentin
 11991119-98997853 Postabank
 (megjegyzésbe: somoskai tábor + saját név)
Információ jelentkezés:
 Benke Grátsy (Somos együttes)
 Tel.: 0036-20-2099543
 E-mail: gratzy@dpg.hu vagy bolyam@zti.hu
 Honlap: www.somoska.wire.hu

XIII. Mezőségi népzene, néptánc tábor felnőtteknek Válaszút, Kolozs megye, augusztus 08-15.

Rendező: Kallós Zoltán Alapítvány
Jelentkezés, részletes információk
 Erdélyben: Fundația Kallós Zoltán, 3400 Cluj
 Napoca, B-Dul 21 Decembrie 1989 Nr. 16
 Tel./fax: 0040-264-598813
 E-mail: zoltan@cluj.astral.ro
 Magyarországon: Aranytíz Művelődési Központ
 1051 Budapest, Arany J. u. 10.
 Tel.: 354-3400, 311-2248
 Honlap: www.aranytiz.hu

VI. Moldvai csángó tánc-tábor Külsőrekecsinben 2004. augusztus 9-15.

Helyszín: Külsőrekecsin (Fundu Răcăciuni)
 Románia, Moldva, Bákó megye (Bačău)
 Tábori programok:
 - Moldvai (elsősorban külsőrekecsini) csángó táncok,
 énekek és hangszeres zene tanítása helybéli mesterek
 vezetésével: (Dobos Rózsa, Fehér Márton és Veron,
 Szarka Mária, Hodorog András, Legedi László
 István, Aurél Mandáki, Vaszile Paun
 - Szövés, fonás tanítása
 - Estéknként guzsalyos és táncos és helybellekkel,
 valamint más falvakból érkező táncosokkal közösen.
 Vendég zenészek: Földi Lehel és barátai
 - Kirándulás egy esztenihez, birkasütés.
 Szállás: Családoknál, vagy panzióban.
 Utazás: Egyénileg, vagy szervezett mikrobuszal.
 Díjak: étkezés 4,- euro/nap
 Szállás: 1-4,- euro között szállástól függően /nap
 Tábordíj: 4,- euro/nap
 Csoportos és gyermekkedvezmények:
 román állampolgároknek és 10 év alatti
 gyermekeknek 50%, 7 év alatti gyermekeknek
 100%, 10 fős csoport esetén 10% emedményt
 adunk a tábordíjból.

Befizetés lejben, forintban vagy euróban a napi
 árfolyamtól függően.

Jelentkezési határidő: július 13.
 Szervezők: Szarka Mária és Szarka Felici
 Külsőrekecsinből, valamint Tündik Tamás
 Budaörsről.
Információ:
 Gyepük Népe Alapítvány,
 Tündik Tamás
 2040 Budaörs Szivárvány u. 8. X/59.
 Tel.: 23/422-019, vagy 30/260-9467

V. Széki Napok

Szék, 2004. augusztus 16-22.

Helyszín:
 Szék (Sic), Kolozs megye, Románia
 Szék Kolozsvártól 60 km-re északkeletre fekvő
 magyar többségű település. Sóbányai révén a
 középkor folyamán kiváltságokkal rendelkezett.
 A település a mai napig megőrzött évszázados
 hagyományokkal, viselettel, zenével rendelkezik.
 Programok:
 - Táncoktatás: Kezdő és haladó csoport. A széki
 táncokat tanítja Szabó Szilárd és Németh Ildikó; a
 buzai táncokat Gémesi Zoltán és párja, adatközlő
 táncosok közreműködésével.
 - Népdaltanítás, Tasnády Erika és adatközlő.
 - Kézműves foglalkozások: szövés, hímzés,
 szalmakalap-fonás, bútortfestés.
 - Előadások Szék történetéről és néprajzáról.
 Vendégünk Berecz András.
 - Bereznyci István és tanítványai képzőművészeti
 kiállítás Székéről.
 - Kirándulás, filmvetítés.
 - Estéknként táncos, multság, utolsó este
 búcsútáborozás.
Információ, jelentkezés:
 Szabó Szilvia (Románia)
 Tel.: 00-40-740-209-693
 Kovács Flóra (Magyarország)
 Tel.: 00-36-70-263-3122
 E-mail: ProUrbeSzek@posta.net
 Étkezés: hagyományos széki étel
 Elszállás: sátrakban vagy családoknál
 Megközelíthető:
 Budapestről mikrobuszal, információ, helyfoglalás:
 06-1-2030-200
 vagy Szamosújvárig vonattal, onnan busszal, illetve
 gyalog (13 km).

Részvételi díj (ami magába foglalja a programokon
 való részvételt, napi háromszori étkezést és a
 sátorhelyet), magyar állampolgárok: 17.000,- Ft.
 Szállás családoknál 5,- euro/éjszaka.
 Kedvezmény:

10 % kedvezmény azok számára,
 akik július 15-ig a tábor teljes idejére befizetik a
 részvételi díjat, illetve 10 fő fölött 10 % csoportos
 kedvezmény (egyszerre csak az egyik vehető igénybe).
 A részvételi díjak befizetése:

Magyarországon a Szék Városért Egyesület
 számlaszámán: 11707024-20420493
 Romániában a Pro Urbe Szék Alapítvány
 számlaszámán: 2511000013.6.3.7233
 Minden érdeklődőt szeretettel várnak a szervezők:
 Pro Urbe Szék Alapítvány
 és a Szék Városért Egyesület.

V. Tekerő és Duda Szaktábor 2004. augusztus 21-25.

Csepel-sziget, Hollandi út 8.
Információ: Havasréti Pál
 Tel.: 06-30/940-1242
 Fax: 23/523-714
 E-mail: teka@mail.datanet.hu

FOTÓ GALÉRIA

*A képek szerzője, Endrődi Péter 33 évesen
 talált vissza családi gyökereihez: nagyap-
 ja származott Erdélyből. E tájra azóta is
 úgy tekint, mint Magyarország kulturá-
 lis jobbkeze. A hagyományos (népi) kul-
 túra, a műveltség a hozzá tartozó életfor-
 mával, életrenddel, életminőséggel együtt
 még teljes értékűen létezett az 1980-as
 években, amikor az itt látható képek ke-
 letkeztek.*

*Endrődi Péter sokat kapott az erdélyi, kü-
 lönösen a gyimesi emberektől – lelket, ér-
 zékenységet –, számára a fényképezés adós-
 ságtörlesztés, amellyel úgy szolgálja meg a
 kapott jót, mint a mesebeli vándorlegény
 a segítségét.*

*Az itt látható képeken ott van a kontraszt-
 osság, mindazok a szélsőségek, amelyek oly
 jellemzőek a gyimesi ember életére – akár a
 tájat, akár a benne élő embert ábrázolják
 –, s amelyek a szerző személyiségétől sem
 állnak távol. Látunk itt bosszorkánytekin-
 tetű, kemény arcú öregasszonyt, életrevaló
 csecsemőt, kényes-fényes, fehér ruhás hab-
 csók menyasszonyt a szülői ház régi szövött
 textiljai között.*

*Tudnunk kell, hogy csak az marad meg
 ezen a vidéken, aki dacolni tud a termé-
 szet kihívásaival nap nap után, és akiben
 konokság alkalmazkodni tudással párosul,
 aki elfogadja a közösség óvó-védő, egyben
 az életet szabályozó szerepét. Endrődi Pé-
 ter egy pillanatig sem volt kívülálló turis-
 ta, aki távolságtartóan nézelődik egy ide-
 gen, egzotikus világban, hanem megértője,
 megélője és látatója Gyimesnek.*

Sándor Ildikó
 (Elhangzott a budapesti Francia Intézetben meg-
 tartott kiállítás-megnyitón, 2004. február 2-án.)

Néptánc-csoportok figyelem!

*Megkezdjük a női táncpökök
 (karaktercipök) gyártását
 és forgalmazását!*

*Felsőbőr anyaga: kecske sevrő
 Talp: bőrtalp varrottan
 Sarok: rakott bőr sarok
 Bélés anyaga: bőr*

Korrekt árakkal várjuk megrendelésüket!

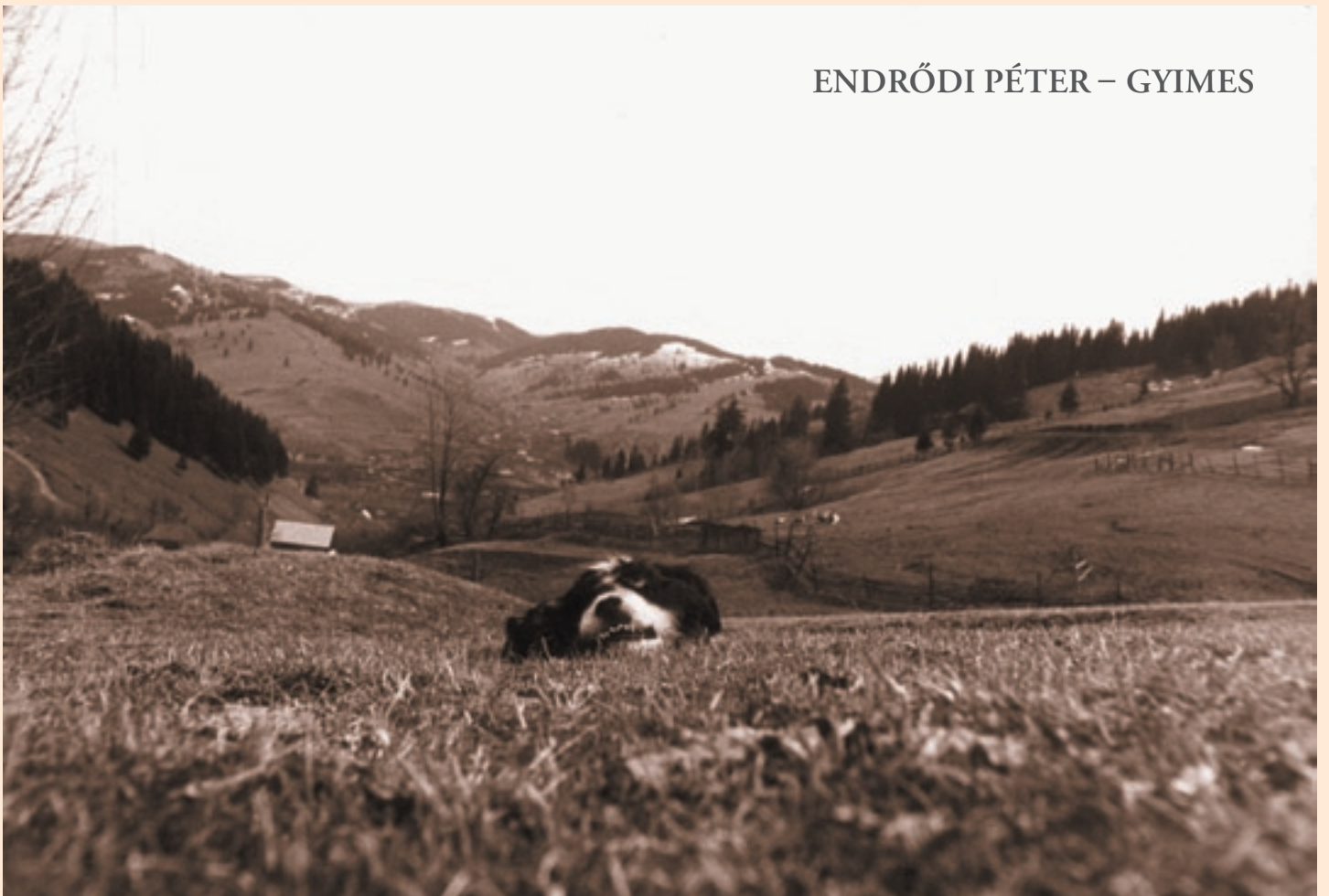
*Cím: Dunai Lajos
 2700 Cegléd, Szárca u. 14.
 Tel.: 06-20 / 367-8253*

ENDRÓDI PÉTER – GYIMES

ENDRŐDI PÉTER – GYIMES

ENDRŐDI PÉTER – GYIMES

A Barátok Völgyéről

Aki nem hiszi, járjon utána

Ősszel kaptam a felkérést, hogy szervezzek, szervezzünk néptáncosoknak, népzeneészeknek és hasonló érdeklődésű embereknek szóló egyhetes programot a Barátok Völgyében. Még aznap elmentünk a helyszínre, s mikor az autóból kiszálltam, rögtön tudtam, hogy elvállalom.

Mesében éreztem magam azon a napsütéses, szeptember végi délutánon. Ahogy körülnéztem, körös-körül erdőt, forrásokat, patakokat, azokból kialakított 3 méteres vízesést, tavacskákat láttam. Hatalmas fűzfák be-belógó ágai fodrozták a vizet, őszi teljes színpompájában terült el előttem a völgy, a keleti Mecseknek ez a gyöngyszeme. Balra kis fehér házikó állt, mellette karámban bárányok, kecskék legelésztek, yalahonnan hallottam a pulykákat, körülöttünk komondor és puli csaholtak egyetértésben. Aki egyszer ide ellátogat, el nem felejtheti, ezt tudtam már akkor, amikor terveinket elkezdjük szőni egy pohár szekszárdi borocska mellett.

Hazaérvén elmeséltem élményeimet Viki lányomnak, aki rögtön egy falon lévő rajzra mutatott és megkérdezte: Itt jártál? Nyolc éves korában megrajzolta, hogyan képzei maga és családja életét 30 esztendő múlva, ezt a képet néztük együtt. Néhány percig döbbenet nézegettem, majd melegség járt át, s azt válaszoltam: Igen, itt jártam!

Az azóta eltelt néhány hónap már szervezőmunkával járt. Gyerekkorom óta táncolok, járom Erdélyt, a néptáncos, népzenei táborokat, fesztiválokat. Pécs környékén különböző korosztályú csoportoknál tanítottam, szervezem a táncházat. Az immár 30 éve összegyűlt tapasztalat, s a rengeteg barát segít abban, hogy valami nagyon jó dolgot szervezzek itt, ebben az egy hétben.

Mára bizonyossá vált, hogy a hagyományos népi műveltség számos eleme integrálható a mai kulturális életbe. Jelentősen gazdagodhatnak velük a közösségi szórakozási lehetőségek, valamint a csoportos oktatási és művelődési formák, de kortárs művészetünk is általuk válhat igazán karakteressé a nemzetközi megemlékezésben.

Úgy érezzük, hogy ennek kulturális, művelődéstörténeti, nemzetstratégiai, turisztikai és országkép formáló jelentőségét az idegenforgalom – mely ma a gazdaság egyik húzó ágazata – idáig nem ismerte fel.

Ezért cégünk most egy olyan kulturális turisztikai projekt elindítását kezdeményezi, amely elsőként kísérli meg az idegenforgalom rendszerébe integrálni az elmúlt három évtized talán legértékesebb közös ihletének mondható táncházat és népzenei mozgalmat, illetve az ezek holdudvarában munkáló kulturális jelenségeket.

Mégpedig oly módon, hogy öntörvényű fejlődésükre, spontán alakulásukra ne hason zavaróan, viszont minél szélesebb közönség számára tegye elérhetővé, megismerhetővé ezek értékeit. Mindehhez elsősorban az állam és részben a vállalkozói szféra támogatása szükséges, de legalább annyira fontos a népművészeti mozgalom civil szervezeteivel

és a turizmus meglévő intézményeivel történő folyamatos szakmai együttműködés.

Célunk, hogy a magyarság és a Kárpát-medence nemzetiségeinek népművészeti örökségét bemutató műsorokat és kiállításokat, oktatási programokat, táncházakat, táborokat, vásárokat, fesztiválokat, illetve a hagyományos kultúrák értékeit kortárs művészi eszközökkel, magas színvonalon közvetítő előadásokat és az ilyen típusú rendezvényekhez kapcsolódó szolgáltatásokat egy új turisztikai termékcsoporthoz, sajátos, egyedi formában jelentessük meg az idegenforgalom magyar és nemzetközi piacán.

Ennek érdekében első lépésként egy olyan, hosszú távú együttműködésre alkalmas – az országhatárokon is átnyúló – hálózatot szeretnénk kiépíteni, melynek tagjai a tematikába illő, különböző helyszíneken és időpontokban megrendezésre kerülő eseményeket a közösen kialakított szempontokat elfogadva, folyamatosan egymáshoz hangolják.

Így évente két időszakra (Tavaszi és Nyári, Őszi és Téli) olyan tematikus utakat tervezünk meg közösen és ajánlunk az utazni vágyóknak,

melyek bármelyik elemét (tehát egyes rendezvényeit is) – akár szervezett formában, akár egyéni turistaként is – megvásárolhatja az érdeklődő. A közös érdekeket és minőségi elvárásokat figyelembe véve dolgozzuk ki a komplex rendezvényes egységes marketingjét is.

Cégünk a hálózat központjaként arra vállalkozik, hogy felkutatja, illetve megszólítja a lehetséges partnereket, a későbbiekben pedig koordinálja a projekt közös kialakításának és folyamatos működésének, fejlesztésének minden fázisát.

Ezért örömmel várjuk azon intézmények, szervezetek, vállalkozók és rendezvényszervezők jelentkezését, amelyek a projekt megvalósításában szívesen együttműködnének velünk. Minden érdeklődőt bővebben tájékoztatunk elképzelésünkről. Kérjük, hogy csatlakozási szándékát jelezze nálunk. Elérhetőségünk:

ETNOFON Bt.

honlap: www.etnofon.hu

e-mail: info@etnofon.hu

telefon: (36.1) 266-5091

Információ:

7624 Pécs, Tábor köz 1.

Tel.: 72/215-556, 20/3220-272

E-mail: babanya@freemail.hu

Két részre osztottam a hetet! Július 19. és 22. között tábort formában elsősorban csoportoknak, de azon túl bárki(k)nek néptánc-, illetve népzeneoktatás a fő program. Természetesen (akár családtagoknak, gyerekeknek) kézműves foglalkozások, fakultatív kirándulási lehetőségek is lesznek. Esténként teret szeretnénk adni az amatőr csoportoknak, hogy bemutatkozzanak, ismerkedhesselek egymással, egymás munkájával.

Július 22-től 25-ig pedig tábor és fesztivál lesz egy helyen! A zeneoktatást a házigazda Téka zenekar vállalta, s a táncoktatás is folytatódik. De esténként híres nemzetiségi, magyarországi és határon túli zenekarok, adatközlők lépnek fel a színpadon.

Mindenféle véleményt, hozzászólást, érdeklődést, segítséget szívesen várunk! Viszontlátásra.

Péter Judit (Banya)

Folkturizmus

KULTURÁLIS-IDEGENFORGALMI HÁLÓZAT

Kovács Tivadar méhkeréki prímás

Halmos Béla emlékei román cigány mesteréről

A hetvenes-nyolcvanas években a méhkeréki zene sokkal hangsúlyosabban szerepelt a táncházak repertoárjában, mint manapság. Az ottani muzsika és tánc ugyanis egyediségével komoly érdeklődést váltott ki. Táncházak körében hamar ismertté vált Kovács Tivadar prímás, akinek csodálatos játéka nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a méhkeréki zene népszerűvé vált. Az alábbiakban Halmos Béla, a táncházmozgalom egyik elindítója emlékezik egykori mesteréről.

Akadtak annak idején, akik igyekeztek befeketíteni a táncházmozgalmat, mondván, ez egy nacionalista, magyarkodó megmozdulás. Ehhez képest én egy magyarországi román cigánytól hallottam életemben először élő népzeneget hegedűn játszani, s ezt követően persze tanultam is tőle.

S hogy miként ismertem meg? A történet onnan datálódik, amikor Martin György biztatására és közreműködésével a Timár Sándor által vezetett VDSZ Bartók Béla Táncgyűtteshez kerültünk Sebő Ferivel népzenešnek. Újítást vezettünk be, hiszen addig a próbákon zongorán játszották a muzsikát a táncosoknak, vagy összeszedett haknizenekar szolgáltatva, kottából játszva a dallamokat. Ezzel szemben Ferivel népi hangszereken, közösen előre betanulva szóltattuk meg a zenét, s nem csak az előadásokon, hanem a próbákon is mi húztuk a talpalávalót. A koreográfiák között méhkeréki és eleki román anyag is szerepelt, ezért a táncgyűttesből Méhkerékre is jártak gyűjteni, ahol az ötvenes-hatvanas években még keményen működött a zso, azaz a táncház. Miután a Bartókba kerültünk, többek között a Zso című koreográfia kottáját is megkaptuk, amelyben néhány méhkeréki dallam, köztük ardelenescu – erdélyies – is szerepelt, amelyeket megtanultam. Ezeket szolmizálni is tudtam, de hegedűn enyhén szólva iskolásan játszottam.

1971 karácsonya előtt aztán Ferivel mi is elkísértük Timár Sándort, s ekkor ismerkedtünk össze a hideg, sötét, füstös méhkeréki kultúrházban Tibi bácsival. Fejedelmi alkat volt, szép szál, jóképű férfi. Semmi rutinunk nem volt a gyűjtői viselkedést illetően, így nyomban közöltem Tibi bácsival, hogy magam is prímás vagyok. – Igen? Akkor játsszunk valamit! – válaszolta. Neki-fogtunk, ám éreztem, hogy ugyanazt játszza amit én, de valahogy egészen másképp. Variálta a dallamot, s hozzákevert olyan

elemeket is, amiket nem ismertem, mert a kottában nem szerepeltek, ugyanis pont a stílust nem tüntették fel benne. (Például a Lajtha-kötetben megjelent széki dallamokat már mi is ismertük, de senki nem tudta miként kell érteni, csak akkor fejtettük meg, amikor meghallgattuk a felvételeket.) Tibi bácsi a végén már egészen más játszott, s én leálltam. Égtem mint a rongy, megmutatta, hogy merre lakik az Úristen. Rám nézett, látta, hogy milyen képet vágok, aztán elkezdte egészen dedős szinten húzni, s úgy játszottunk együtt.

Ez az első találkozás számomra meghatározó élménynek bizonyult. Rádöbbentem, hogy amit addig megtanultam hege-

dűn, nagyon kevés ahhoz, hogy táncot kísérek, holott a táncgyűttesben épp ez volt a feladat. Pódiumon koncertet adni egészen más, mint tánc alá muzsikálni.

Méhkerékre voltaképpen a János-nap ürügyén utaztunk le Tibi bácsihoz, s Duló Györggyel is találkoztunk, aki vezérszerepet játszott a helyi kulturális életben, s mellesleg egy kicsit harmonikázni is tudott. Sok János élt a faluban, s a zenekar szokás szerint házról házra járt Tibi bácsival és Gyuri bácsival köszönteni. Mindenhol megkínálták bennünket, s táncoltak, énekeltek az emberek. Azt is megtapasztalhattuk, hogy milyen érzületet teremt egy névnap köszöntés, miként muzsikálnak ilyenkor a

Kovács Tivadar (Szeged, 1973 – Hidas György felvétele)

*Sebő Ferenc, Kovács János „Janika”, Szabó Gábor, Virágvölgyi Béla, Kovács Tivadar,
Kovács János „Jancsi”, Halmos Béla, Virágvölgyi Márta (Szeged, 1973 – Hidas György felvétele)*

zenészek. Csak bámultam és sápadtam. Belém hasított, hogy tanultam hegedülni, de nem tudok semmit a méhkerékiből. Az is érződött, hogy a falusiak értékelik, ha valaki jól muzsikál. Hiába van a kezdedben hegedű, hiszen ha nem tudsz rajta játszani, jobb, ha elmész a közelükből.

Eleinte nem értettem, hogy Kovács Tivadar játék közben miért emeli fel oly sokszor a hegedű nyakát. Először technikai okot tulajdonítottam neki, s akkor jöttem rá, hogy ezt miért teszi, amikor egyszer lakodalomba mentünk vele. Az előtte való este legénybúcsút tartottak egy felállított sátorban, s a mulatozók annyira közel, szinte benne táncoltak, hogy fel kellett emelnie a hegedűjét, mert különben könnyen kiverhették volna a kezéből. Ezt a mozdulatot annyira megszokta, hogy gyakran akkor is felemelte a hegedűje nyakát, amikor „nem másztak rá” az emberek.

Azt is megfigyelhettük, hogy miközben a közönség remek hangulatban táncol a jó zenére, a gyakran napokig „szolgáltató” muzsikusknak ilyen szinten kökemény munkát jelent egy lakodalom.

A népzenei mozgalomban kifejtett tevékenységünkkel mi különböztünk az elődeinktől: nem azért akartunk ugyanis gyűjteni, hogy feldolgozzuk a felvett anyagot, műzenét csináljunk belőle, hanem mert úgy tartottuk, hogy ez a muzsika úgy jó, ahogy van. Nem leereszkedően viselkedtünk a falusi zenészekkel, hanem mestereinknek tartottuk – s tartjuk ma is – őket.

A Tibi bácsival történt első találkozásunk után elhatároztuk, hogy visszatérünk Méhkerékre gyűjteni. Megbeszéljük vele az időpontot, Feri hozott egy Uher magnót, s igen melegszívű fogadtatásban részesültünk a cigánysoron lévő Dankó utca 9-ben, ahol a felejthetetlen primás lakott. Kítettük a magnót, elkezdett játszani, majd azt mondta, hogy hagyjuk a fenébe, mulassunk. Nagyon jól mulattunk, s a szórakozás mellett ez azért is kapóra jött, mert nemcsak a hegedülést, hanem a helyi viselkedési szokásokat is meg akartuk tanulni. Másnap reggel hazafelé tartva kértem Ferit, hogy hallgassuk meg, mit vettünk fel, s kiderült, hogy csak három-négy számot. Természetesen később is lejártunk hozzá, nagyon jó kapcsolatot sikerült kialakítanunk vele. Nem csak zenélni tanított, tanácsokkal is ellátott bennünket.

Egy alkalommal megbeszéljük vele, hogy szól nekünk, ha román – azaz nem vegyes, román-magyar – lakodalom lesz, hiszen az utóbbin például magyar nótát is kellett játszani. Meghívtak 1975-ben egy ilyen lagzira úgy, hogy zenészként is megfogadtak bennünket. Feri kontrázott Tibi bácsinak a nagyteremben, én meg egy kisebb helyiségben a fiataloknak muzsikáltam a fiával, Kovács Jánossal és eleki zenészekkel együtt.

A méhkeréki zene nagyon nehéz, virtuóz technikát igényel, amit a közönség megkövetel. Itt történt meg, hogy Tibi bácsi hajnaltájban már elfáradt, ezért egyszerűbben játszott, mire az egyik vendég szólott neki, hogy nem így kell. – De igen, én tu-

dom, hogyan kell – válaszolta a primás, de hiába, mert a reklamáló pontosan elfütyülte neki, hogy miként akarja hallani. Kikövetelte magának, hogy a primás úgy játssza, ahogyan ő szeretné.

Kovács Tivadart és zenekarát számos rendezvényre meghívtuk, például a szegedi Nemzetközi Szakszervezeti Néptáncfesztiválon, a Kassák Klubban és a Táncháztalálkozókon többször is muzsikáltak. Amikor a Magyar Rádió felvételeket készített Tibi bácsival, meglepődött, hogy milyen keveset fizettek a játékáért. Mondtuk neki, hogy mi sem kapunk többet, mire elcsodálkozott, hogy ilyen „tévészárók” csupán ennyit keresnek. Lakodalmakban sokkal többért muzsikált, igaz, többet is dolgozott.

Elsősorban a hegedülésből élt. Olyan zenész volt, aki a falusi primások között is kiemelkedőnek számított. A technikától a zenekarvezetésen át a közönséggel, a táncosokkal való viselkedésig mindenhez tökéletesen értett. Ráadásul tanítani is tudott. Nagyon sok primás nem tudta megtenni azt amit ő, Tibi bácsi ugyanis „lelassította magát”, ha kellett. Kiragadott egy motívumot, s megismételte lassan, hogy a tanítvány meg tudja figyelni a játéktechnikát.

Ha nem egy eldugott magyarországi román faluban születik, akár világhírű hegedűművész is lehetett volna, így viszont, mint a méhkeréki muzsika legnagyobb tudású primását ismerték meg hazánkban és a világ számos országában.

Lejegyezte: K. Tóth László

ALKOTÁS ÉS HAGYOMÁNY

„KELETTŐL NYUGATIG”

Városunk életében minden kulturális eseménynek jelentősége van, egyik végéből a másikba hamar eljutnak a hírek. Az élet itt is felgyorsult persze, mint a világon mindenütt, és az újvilág csodái már híveket is toboroznak, elvonva őket a hagyományos értékek világától – jóllehet, ezzel legsajátabb gyökereiket marasztalják el. E tendencia feltartóztatásának, a tradicionális esztétikai és morális értékek közvetítésének szenteli mégis jónéhány ember az életét. Nem eredménytelen a munka. A hagyományos, mint alternatíva, részévé válik a fogyasztásra rögzült társadalomnak. Sőt, új fontosságra tesz szert. Kevés embernek életformája már, de egyre többen keresik identitásuk összetevőit újra a hagyományban; egyre többen fordulnak eme közösségi megtartó erő irányába, hogy meglegeljk benne a rohanó élet oázisát.

A népi hagyomány nem csak őseink ránkmaradt élettapasztalata, hanem az alkotáshoz és művészethez való egyik hiteles viszonyulási mód. A néptánc és népi muzsika stílusjegyei rögzítettek, ha ezeket módosítják, megszűnnek önmaguk lenni. A színpadon, fényképeken, festményeken azonban alkotássá válhatnak.

Ez utóbbi jegyében mondhatjuk, hogy a szó nemes értelmében vett műalkotásokat tekinthetett meg a nagyérdemű, Ádám Gyula fotóművész kiállításán február 11-én 19 órától. A tárlat a „Kelettől Nyugatig” címet viselte – csakúgy, mint a Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes új műsora. E műsor momentumaiából született kiállítás olyan oldaláról ragadta meg a néptáncokat, hogy azokból a nyilvánvalón túli, még mélyebb tartalmak tárultak fel. Csakis Ádám Gyula alkotói zsenijével lehet magyarázni, hogy miként képesek a képeken látható táncjelenetek átlynyegülni, igazi műélményt nyújtani. A kiállítás képei a figyelmes nézőt elidőzésre „kényszerítették”. Ez volt tapasztalható a kiállítás ideje alatt és utána szintén, s a visszajelzések is ezt erősítik.

A kiállítás megnyitójára a Hargita új műsorának – a sajtó jelenlétében megtartott – főpróbáját követően került sor. Ez alkalomból András Mihály, az együttes igazgatója köszöntötte az egybegyűlteket:

„Kedves barátaim a táncban! Kevés az a pillanat az életben, aminek azt mondjuk: maradj! A mostani időszak a Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes életében pont ilyen. A Kelettől Nyugatig c. műsorunk és az erről készült kiállítás ennek az időszaknak a gyümölcse. Akik a fotókiállítás megnyitójára eljöttek, mindnyájunk barátai, s lám, a mosoly alig fér a terembe. Most, amikor a korszerű fényképezőgépek már önmagukat beállítják, csak meg kell célozni a táncot és megnyomni az exponáló gombot. Ahogy mondják: »vak tyúk is talál szemet«. Magyar mozdulat-országot fotózni, ennél sokkal nehezebb. Hogy elkapd, megörökítsd a virtust, az erőt, a stílust, a sokszínűséget, a táncban való tájékozódást, »táncszólást«, a ránk jellemző gesztusvilágot, Ádám Gyula lábával, táncos lelkével, szemével kell látni a világot. Tudom, hogy Gyula sokkal korábban táncolt, mint fényképezett. Mi még mindig táncosnak tartjuk a fotóművészt, ezért megkérjük, hogy tegye ki a pontot, táncoljon egy rövidet, fényképei és barátai körében, hogy mindnyájan megértsék azt, hogy Ádám Gyula miért tudja, mikor kell megnyomnia az exponáló gombot.”

Beszédében méltatta a fotóművész eddigi munkásságát, kiemelve, hogy az együttes és mások számára is kiváló és nélkülözhetetlen támasz és segítőtárs. Fotói nélkül sokkal szegényebb lenne az erdélyi magyar népi kultúra archívuma, a népi hagyomány művészi értékű rögzítése olyan alkotói tevékenység, amelynek hiánya az összmagyar kultúrának volna kárára. [Itt köszönjük meg magunk is Ádám Gyula értékes fotóit, melyekkel lapunk színvonalas képi megjelenéséhez rendszeresen hozzájárul. – A szerk.]

A kiállítást Szatmári László, a Városi Kulturális Iroda vezetője nyitotta meg. Kiemelte, hogy Ádám Gyula művészi tevékenységének a népművészettel való összefonódottsága egy egész élettörténet gyümölcse. A népi hagyományok kiváló ismerőjeként és a professzionális fotótechnika birtokosaként az alkotónak sikerült egy sajátos stílust megteremt-

fotó: Ádám Gyula

fotó: Ádám Gyula

nie. Fotói összetéveszhetetlenül magukon hordozzák alkotójának teljes személyiségét, jóllehet, a népi hagyomány, mint nyersanyag batárt szab az önkényes megfogalmazásoknak – éppen ezáltal változtatva alkotásait kihívássá, kreatív rejtvényfejtéssé. Fotóin keresztül a néptánc egy másik régióba kerül, tisztaságának és eredeti hangulatának kifejezőerejét mintegy felnagyítva. A műsorban szereplő férfitáncok erejét és dinamikáját a képek statikus létmódja nem rejti el, képein azok mintha továbbra is mozgásban lennének.

A megnyitó csúcspontja az Ádám Gyula által járt rövid legényes tánc volt, amely még inkább kiemelte, hogy az alkotó mennyire kötődik témájához, ugyanakkor jó hangulatot is teremtett az egybegyűltek körében. Ráadásul a talpalávalót élőben húzták a zenészek. Táncra még egyszer sor került a kiállításon, mégpedig a végén. Miután a vendégek megtekintették a fotográfiákat, a Hargita táncosai izelítőként egy rövid táncot mutattak be a helyszínen.

A rendhagyó tárlat a Keletől Nyugatig című előadást barangozta be, amelyet az együttes két „veterán harcosa”, Péter László és Udvari Róbert állított össze, s amelynek különlegessége, hogy kizárólag férfitáncok szerepelnek benne.

Néptáncaink ősi gyökerekből táplálkoznak, s oly változatosak, sokszínűek, hogy méltán lehetnek nemzeti értékeink szószólói, hiteles képviselői. A magyar táncok tüzes és egyéniséget kidomborító stílusjegyei – talán túlzás nélkül mondhatjuk, hogy – a „magyar lélek” lenyomatai, hordozói, illetve közvetítői. Magukban őrzik a hírhedt virtust és szilaj kitartást, az egyéni kezdeményezés rugalmas és formagazdag versenyszellemét. Természetesen a kellem, a dallam sem hagyható ki ezen jellemzők sorából.

A műsorban szereplő férfitáncok néptáncainknak csak egy töredékét teszik ki, de még így is hihetetlenül sokszínűek. Ebből a változatoságból nyújtott izelítőt az előadás, mégpedig úgy, hogy Erdély legkeletibb részéről, a Gyimesektől egészen Bihar vidékéig, a jellegzetes és hiteles férfitáncokat egymás mellé állítva mutatta be.

Két nappal később, február 13-án 19 órakor meglepően nagyszámú közönség előtt csendült fel először a zene, tárulkozott ki teljes színpompájában a tánc. A dátumhoz – péntek 13. – fűzött hagyományosan rossz ómen messze elkerülni látszott a Városi Művelődési Ház környékét.

A fergetes sikerhez a felkészült táncosok virtuozitása, hibátlan produkciója, s a kiváló koreográfia mellett a fellépésre jellemző felszabadult, felhőtlen közvetlenség és nyitottság is kellett. Nem csoda, hogy a népes nézőtér hamarosan hálás tapsokkal, jókedvű nevetéssel, sőt a meghatódottság könnyeivel díjazta az előadást. Meg is érdemelték ezt a táncosok és alkotók egyaránt, hiszen az együttes életében nagy jelentőséggel bír, hogy tagjai immár saját maguk készítik műsorukat, s az a tehetség sem hagyható figyelmen kívül, amely a teljes férfitáncokart jellemzi. A több mint egyórás előadás intenzív és a táncosokat fizikailag rendkívül igénybevevő férfitáncokat csak egy tucat meghitt és spontánnak tűnő társalgás szakította meg. Olyan ízes erdélyi tájszólásban adták elő a mókás tartalmakat, hogy a nevetést csak a rákövetkező táncok voltak képesek egy időre feltartóztatni, hogy majd a következő párbeszédnél megint szívből jövően újullhasson meg. A természetes és hangulatos együttlét meghittsége jellemezte a bemutatót.

Az emlékezetes eseményről szóló beszámolómat a műsor táncainak felsorolásával és a Hargita együttes igazgatójának véleményével zárom.

A koreográfia a következő vidékek férfitáncait vonultatta fel, előadásuk sorrendjében: Gyimes, Felcsik, Küküllő-mente, Szék, Bonchida, Kalotaszeg, Méhkerék, Szatmár.

András Mihály igazgató a következőképpen nyilatkozott a koreográfiról, a táncosokról és persze az alkotótársakról:

„Egy tehetséges, edzett, tapasztalt férfi táncokart látnak, kik hűségesek intézményükhöz, hivatásukhoz, egymáshoz. Megtiszteltetés velük dolgozni. Nemrég annak örvendtünk, ha hitelesen megtanulták tájegyseink táncait, a vendég koreográfus-rendezők műsorait. Keletől Nyugatig műsorunkkal eddigi előadóművészeink, Péter László és Udvari Róbert alkotóművészként mutatkoznak be. Ez az első egyéni ötletekből készített műsoruk. Nem csak újdonsült alkotók bemutatkozását látjuk, hanem magyar kulturális intézményünk fontos mérföldkövének állunk, amikor a Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes kiteljesedett, megszülvén nem csak előadóművészeit, hanem oktatóit, vezetőit is. Virágnak-virágát. Tudom, hogy akiket ebben a műsorban színpadon látnak, már a szakma legjobbjai. Találkozunk még sokszor táncukkal, alkotásukkal, mindannyiunk örömére.”

Nyulas Ferenc

Néptáncosok Országos Bemutató Színpada (Csíkszereda, 2003)
fotó: Dobos Attila

FELHÍVÁS

NÉPTÁNCOSOK ORSZÁGOS BEMUTATÓ SZÍNPADA – 2004

A Martin György Néptáncszövetség, a Muharay Elemér Népművészeti Szövetség és az Áfészek Országos Szövetsége meghív valamennyi hazai és határon túli felnőtt magyar, illetve nemzetiségi néptáncgyűttest és hagyományörző csoportot, hogy vegyenek részt a minősítési értékelést adó Néptáncosok Országos Bemutató Színpada fesztiváljain.

A rendező szervek szándéka, hogy a minősítő fesztiválok megrendezésével lehetőséget teremtsenek a néptáncgyűttestek magas művészi színvonalú színpadi bemutatkozásához, egymás megismeréséhez és a szakmai megmérettetéshez.

Bármely néptáncgyűttes vagy hagyományörző csoport bármely fesztiválra jelentkezhet. Kivételt képez a ráckevei fesztivál, ahová csak nemzetiségi együtteseket várnak, valamint a pécsváradai bemutató, ahol ez alkalommal csak hagyományörző csoportok minősülnek.

A bemutató színpadon minden táncgyűttesnek 25-30 perces – legalább két tájegység táncanyagát tartalmazó, a hagyományörző együtteseknek 15-20 perces, saját hagyományait bemutató, szerkesztett (non-stop) műsort kell bemutatnia, amelyben nem szerepelhet önálló zenekari vagy más betétszám (amennyiben az dramaturgiailag nem szerves része a produkciónak).

Az öt tagú zsűri a színpadon látott műsor művészi összhatását értékeli az alábbi szempontok alapján: *műsorszerkesztés, dramaturgia; folklorisztikai hitelesség; koreográfiai megformálás; színpadi megjelenés; ének-zenei előadás; előadói színvonal.* Az egyes szempontokat figyelembe véve a zsűritagok a látottakat – kategóriánként – 0-5-ig pontozhatják. A maximálisan adható pontszám zsűritagonként 30 pont, összesen 150 pont.

A bemutatót követően minden együttes megkapja a Néptáncosok Országos Bemutató Színpada emléklapját és a részletes értékelő lapot. A 0–99 pontot elért együttesek „Részt vett”, a 100–29 pontot elért együttesek „Minősült együttes” oklevelet kapnak, a legmagasabb, 130–150 pontot elért együttesek „Kiválóan minősült együttes” feliratú, néptáncgyűttestek esetén *Martin Oklevelet*, hagyományörző együttesek esetén *Muharay Oklevelet* vehetnek át. Három egymást követő alkalommal megszerzett „Kiválóan minősült” címért az együttesnek Martin-, illetve Muharay-plakettet adományozunk.

A minősítő fesztiválra történő érvényes jelentkezés feltétele a nevezési díj (10.000.- Ft) előzetes befizetése, az adott fesztivált rendező országos szakmai szövetség részére. A helyszínek rendezési, szervezési és zsűri költségeit a rendező szervek, az együttesek részvételi kiadásait (utazás, szállás, étkezés stb.) – igény szerint – a résztvevő együttesek fizetik.

A Néptáncosok Országos Bemutató Színpadán szereplő együttesek névsorát és eredményeit közzé tesszük, igény esetén a nemzetközi folklór szervezetek és fesztiválirodák rendelkezésére bocsátjuk.

Április 24.

Ráckeve, Ács Károly Művelődési Központ
Csak nemzetiségi bemutató!

Május 15–16.

Százhalombatta, Barátság Művelődési Központ

Május 15–16.

Pécsvárad, Fülep Ferenc Művelődési Ház
Csak hagyományörző bemutató!

Május 22-23.

Gyöngyös, Mátra Művelődési Központ

Június 6.

Kaposvár, Csiky Gergely Színház

Június 12-13

Sárospatak, A Művelődés Háza

A minősítő fesztiválokra történő érvényes jelentkezés feltétele a nevezési díj befizetése. A jelentkezés a befizetési bizonylat másolatának elküldésével válik érvényessé. Az egyes fesztiválok fogadóképessége limitált. A nevezési díj befizetésével érvényesített jelentkezéseket a rendező szervek a beérkezés sorrendjében regisztrálják és április 18-ig visszajelzik, hogy mely együttesek jelentkezését fogadták el az adott fesztiválra. A határidő után jelentkező együttesek csak az országos szakmai rendező szerv által felajánlott (még szabad helyvel rendelkező) helyszínen minősülhetnek!

A 10.000.- Ft nevezési díjat az adott minősítő fesztivál rendezőjének számlájára kell átutalni, valamint a befizetést igazoló bizonylat másolatát faxon részükre elküldeni, az alábbiak szerint.

Ráckeveire, Százhalombattára, Gyöngyösre, Kaposvárra jelentkezők:
Martin György Néptáncszövetség, 10409015-90113156-00000000

Pécsváradra jelentkezők:

Muharay Elemér Népművészeti Szövetség
10402142-22790204-00000000

Sárospatakra jelentkezők:

A Művelődés Háza, Sárospatak, 11734169-15353531-00000000

A Jelentkezési lap adatai: helyszín és kategória („Táncgyűttes” vagy „Hagyományörző Együttes”) megjelölése; az együttes neve, levelezési címe, telefon- és fax-száma, e-mail címe; ügyintéző és művészeti vezető neve, címe, telefon- és mobil-száma. Beküldendő a helyszíneknek megfelelően.

A ráckevei, gyöngyösi, százhalombattai és kaposvári fesztivál esetén:
Martin György Néptáncszövetség, 1062 Budapest, Lendvay u. 15.

A pécsváradai fesztivál esetén:

Fülep Lajos Műv. Központ, 7720 Pécsvárad, Kossuth L. u. 31.

A sárospataki fesztivál esetén:

A Művelődés Háza, 3950 Sárospatak, Eötvös u. 6.

Jelentkezési határidő: 2004. március 31.

április 2., 16. – 19.00
Szindbád
Bethlen Kortárs Táncműhely
Koreográfus: Horváth Csaba

április 20. – 19.00
Szindbád
Móricz Zs. Színház, Nyíregyháza
Koreográfus: Horváth Csaba

április 22., 23. – 19.00
Ketten-Orfeusz tekintete
Bethlen Kortárs Táncműhely
Koreográfus: Horváth Csaba

KÖZÉP-EURÓPA TÁNCSZÍNHÁZ EGYESÜLET

április 24. – 21.00; április 25. – 20.00
Barbárok
Szkéné Színház
Koreográfus: Horváth Csaba

április 24. – 18.00
Bethlen Galéria
Kiállítás megnyitó
„Színházi fotók” címmel válogatás
a Veszprémi Táncfesztivál fotóiból

április 24. – 20.00
Bethlen Kortárs Táncműhely
Dresch koncert

H-1071 BUDAPEST, BETHLEN GÁBOR TÉR 3.

április 26. – 19.00
Szindbád
Nemzeti Táncszínház
Koreográfus: Horváth Csaba

április 27-én – 15.00
Dó Ré Mi
Nemzeti Táncszínház
Koreográfus: Horváth Csaba

Jegyrendelés:
Tel./fax: 342-71-63
SMS: (30) 611-30-77
E-mail: cedt@chello.hu; www.cedt.hu

VII. KÁRPÁT-MEDENCEI VERBUNKVERSENY

Zalaegerszeg Megyei Jogú Város anyagi támogatásával 1998-ban versenysorozatot hirdettünk meg, amelynek célja, hogy több éves sorozaton keresztül mi mai táncos fiatalok a Kárpát-medence jellegzetes, szép férfi táncával a „verbunkkal” kössünk mélyebb ismeretséget. Ez az adott táncok ismerete mellett az adatközlővel való személyes ismerkedést is jelent. A sorozatban eddig az alábbi táncos hagyományörzők táncai szerepeltek:

1998-ban Zerkula János (Gyimesközéplek), 1999-ben Székely János (Marossárpatak), 2000-ben Berki Ferenc (Méra), 2001-ben Fülöp Ferenc (Decs), 2002-ben Blága Károly (Gyimesközéplek), 2003-ban Csombor Endre (Makkfalva).

A 2004. évi verbunkverseny feladata Bíró Ágoston (Zsukás) csikszentdomonkosi táncos táncának megismerése és bemutatása. A versenyen Bíró Ágostonnal személyes találkozásra is lehetőség van.

I. forduló: Kötelező tánc

A táncos feladata, hogy 2 perc időtartamig féloláhos, verbunk- és zsuka táncot mutasson be Bíró Ágoston táncából. A kötelező folyamatot a versenyhez kiadott filmen látható orosz zsuka táncsal kell kezdenie, majd a fennmaradó időben a táncos szabadon építhet be Bíró Ágoston táncából.

II. forduló: Szabadon választott tánc

A táncos feladata, hogy két perces időtartamig rögtönzött táncot mutasson be Bíró Ágoston táncából, melyet kiegészíthet bármely Csikszentdomonkosi adatközlő féloláhos és verbunk- zsuka és orosz zsuka táncával.

A szükséges segédanyagok a Zalai Táncgyűttes adattárában rendelkezésre állnak, és a benevezett versenyző kérésére átmasolhatóak. A felhasználható filmek a Magyar Tudományos Akadémia, Papp Imre és a Jászság Népi Együttes, valamint a Zalai Táncgyűttes tulajdonát képezik, ami a kiadott filmek feltüntetésére kerül.

Filmanyag kérdésében Czigány Árpádné, Ibolyánál (Zalai Táncgyűttes, 8900 Zalaegerszeg, Landorhegyi út 21., tel.: 92/596-482), valamint a Jászság Népi Együttesnél és Papp Imrénél (Jászberény, Serház utca 1., telefon: 57/503-265; 57/411-294) lehet érdeklődni.

A zsűri öt tagból áll, köztük a hazai szakembereken kívül helyet foglal Bíró Ágoston is. Értékelési szempontok: a tánc hitelessége, stílusa; a szabadtánc építkezésének színvonala; a táncos megjelenése, magatartása, viselete.

A verseny időpontja:

2004. május 15., 10.00-16.00

Helyszíne:

Városi Hangverseny és Kiállítóterem, Zalaegerszeg, Ady út 14.

Bíró Ágoston (Zsukás)
Csikszentdomonkos

A zsűri az alábbi pénzdíjakról dönt:

I. díj – 70.000,- Ft; II. díj – 50.000,- Ft; III. díj – 30.000,- Ft (A zsűri feladata ezen kívül a felajánlott díjak odaitélése is.)

A verseny ideje alatt fesztivál zajlik városunkban, ahol külföldi együttesek mellett több hagyományörző együttes is részt vesz. A versenyre jelentkezőknek díjtalanul biztosítjuk a szombat éjszakai szállást, valamint a szombati ebédet és vacsorát.

A versenyre való felkészülést segítő Bíró Ágoston unokája, Kádár Ignác két időpontban felkészítőt tart. Ezek időpontjai: 2004. április 4. és május 9., helyszín: Zalaegerszeg, Gönczi ÁMK, Landorhegyi u. 21. Kezdési időpont: de. 10 óra. Bejelentkezni telefonon vagy levélben a Zalai Táncgyűttes fent említett telefonszámán illetve levelezési címén lehet 2004. március 31-ig. A díjtalan szállás és étkezés igénybevételére csak a május 1-ig regisztrált versenyzőknek van lehetősége. Jó felkészülést kíván:

Zalai Táncgyűttes Egyesület

A Carnegie Hall-tól az FMH-ig

A világhírű Muzsikásnak az itthoni gyermektáncház is fontos

Február 13-án koncertet adott a Muzsikás a világ egyik legnagyobbban tartott kvartettjével, a Takács vonósnégyessel a New York-i Carnegie Hall-ban, ahol annak idején Bartók is fellépett, de magyar népzene még sohasem csendült fel. További három felkérés teljesítése után 17-én dél körül szállt le a gépük Ferihegyen. A zenekar tagjai hazaérve ki sem csomagoltak, s este fél hatkor megkezdték szokásos gyerektáncházukat a Fővárosi Művelődési Házban, ahogy ezt teszik minden kedden, immáron 30 éve. Mert egyesek véleményével szemben számukra ez is legalább annyira fontos, mint népzeneük külföldön történő propagálása. Hamar Dániel, a zenekar vezetője a Muzsikás amerikai turnéjáról számolt be lapunknak.

Nekünk mintegy tíz évvel ezelőtt kezdődött a kapcsolatunk a komolyzenével, amely mára odáig fejlődött, hogy február 13-án (pénteken) koncertet adhattunk Sebestyén Mártával és a világhírű Takács vonósnégyessel az Egyesült Államok és a földkerekség egyik legrangosabbnak tartott hangversenytermében, a Carnegie Hall-ban. S hogy miként kerültünk abba a helyzetbe, hogy olyan hangversenyen játszunk, amelyen a komolyzene és a népzene együtt szerepel? A Bartók lemezünk sikere után sorozatban kaptuk és kapjuk a meghívásokat a komolyzenei szervezőktől, fesztiváloktól és zenészektől, melyeknek a folk- és a világzenei koncertjeink mellett boldogan teszünk eleget.

A Carnegie Hall-ban megtartott koncertünkön a kvartett Bartók IV. vonósnégyesét játszotta el úgy, hogy tartottunk egy negyedórás bevezetőt egy magyar népzenei összeállítással, majd a

vonósnégyes következett a Bartók-művel úgy, hogy annak tételei között magyar népzene szólaltattunk meg. Persze nem önkényesen választottuk az általunk bemutatott zenét, hanem figyelembe vettük, hogy Bartók a hihetetlenül szimmetrikus vonósnégyes tételeit szervesen illesztette egymáshoz, s e szerkezetet nem szabad felbontani. Ez azt jelentette, hogy amit játszottunk, annak hangulatában, lelkében összhangba kellett kerülnie a XX. század legnagyobb zeneszerzőjének művével.

S hogy ez mennyire sikerült? Néhány pozitív visszajelzést már a kritikákon kívül is kaptunk. A koncert után például odajött hozzánk egy hölgy, aki elmondta, hogy negyven esztendeje csak Bartókot hallgat, s úgy érzi, hogy most az eredeti népzene segítségével értette meg igazán a magyar mestert. A IV. vonósnégyesben egyébként egyetlen konkrét népzenei dallam sem ismerhető fel, így szó sem lehetett arról, hogy a népzene csupán illusztráció legyen.

A hangverseny célja egy teljesen új típusú zenei nyelv létrehozása volt, amelyben nem illusztrálják, hanem erősítik egymást a műfajok. Gara György, a párizsi Théâtre de la Ville igazgatója ezért az egy koncertért repülte át az óceánt. Takácsékát és minket is ismert, s a hangverseny után bevallotta, hogy szkeptikus volt előtte, mert attól tartott, hogy a két profi társaság együtt amatőr produkciót mutat be. A koncert alatt viszont felállt a szőr a hátán, s amikor vége lett az „első felvonásnak”, nem tudta elképzelni, hogy miért jövünk ki majd még a színpadra, úgy vélte ugyanis, hogy azt a gyönyörű zenei élményt, amelyben elmondása szerint az első félidőben részesült, képtelenség felülmúlni. Ám a végén úgy ítélte meg, hogy tévedett, s azonnal meghívta a produkciót Párizsba is.

A szünet után Kodály II. vonósnégyese következett, majd mi játszottunk marossszéki táncokat. Ezt követően Sebestyén Márti dudautánzásokat énekelt, utána Bartók Szonatinájából adtuk elő a Dudások és a Medvetánc című tételt. (Bartók ezen kívül még egy Medvetáncot írt zongorára, amelynek zenekari változata a Magyar képek második tétele. A zongorára komponált Szonatinát a szerző zenekarra is átírta, e művet Erdélyi táncoknak nevezte el.) A Takács vonósnégyes a Szonatina említett tételeinek bemutatására kiegészült népi nagybőgővel, e hangszeren én játszottam. Márti később a pakulár balladát is elénekelt, ami ennyi vonós hangszer kíséretében fantasztikusan hatott. Majd következett egy összeállítás Bartók Román népi táncaiból,

Yale School of Music
Chamber Music Society
Muzsikás, with Marta Sebestyén
Takács+Muzsikás

One of the world's great string quartets joins Hungary's leading folk ensemble—and singer Marta Sebestyén—to explore the folk roots of the music of Kodály & Bartók
Tix: \$25, \$28, \$30
\$13 for students
\$5 student rush

Tue, Feb 10, 8 pm
Sprague Hall
College & Wall Sts
New Haven
Takács String Quartet
THE NEW Sprague
303.432.4158
www.yale.edu/music

amikor is Takácsékkal egymást váltogattuk. A vonósnegyes a Bartók által átírt táncokat játszotta, mi pedig ugyanezeket eredeti változatban, az utolsó tételt pedig közösen adtuk elő egy méhkeréki tánc (mânânțalu) stílusában.

A New York Times is áradozott a koncertről, de már annak is nagyon örültünk, hogy odafigyelt ránk, hiszen abban a metropolisban rengeteg kulturális esemény történik nap mint nap. A Takács vonósnegyes tagjai – két-két magyar és angol zenész – hihetetlenül nyitottak voltak, olyan erő és szeretet sugárzik a zenéjükben egymás és a zene, s a közreműködő muzikusok iránt, amilyennel ritkán találkozni.

Ezt a Carnegie Hall közönsége is megtapasztalta. E koncertterem a komolyzene fellegrája, az ide járó publikum rendkívül művelt a komolyzene terén. Az amerikaiak nemigen szoktak taposni, ám bennünket a koncert után ötször követeltek vissza a színpadra. Tervezzük, hogy ezt a zenét lemezen is kiadjuk, s folytatjuk a közös koncertezést.

Kinn tartózkodásunk során további két helyen léptünk fel. Egyrészt Washingtonban, a de Freer Galériában, ahol – mivel ez egy kiállítóterem – nincs művészbemutató, ezért alig tudtunk az előcsarnokban bebocsátásra váró tömegben keresztülvergődni. Chicagóban, az Old Town School of Folk Music nevű intézményben is adtunk két koncertet, ahol mindenféle népzenei tanítanak, s ahol visszatérő vendégeknél számíthatunk.

Másnap indultunk haza, s február 17-én kedden déltájban szállt le a gépünk Ferihegyen. Délután ötök már a Fővárosi Művelődési Házban voltunk, s fél hatkor megkezdtük szokásos gyermektáncszínházunkat, ahol a legösszintebb és legodaadóbb közönségünk várt bennünket. Nekünk hatalmas élmény muzsikálni a kicsiknek és kísérőknek. Látni, hogy a kismama a nagy pocakjával beáll a másik aprósággal a körbe. Itt megvalósul Kodály álma, hogy az emberek már kilenc hónappal a születésük előtt elkezdnek zenét hallgatni. S olyan is megeshet, hogy a gyermek hozza el a szülőit. Őket nem érdekli, hogy éppenséggel Amerikából jöttünk, számukra az a fontos, hogy szóljon a muzsika.

A Carnegie Hall-ra visszatérve, a koncertünket a hely hírneve miatt tartjuk jelentősnek. Egy nagy élesztőgombának tekintjük, amelynek erjesztő hatására a népzene előbb-utóbb egyenlő elbírálás alá esik majd a komolyzenével, s helyet kap a nagy hangversenytermekben. Hiszen ha tíz évvel ezelőtt mondta volna valaki, hogy mi egyszer ebben a koncertteremben fogunk játszani, nem hiszem el, pedig optimista vagyok.

E fellépések révén, olyan megvilágításba kerül a magyar népzene, olyan távlatok és lehetőségek nyílnak meg előtte, amely még elfogadottabbá, a kultúra még értékesebb szeletévé teszik az egész világon. Vallom, hogy mindegy, milyen egy adott zene, a lényeg, hogy az általa közölt gondolatok igazak és őszinték legyenek.

Természetesen nem csak külföldön és nem csak komolyzenei koncerteken lépünk fel. Nagy öröm számunkra minden hazai meghívás is. Hiszen itthon épp olyan fontos, ha nem fontosabb, hogy jelen legyen a népzene, a táncszínházaktól a koncertekig!

S bár ötször tapsolt vissza minket a New York-i közönség, de az igazi töltekezés számunkra az, amikor látjuk a csillogó szemeket a gyermektáncszínházunkban, s hogy a koncertjeinkkel örömet és önbecsülést vihetünk Kárpátaljára, Felvidékre, Erdélybe. S hogy látjuk a hazai koncertjeinken, hány generáció kíváncsi a magyar népzeneire kicsiktől fiatalokon keresztül az idősekig.

Őszintén reméljük azt is, hogy a népzenei szerető emberek száma csak növekedni fog. Olyan szerencsések vagyunk mi magyarok, hogy elődeink megőrizték számunkra ezt a kincset, kötelességünk tehát nekünk is őrizni, óvni és továbbadni.

K. Tóth László

Muzsikás fotópályázat

Készülő új honlapunkhoz keressük az elmúlt 30 év legjobb MUZSIKÁS fotóit!

A pályázat kétéves témakörű. Lehet koncertfelvétel, buli közbeni pillanatkép, vagy bármilyen, az együttesel kapcsolatos felvétel, MENDENKI NYER akinek a képe felkerül a honlapra, mégpedig a felkerült képek számával megegyező Muzsikás CD-n.

A pályázatra beküldhető diaposzítív, fekete-fehér illetve színes papírkép, valamint számítógépes utómunkálatú, illetve digitális fényképezőgéppel készített kép. (Ezeket kizárólag CD-n áll módunkban elfogadni.) A kép hátoldalán, illetve a dia, CD csomagolásán kérjük feltüntetni a szerző nevét, címét, telefonszámát és azt, hogy mikor és hol készült(tek) a felvétel(tek).

A képeket és CD-ket csak akkor áll módunkban visszaküldeni, ha pontosan megrajzolt és felbélyegezett válaszborítékot mellékelnek hozzá.

A beküldési határidő: 2004. április 30.

Cím: Fotópályázat
Hamar Dániel
Budapest, Kerékgyártó utca 7/b
1147

www.muzsikas.hu

Aprája * Aprája * Aprája

Idén már tizenkettedik alkalommal osztják ki a Magyar Rádió Rt. eMeRTon-díját. Az ünnepélyes díjátadás ezúttal is egy galaest keretében történik, amelyet az MR Rt. Petőfi Rádiója szervez és rendez 2004. április 2-án pénteken, 19.00 órai kezdettel. Az eseménynek a József Attila Színház ad otthont, s a koncerten a kitüntetettek is fellépnek.

Néhány díjazott:

Herczku Ágnes (az év folkénekes)

After Crying (az év együttese)

Jazzpression (az év jazz együttese)

Folkestra (az év felfedezettje)

*

A Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjét vehette át Mádl Ferenc köztársasági elnöktől (többek között) **Berecz András** mesemondó, népdalénekes és **László Sándor**, a Fonó Records ügyvezető igazgatója.

*

A Magyarországi Kallós Zoltán Alapítvány javára jótékonyági koncertet rendeznek 2004. április 16-án, Székesfehérváron, és április 17-én Budapesten, a Hagyományok Házában. A műsorban Kallós Zoltán, erdélyi hagyományörzők és magyarországi előadók szerepelnek.

Az Alapítvány címe: 1011 Budapest, Corvin tér 8.

Telefonszáma: (36-1) 201-4492

Bankszámlaszám: K & H Bank 10400171-01700978

A Népművészet Ifjú Mestere – 2004

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma ösztönözi kívánja a fiatalok népművészeti előadói, tudományos és alkotótevékenységét; a magyar nemzeti és a magyarországi nemzetiségi hagyományok ápolását, továbbbontását. Ezen szándéka kifejezéséül az érintett szakmai szervezetekkel és állami intézményekkel egyetértésben minden évben pályázatot ír ki a „Népművészet Ifjú Mestere” cím elnyerésére. Az elismeréseket a többször módosított 3/1999. (II.24.) a nemzeti kulturális örökség minisztere által adományozható művészeti és egyéb díjakról szóló NKÖM rendelet 16.§ (1-4.) pontjai alapján az augusztus 20-ai ünnepségek során nyújtják át az arra érdemes pályázóknak.

Pályázati kategóriák 2004-ben

I. Előadóművészet:

hangszeres népzene; népdal; néptánc; népmese

II. Tárgyi alkotóművészet:

fazekas; faragó (kéreg, szaru, csont, fa, bútor); gyermekjáték-készítő; kovács; népi bútorműves; népi ékszer-készítő (fém, gyöngy, lószőr); szücs; bőrműves; rézöntő; szalma-, gyékény-, csuhé- és vesszőfonó; tojásfestő; textilhímző, -szövő (gyapjú, vászon), nemez-, viselet-, paszománykészítő, csipkeverő, kélfestő; népművészeti forma- és motívumkincset hordozó nagyméretű tárgyak, köztéri tárgye gyűttesek (játszóterei, ill. beltéri plasztikák, építészeti megoldások) tervezője és kivitelezője; a népi hangszerkészítés formai és funkcionális követelményeinek megfelelő hangszerek, hangkeltő eszközök készítője

Pályázati követelmények

I. Általános feltételek

A részvétel alapfeltétele minden kategóriában a 15 és 35 év közötti életkor, írásban benyújtott szakmai önéletrajz és legalább 10 oldal terjedelmű dolgozat. Az önéletrajz tartalmazza a pályázó eddigi szakmai-művészeti tevékenységének összefoglalását (indíttatása, mesterei, jelenlegi tevékenysége; eddigi szakmai eredményei, jövőbeni tervei, célkitűzései). A dolgozattal a pályázó elméleti ismereteiről ad számot.

Ennek témája:

- *előadóművészeti kategóriában* a pályázó által választott tájegység / falu / adatközlő egyéniség művészete; egy bizonyos műfaj / dallamtípus / előadói stílusjegye elemzése stb. Foglalja össze a témával kapcsolatos gyűjtői tevékenységét, annak módszerét, az elmélyült szakirodalmi és archívumi tájékozottsága mellett személyes élményeit is!

- *tárgyi alkotóművészet kategóriában* a pályázónak az általa megismert tájegységekről, stílusokról szerzett elméleti, technológiai ismeretei, gyakorlati jártassága; az ezt bizonyítani hivatott pályamunkák szakmai elemzése, szakrajza. Indokolja meg témaválasztását is!

A dolgozatokat legalább 10 oldal (13-as betűnagyság, 1,5-es sortávolság / 10 ezer karakter) terjedelemben, gépelt / nyomtatott, fűzött formában, két példányban kérjük benyújtani. A pályamunkákat szakértő zsűri bírálja el, ennek eredményéről minden pályázó írásos értékelést kap. Előadóművészeti kategóriában a megfelelő színvonalú dolgozat benyújtása előfeltétele a gyakorlati bemutatkozásnak! (Segítségképpen lehetőséget biztosítunk a korábbi évek elfogadott dolgozatainak megtekintésére.)

II. Speciális feltételek

Gyakorlati megmértetés előadóművészeti kategórián belül:

- *Hangszeres népzene és népdal* esetében a pályázó az öt nagy népzenei dialektusból (dunántúli, felsőmagyarországi, nagyalföldi, erdélyi, moldvai – ld. Sebő Ferenc: Népzenei olvasókönyv 38. oldal) három különböző tájegység anyagával készüljön. (Indokolt esetekben, egyes hangszertípusoknál, hangszereknél – pl. tekerő, koboz, tambura – a zsűri ez alól értelemszerűen kivételt tehet.) A háromból két (egyenként kb. 3-5 perces) produkciót kell közönség előtt, előadászerűen bemutatni. A műsorszámok egyike a leadott dolgozat témájához kapcsolódó legyen, a másikat a zsűri a helyszínen választja ki a fennmaradt két dialektusból.

- *Szólistaként* énekesek és a következő hangszerek indulhatnak: hegedűs, cimbalmos, furulyás, dudás, tekerős, tamburás, citerás, kobzás, klarinétos, tárogatós.

- *Egyéb (kísérő) hangszerek* hagyományos összetételű hangszeres csoportban, zenekari tagként vehetnek részt a pályázaton. (Természetesen erre az előbb felsorolt hangszereknek is lehetőségük van, amennyiben nem kívának szólistaként indulni.)

- *A hangszeres szólisták* kísérettel is szerepelhetnek, az énekes pályázók legalább egyik műsorszámára kíséret nélküli legyen.

- *Néptánc kategóriában* pályázni egyénileg, illetve párban lehet. (Az erre vonatkozó szándékot egyértelműen kell feltüntetni a Pályázati adatlapon.) A pályázó a három nagy táncdialektus (dunai, tiszai, erdélyi – ld. Martin György: Magyar tánc típusok és táncdialektusok 20-27., 56-130. o.) egy-egy általa választott tájegységének jellemző tánc típusaival készüljön. Ezekből két (egyenként kb. 5 perces) produkciót kell közönség előtt, előadászerűen, a tájegységnek megfelelő viseletben bemutatnia. Az első műsorszám a leadott dolgozat témájához kapcsolódjon, a másodikat a zsűri választja ki a helyszínen a fennmaradt két dialektusból. (Ez utóbbi számonkérése a pályázó általános tájegységi jártasságának felméréstől szétválik.)

- *A magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek tagjai* – hangszerek, énekesek, táncosok egyaránt – három (egyenként kb. 5 perces) produkcióval készüljenek. Ebből egy értelemszerűen a dolgozat témájához kapcsolódó legyen, a másik kettő lehet két különböző dialektusból származó magyar-, és / vagy anyaországi. A három műsorszámból kettőt kell közönség előtt, előadászerűen (táncosoknak a tájegységnek megfelelő viseletben) bemutatni. Az egyik a dolgozata témájául választott nemzetiségi anyag, a másikat a zsűri jelöli ki a helyszínen. (A határon túli ma-

gyar pályázókra nem ezek, hanem a magyarországiakra is érvényes feltételek vonatkoznak.)

Próbalehetőséget (és táncosok részére zenekart) a helyszínen biztosítunk, a különleges igényeket kérjük külön, előre jelezni!

- *Népmese kategóriában* pályázónak két produkciót kell közönség előtt, előadászerűen – választása szerint irodalmi vagy tájnyelven – bemutatnia. Az egyik műsorszám a leadott dolgozat témájához kell kapcsolódni, a másikat a zsűri a helyszínen választja ki a pályázó által benyújtott repertoárból. A lista tartalmazza a népmese legfőbb műfajaiból egy-egy alkotást (tündérmese, trufa, novella-mese, állatmese, legenda, monda – ld. Néprajzi Lexikon III. kötet, 739. o.).

Tárgyi alkotóművészet kategóriában a pályázónak választott szakágában 5 egyedi tárgyat, vagy egy funkcionálisan összetartozó tárgycsoportot, vagy egy 5 darabból álló tárgycsoportot kell beküldenie.

Nagyméretű tárgyak és köztéri tárgye gyűttesek készítői a pályamunkákat ábrázoló, legalább A/4 formátumú fényképeket küldjenek be.

Bútorkészítők – amennyiben lehetőségük van a beszállításra – teljes bútoregyüttessel pályáznak. Ha ez nem megoldható, akkor a szemléletes A/4-es fényképek mellett két reprezentatív tárgyat beküldeni szükséges.

Az alkotók önálló tervezéssel, a népi alkotóművészet hagyományaira építő vagy azt felhasználó tárgyakkal pályázhatnak.

III. A pályázatok benyújtása

A pályázatok (az önéletrajzot és dolgozatot, tárgykalkotóknál a pályázatra benevezett tárgyakat is!)

2004. április 30-ig beérkezően

kell eljuttatni a Hagományok Háza Népművészeti Műhelyének címére:

1011 Budapest, Corvin tér 8.

Mellékelni kell továbbá egy, a pályázó adatait tartalmazó pályázati adatlapot is (letölthető a www.hagyományokhaza.hu honlapról az „Aktuális” menüpont „pályázatok” linkjére kattintva).

IV. A pályázatok értékelése

A tárgykalkotók pályázatainak nyilvános értékelése május végén várható, természetesen mindenkit értesítünk a konkrét időpontról.

A színpadi megmértetés valamennyi előadóművészeti kategóriában egy időben, egy közös műsor keretében lesz. Ezt követi még ugyanezen a napon az összetett értékelés. A színpadi megmértetés és az értékelés pontos időpontjáról minden pályázót a dolgozatok értékelése után értesítünk.

A pályázatokkal kapcsolatban felmerülő kérdésekre készséggel válaszolnak a Hagományok Háza Népművészeti Műhelyének munkatársai a 212-28-83-as (népzene, néptánc), illetve a 201-44-92-es (kézművesség) telefonszámon, munkanapokon 9 és 16 óra között.

Budapest, 2004. január 28.
Hagyományok Háza Népművészeti Műhelye

Egy alföldi duda világjárása

Az 1800-as évek derekán készült romantikus életképen a kor jellemző, kecskeméti viseletén kívül egy minden részletében aprólékosan kidolgozott duda ábrázolását is tanulmányozhatjuk. A szőrével kifelé fordított tömlő nyakába bekötözött kecskefej aránytalanul nagynek látszik a Palócföldön, vagy a Dunántúlon megszokott dudafejéhez képest. Első ránézésre akár kételkedhetünk is az ábrázolás hitelességében. A természetesen kidolgozott bakfej szájából kettős sípszár ágazik ki, melyen a kép tanúsága szerint balkezesen játszik a dudás. A duda maga is fordított állású, a tömlő a jobb, a fújtató a bal hónalj alatt helyezkedik el, ami a fújtató cseh dudák jellegzetessége. A fújtató ugyan nem látszik, de biztosak lehetünk benne, hogy van, hiszen a dudás zenélés közben sem hagyja abba a pipálást.¹

Fújtatós dudákat a magyar hagyományban – egy mezőkövesdi szórványtól tekintve – csak az alföldi dudák között találunk. Itt is új fejleménynek tartható, mint mindenütt, hiszen a fújtatós duda a XIX. században jelenik meg legkorábban az ismert ábrázolásokon.

Fújtatós dudán pásztorok nem játszottak. Nem is lett volna alkalmas a kinti munkához ez a körülményesen felszerelhető szerkezet. Pál István tereskei dudás szerint a jól kikészített tömlőjű, szájából fújtó duda „a zsebbe is elfért”. Az utóbbi idők-

ben az alföldi dudások jobbára a polgári osztályból kerültek ki (iparosok, kereskedők), rendes mesterségük mellett a dudálás csupán műkedvelő szórakozás volt. (Ebben is hasonlítottak a cseh dudásokra, akik szintén polgári amatőrök voltak, így nem csoda, ha az Alföld egyes részein a fújtatós dudát cseh dudának is nevezték. Valószínű, hogy a fújtatós dudálás szokását Csehországból importáltuk.)

A nagyfejű, kondor szőrű duda azonban nem a piktor képzeletében született, hanem valóságos duda és dudás adta hozzá a mintát.

Egy dudákról szóló angol nyelvű könyvben² – vélhetően – az eredeti példány fényképét találjuk, egy bizonyos Henry Balfour hangszergyűjteményéből, melynek anyaga a XIX. századból való.

A hasonlóság lenyűgöző. A szőrös fekete tömlőből kiálló természetes bakfej mérete, szarvainak sodronyozottsága, füleinek formája és pozíciója olyan mértékben egyezik a korabeli metszeten láthatóval, hogy az azonosság feltételezése indokolt. Eltérést csupán az mutat, hogy míg a régi képen a dudás nyilvánvalóan balkezes tartással játszik (vagyis a bal keze helyezkedik el a sípszár alsó felén), a fotón a duda – a sípszár hanglyukainak helyzetéből következtetve – jobbkezes. Ha feltételezzük, hogy a negatívot fordítva hívták elő, akkor a rendeltetésszerűen előállított képen balkezes sípszárt kellene látnunk. Sőt ez esetben a fújtató is megcserélődne a bordósíppal, ahogy az a dudást ábrázoló képen látható. A budapesti Néprajzi Múzeum gyűjteményében őrzött alföldi sípszárak jó része balkezes, ami megengedi ezt a feltételezést.

A fényképen bemutatott duda lelőhelyének Igmándot tüntették fel, ami azért különös, mert Kis- és Nagyigmánd Komárom megyében van, míg a duda nyilvánvalóan alföldi típus. Azt gondolhatjuk, hogy dudásunk a jóféle keserűvízzel kúrál-

tatta magát, és hangszerét is magával vitte, ahol összetalálkozhatott az angol műgyűjtővel. Akkor már nem lehetett fiatal, hiszen fiatalon az ember nem a keserűvizet kortyolgatja (különösen, ha dudás az illető). Talán éppen őt látjuk néhány oldallal később a következő fényképen.

Az ábra itt is jobbkezeséget mutat, de ha megfordítjuk, akkor ismét a korabeli metszet dudására ismerhetünk. Még az arc is hasonló a száj sarkában a pipával, csak a bajusz öszült meg néhány évtized alatt. No meg a dudafej is elszenvedett valami balesetet, hiszen a képen – átmenetileg – csak egy szarva van.

Az ismeretlen kecskeméti dudás nagy utat járt be ahhoz, hogy Igmándon üdüljön. Dudája még nála is messzebb került. Mára egy angliai hangszergyűjteményben talált végső menedéket, örök emléket állítva a magyar dudahagyomány névtelen és híressé lett továbbélőinek egyaránt.

Kozák József

1. Novák László: Mezővárosi népművészet. Nagykovács, 1982., 44. kép

2. Anthony Baines: Bagpipes. Oxford, 1960., V. 19.

A magyarbódi Vasil Imre

Vasil Imre az Ósva-völgyi Magyarbődön született 1940. december 22-én. Vegyes házasságban nevelkedett: édesanyja szlovák, édesapja magyar nemzetiségű volt. Ő magát magyarnak tartja, de ez az „öröklött kettősség” meghatározta egész életét.

„Negyvenhatba mentem szlovák iskolába, negyvenhétbe majd a szüleim átvittek magyar iskolába. Egy évet jártam majd áttettek a szlovák iskolába... Anyuval beszéltem szlovákul, apuval magyarul. Ők így beszéltek egymással.”

A nyelvi kettősség gyermekeinél már máshogyan alakult. Egy fia és egy lánya született házasságából: „Ők magyarul értnek mindent, na de amíg voltak öt évig, négy évig itthon, akkor csak magyarul beszéltek. Mikor kellett menni az óvodába akkor már, muszáj volt tanulni szlovákul, mer az óvónő nem tudta mit mond magyarul.” Négy unokája közül mindegyik csak szlovákul beszél, de közülük kettő jár a bődi táncsoporttal.

Bőd Kassától tizennyolc kilométerre helyezkedik el. A környező falvakban szlovák többségű lakosság van. Régebben a faluban csak ö-zös nyelvjárású magyar szót lehetett hallani. Mára ez szinte teljesen eltűnt. A község lakosságának aránya a következőképpen alakult a mai napokra: 1700 „nép”, ebből megközelítőleg 80 ember beszél magyarul és 320 a cigány, a többi szlovák. „Györke meg Magyarböd ez a kettő magyar. Környös körül ez a tizenhárom falu ez mind szlovák az Olsvai-völgyben.”

Imre bácsi gyerekkorában mindig a „sűrűjében” volt a falu fiataljai közt. Minden viccben, minden csínytevésben, benne volt a keze. Gyerekfejjel érdekelte a tánc, tanárai felfigyeltek rá és fiatalon felléptették. „Engem ez éltet kiskoromtól, mer, amikor iskolába jártam, ötödiktől-hatodiktól már akkor léptem fel.”

A falu életébe szervesen kapcsolódó táncalkalmakra – táncokba, bállokba – csak konfirmálás után mehetett úgy, mint a többi fiatal. „Még ha nem vótunk kikonfirmálva, ha elmentünk oszt csak az ablakon néztünk, leskelődtünk.”

A konfirmáció utáni első táncban a fiatalok „keresztzüdőket” választottak. Akik felemelték a „keresztgyerekeket”, ezzel jelezvén, hogy maguk közé fogadták őket. Ezután már nem rugdosták el őket a tánc helyre, sőt tanították őket táncolni. „Nohát a faluban jártak az asszonyok, így a jányok jártak végig a faluban danóva. Vasárnap délután, templom után. Vót tizórakkó istentisztelet, délután, négyórakkó vót, oszt azután meg elmentünk haza. Beharaptunk valamit oszt mán akkor ha nem vót bál akkor a jányok mentek föl a falun, le a falun, majd mentünk a hídra. Odamentünk, oszt már akkor csináltunk karikázót. Táncoltak no. A jányok körbe a fiúk meg álltak a korlát mellett. Vót kör, azt mikor vót az, hogy fölemelték a jányokat, mikor már kikonfirmáltak. Hát akkor elevették körbe oszt úgy táncoltatták az öregebbek a fiatalokat. A fiúk ugyan úgy. Aki nem tudott táncolni, akkor elvették és táncoltatták. Volt úgy hogy eljött hozzám ez a szomszéd Józsi, – fiatalabb vót tőlem vagy négy évvel, hárommal – nem ment neki. Majd valahogy betanítottuk. Hát én apámtól tanultam. Nem álltam mellé, csak lenéztem, lekopiroztam.”

A tánc helyek időről-időre változtak a faluban, az igényeknek és elvárásoknak megfelelően. Tavasztól, őszig a „faluban”, az utcán voltak a táncok. Ez a templom mellett, – Imre bácsiék szomszédjában, – és „a magyarbódi dobogós kőhidnál” volt. Bált tartottak a „Vén” kocsmában, majd a régi, később pedig az új „kulturban” is. „Először a bálók a régi iskolába vótak a templom mellett. Ott muzsikáltak, míg én tizenhárom-tizennégy éves vótam. Aszt itt vót egy ré-

gi zsidó ház. A kultúrház a hatvanas évek közepétől, hetvenig épült... – Gyere a körbe te is! – ezt mondták a lányoknak. Ha több vót a lány, vagy kicsi vót a helység, mer vót, harminc-harmincöt lány vót. Mer, aki tizenhat éves vót, huszonöt évesek, vót huszonnyóc éves is lány. Mikor már kikonfirmált akkor már: – Megyünk már, megyünk már! Vótunk ebbe a kis kultúrházba, volt kiskör, nagykör. Az egyik így, amaz, meg amúgy ment... Én a kultúrházba sokat »gyakoroltam«. Én muszáj vótam táncolni, mer ha menyecske, vagy akár ki muszáj vót elvenni. Én soha nem tudtam maradni. Én a Csóri Feri, Csóri Zoli, Kovács Imre. Mi négyen-öten soha nem álltunk. Mer ha már bementünk a kultúrházba vagy a kocsmába bementünk. Megláttak a menyecskék, jövünk be, nincs kivel táncolni, akkor már fogták magukat, oszt muszáj vót velük táncolni. Olyan menyecske, aki tudott táncolni, hát akart táncolni, mert fiatal vót...”

A hagyományörző táncsoport 1968-ban alakult a kultúrfelelős irányításával. A „második megalakulás” 1990-ben volt, felvidéki táncos fiatalok hatására, amely önszervezően jött létre. Imre bácsi 1994 óta szervezi, vezeti, egyengeti a csoport útját. Minden fellépést feljegyez, és fényképekkel megőröki. „Az első csoport vót hatvannyócba, akkor vótunk Gombaszegön, vótunk Nagydán. Marci Pista vót a kultúrvezető. Ő összeállította akko hatvannyócba. Autóbuszval mentünk, egy autóbusz, más autóbusz, mer vótunk húsz asszony, húsz férfi. Plusz a zenészek, meg még vót olyan, aki hermónikált ott nekünk az autóbuszban, na olyan hatvanan vótunk. Két autóbusz. Pimaszékkal kilencvenbe kezdtünk el járni, így össze vissza. Kilencvenbe vótunk tizenhárom asszony, meg vagy tizenegy férfi, vagy tíz férfi. Oszt majd valaki meghalt meg ez nem jön, amaz nem jön és mindig kevesebb, kevesebb. Már kilencvenötbe már akkor már kilenc asszony, meg öt vagy hat férfi.”

A táncgal való viszonya sokak számára példát mutathat. Őt ez élteti, saját bevallása szerint ez hozta vissza a kómából is. Mindent begyűjt, ami a faluja hagyományához kapcsolódik: diktafonnal veszi fel az énekeket, eddig több mint 220 van felírva a füzetbe. A „pad” tele van mindenféle ház körül használatos „régiféle” eszközökkel. Rengeteg mindent magába gyűjtött, de legalább annyit vissza is ad azoknak, akik tőle, róla tanulnak. Reméljük, hamarosan a Népművészet Mestere címet is „begyűjtheti”.

Záró gondolatként a táncolásról mondott szavait idézem: „Meg kell figyelni! Meg kell, hogy legyen neki akarat, hozzáfogni! Ha én odanézek, egyszer-kétszer, ez így van téve, ez így tette a lábát, ez amoda tette. Oszt már akkor az ember olyan, na hogy megpróbálja. Lehet, hogy nekem is megy. Oszt egyszer-kétszer megpróbálja... Az ember, ha táncol, muszáj figyelni a zenére. Mer másképp, ha nem figyel, akkor lép össze-vissza. Akkor, ha én tudom mikor meg kell állni, akkor megállok. Oszt ahogy végzett a nóta, akkor fordulok, mikor megint, akkor megint fordulok. Nem hogy akkor fordulok mikor én akarom, mer az embernek ha van füle akkor figyeljen. Most ez jön, ez, és megállok. Az a legszebb. Mer van aki táncol így, táncol amúgy. Én nem, én figyelem a zenét is, meg megfigyelem amazt is. A figurákat azt csak magamtól, aztat. Mer azelőtt azt nem táncolták, eztet amit most én. Mert amit Marci Feri táncolt, az vót az a bokázás, forgás, ide kettő-ide kettő, oda. Majd vót az a duplázás előre, hátra. Majd ez, ami most csinálom én, hát azt valahogy magamtól valahogy így összeállítottam. Nem tudom, na, hogy. Valaki akar, valaki tudja de nem sokan. Azelőtt tudták a csapásokat... Jó esik nekem, olyan hogy mondjam, na. Olyan, na hogy az gyógyítana engem, nem is tudom, hogyan mondjam. Ha hallom a zenét, van az emberbe egy olyan...”

Busai Norbert

„Ne hagyd abba!”

Beszélgetés egy ezüztévforduló alkalmából

Ebben az évben ünnepli megalakulásának 25. évfordulóját a hazai népzene-mozgalmak élvonalába tartozó salgótarjáni Dűvő együttes. Negyedszázados munkájukat számos különdíj, együttesi nívódíj, hanghordozó és a közönség megbecsülése fémjelzi. Az 1979-ben alakult csapat több táncegyüttes zenei kíséretét ellátja, koncertezik, táncházakban zenél, s kiemelkedő eredménnyel neveli utánpótlását. E jeles „életkor” alkalmából beszélgettem az együttes tagjaival múltáról, jelenről, jövőről.

– *Hrúz Dénes az együttes vezetője, prímása, szükség esetén menedzsere. Dénes, ki alapította a zenekart? Ki volt a névadó?*

– A Nógrád Táncegyüttes 1975-ös megalakulása után felmerült az igény egy kísérőzenekar létrehozására. Ez 1979 októberében realizálódott, amikor Szabó Gáspár vezetésével zenetanárokból és más, zenét tanult emberekből összeállt az együttes. A négy alapító tag, a már említett Szabó Gáspár, Orbán György, Oszvald György és Babják György a Dűvő nevű népzenei együttesben kezdett el dolgozni. Az elnevezést, ami a népi vonózenekarok kísérő hangszereinek egyik játékmódját jelenti, a zenekarvezető javaslatára választották.

– *Jelenleg Te vagy a rangidős e csapatban, de úgy tudom, kezdetben nem népzenevel foglalkoztál. Mióta hegedülsz, s mikor kerültél az együttesbe?*

– Ez részben igaz, hiszen édesapám, Hrúz Bertalan Szécsényfelfalu zenésze volt, ezért már az első előtti pillanattól kezdve a népzene vett körül. Tehát egész kis koromtól muzsikáltam édesapám mellett, sőt Szabó Gáspárnál is tanultam hegedülni. Természetesen, mivel a '70-es évekre esett a fiatalságom, én is részt vettem a KISZ-mozgalmában. Sok ifjúsági rendezvényen jártam gitárommal, ahol az akkori zenei divatot követtük. 1979 és 1981 között töltöttem sorkatonai szolgálatomat Kiskőrösön, s ott bekapcsolódtam a helyi táncegyüttes zenei kíséretébe. Ez a két év játszott nagy szerepet

abban, hogy leszerelés után, 1981. március 16-tól az együttes tagja lettem.

– *Kik segítették legjobban a munkátokat a huszonöt év alatt?*

– Nyilván lehetetlen számba venni mindenkit, hiszen rengetegen segítettek emberileg, szakmailag, és anyagilag. Kétségtelenül sokat köszönhetünk azoknak, akik adatközlőként meghatározták zenei stílusunkat. Feltétlenül említést érdemel Mlinár Pál, valamint Halmos Béla barátunk, nekik szintén elvülhetetlen érdemük van a 25 év alatt szerzett elismeréseinkben. De igazságtalan lennék, ha nem említeném az együttes volt tagjait: Juhász Zsoltot, Szabó Istvánt és Nagy Istvánt.

– *Melyik díjra vagy a legbüszkébb? Kapatok-e rossz kritikát?*

– „Csak a szépre emlékezem” – mondja a nóta. Természetesen értek rossz élmények is, de azért túlnyomó többségben dicsérnek bennünket. Nagy büszkeséggel tölt el az 1983-ban kapott, A Népművészet Ifjú Mestere cím, amelynek megítélésében Martin Györgynek is nagy szerepe volt. Nem kevésbé jó érzés a kétszeres Kiváló Együttes-, valamint a Madách-díj, de Salgótarján városának Pro Arte- és Pro Urbe-díja is jóleső elismerése munkánknak. Különösen nagy szerepe volt közismertté válásunkban a folkzenekarok országos versenyén elért 4. helyezésünknek is.

– *Mennyit próbáltok, gyakoroltok az eredményesség érdekében?*

– Csoóri Sándor szerint gyakorolni otthon kell. S ez aranyigazság. A próbáknak már úgy kell nekifogni, hogy a szereped ki van dolgozva. Ezért általában műsorokra, koncertekre, zenei felvételekre való felkészülés, illetve új zenekari számok összeállítása miatt tartjuk próbáinkat.

– *Van-e olyan tájegység, amelynek zenéje közel áll hozzátok?*

– Nyilván elsősorban a palóc vidék zenei anyaga, de gyűjtéseink során több erdélyi település muzsikája is beopta magát a szívrünkbe. Így különösen kedveljük a szászcsávási és az erdőszombattelki zenét. Ehhez talán az is hozzájárul, hogy nem csak szakmai, hanem erős baráti kapcsolat is fűz minket az ott élő kitűnő zenészekhez.

– *Vannak olyan együttesek, amelyek inkább koncertezéssel foglalkoznak, mások nagyrészt kísérő zenekarként működnek. Ti mindkét lehetőséget maximálisan kihasználjátok. Mi szükséges ehhez? A család hogyan viseli a gyakori távollétet?*

– Az együttesek kísérete nagy rutinhoz juttat minket, tehát ennek volt a legnagyobb szerepe abban, hogy jó táncházi muzsikusokká és kedvelt koncertezőkké váljunk. A már említett rutinnak és az évek alatt összegyűjtött zenei anyagnak köszönhetjük, hogy egyre szaporodnak a felkérések itthon és külföldön. Persze ezt a család is megérzi, de szerencsére elfogadják és támogatják a munkánkat, ami egyben a hivatásunk is.

– *Említetted, hogy külföldről is sok felkérést kaptok. Meg tudnád-e számolni, hogy hány országban vendég szerepeltetek már?*

– Nagy örömünkre lassan könnyebb lesz azokat nyilvántartanunk, ahol még nem fordultunk meg. Lehetőségünk volt Izraeltól Svédorszáig, az Egyesült Államoktól Szibériáig beutazni számtalan országot, s van olyan vidék, ahová évek óta visszatérő vendégek vagyunk. Szeretünk utazni. Különleges kihívás számunkra koncertet adni külföldön, hiszen a magyar népi kultúrát képviselhetjük.

– *Nyilván rengeteg felkészülést kíván egy ilyen külföldi koncertezés. Mégis biztosan előfordul, hogy műsor közben kell változtatni a tervezett programon. Mennyire befolyásolja ez koncertjeitek sikerét?*

– Sok év tapasztalata segít abban, hogy bármikor korrigálni tudjuk a közönség összetétele vagy a kedvezőtlen visszajelzések miatt aktualitását veszített zenei programot. Erre mindig fel vagyunk készülve, hiszen más muzsikával kell szolgálnunk fiataloknak, mással idősebbeknek, mással népzenekedvelőknek és megint mással a népzeneitől távol állóknak. Szerencsénkre eddig még mindig sikerült megtalálnunk a megfelelő hangot közönségünkkel.

– *A külföldi köztudatban a kávéházi cigányzene a magyar népzene. Ezzel szemben Ti egy autentikus hangvétellel szolgáltok. Milyen fogadtatásra lel?*

– Tapasztalatunk szerint a külföldi – ha csak nem járt még a budapesti Mátyás pincében – fenntartás nélkül elfogadja, hogy az általunk játszott zene a magyar népzene. Természetesen a külföldön élő magyarok kérésére gyakran játszunk magyar nótát is a koncertjeink utáni spontán bulizások alkalmával.

– *A Dűvő együttes a magyar népzenei mozgalomban ma már egy félreismerhetetlen hangvételt képvisel. Ehhez hozzátartozik az énekhangod is. Mikor kezdtél énekelni?*

– A kezdetektől fogva éneklek a zenélés mellett, hiszen ez teszi teljesebbé, hangulatosabbá a muzsikát. Igyekszem követni az autentikus előadásmódot, de ez nem mindig sikerül. Erős és éles hangom nem minden stílusban megfelelő, ezért kaptam már elmarasztaló kritikát is.

– *Sikerek nem csak az együttes munkában értek Titeket az elmúlt években, hanem az utódnevelésben is. Tanítványaid közül kire vagy a legbüszkébb?*

– 1984-től tanítok a jelenleg Váci Gyula Művészeti Iskola néven működő intézmény népzene tanszakán, amely nagy örömömre az egyik legnépszerűbb tanszak. Időközben elvégeztem a szarvasi főiskolát. Húsz éves oktatói munkám során rengeteg növendékkel ismerttettem és szerettettem meg a magyar népzene. Büszke vagyok a Ki mit tud?-győztes Lenkó Péterre, aki azóta már önálló zenekarral dolgozik. Szívesen gondolok Bacskai Balázsra, Markó Karolára, Székely Gáborra, és sorolhatnám a számtalan „kollégát”, akikből idővel zenekarok verbuválódnak. Ilyen a mihálygergei Tücsök és a – Lenkó Péter vezette – Kincés zenekar. S végül, de nem utolsó sorban e dicsőséglísta a jelenleg már velünk muzsikáló Tóth Gerő kontrás zárja.

– *Visszatekintve az elmúlt évekre, milyen egyéb kellemes élmény jut az eszedbe?*

– Rengeteg élményben volt részünk. A többszintes koncerttermekben, színházakban, sok száz, esetenként sok ezer ember előtt tartott koncertektől a svédországi utcazenélésig. Különösen nagy élmény ért az 1996-os szekszárdi Duna-menti Fesztiválon. Ott ismerkedtünk meg Teslik Lindával, aki nem sokkal később meghívott az Egyesült Államok-beli Seattle-ben rendezett Ti-ti táborba zenélni, oktatni. Azóta minden év augusztusában másfél-két hónapot az USA-ban töltünk, nem csak az említett táborban muzsikálva, hanem több nagyvárosban is koncertet adva.

– *A múltba tekintés után pillantsunk a közeljövőbe. Milyen terveitek vannak?*

– A cél minden évben ugyanaz: talpon maradni, vagyis megfelelni az együttesek, a közönség és saját magunk elvárásainak. Hamarosan magyar bálokon zenélünk Stuttgartban és Frankfurtban, majd a Nógrád Táncegyüttes eredményes minősüléséhez próbálunk hozzájárulni. A nyarunkat ismét az arlói táborban való részvétellel kezdjük, és a szokásos amerikai turnéval zárjuk. S mindeközben kísérjük többek közt a Jász-ságot, a martonvásáriakat valamint a nagyidaiakat. E hagyományos programjainkon túl azonban külön készülünk az évfordulóból adódó eseményekre.

– *Melyek ezek?*

– Már elkészült az új honlapunk, s kiadunk egy szülinapi CD-t is, amely a 25 év legnépszerűbb számaiból áll össze. Ezúton mondok köszönetet a Hagományok Házának, akiktől pályázaton nyert 50 órás stúdióhasználat segítette munkánkat. Terveink közt szerepel egy országos lemezbemutató turné is, amelynek különösen fontos állomása lesz az ez évi Táncháztalálkozó.

Hrúz Szabolcs hosszú ideje a zenekar brácsása, a jelenlegi felállásban főleg bátyja munkáját segíti hegedűjátékával.

– *Szabolcs, természetes volt-e számodra, hogy Dénes után Te is a Dűvő tagja legyél?*

– Igen, hiszen én is ugyanabban a családban nőttem fel. Engem is korán rabul ejtett a zene. A Budapesti Zeneművészeti Szakközépiskola után egyenes út vezetett a zenekari tagsághoz.

– *Az ország legjobb brácsásai közt tartanak számon. Hogyan kerültél közel ehhez a hangszerhez?*

– Igaz, hogy eredetileg hegedű szakon végeztem, de 1987-ben, a zenekarba kerüléskor brácsásra volt szükség. Így ezen a hangszeren kezdtem együttes munkát, ami a jelenlegi felállásig kizárólagos volt. E hosszú idő alatt összegyűjtött zenei anyag és tapasztalat segített ahhoz, hogy ilyen szinten játsszak.

– *Megfordult-e valaha a fejedben, hogy önálló zenekart alapíts?*

– Hazudnék ha azt mondanám, hogy nem. Ám úgy vélem, ez a zenekar jól működik, jól tudunk együtt dolgozni és hagyjuk egymást érvényesülni.

– *Mire emlékszel vissza a legszívesebben e jeles évfordulón?*

– Igazából számomra a gyűjtőutak jelentették a legnagyobb élményt. Rengeteg kiváló adatközlő zenéssel kerültem meghitt barátságba, és ez jó érzés.

A zenekar cimbalmosa, tekerőse, esetenként bögőse a sajátos humorú Andrassy Ferenc, azaz „Dras”.

– *Dras, hogyan kerültél közel a zenéhez, az együtteshez? Úgy tudom, eredetileg a salgótarjáni József Attila Művelődési Központban dolgoztál.*

– Valóban, műszakvezető voltam. De zenei múltam már volt, hat évig zongoráztam. Mivel a Nógrád Táncegyüttes a '70-es évek végén még a művelődési házban próbált, nem volt nehéz a Dűvőben kikötnöm, ahol eleinte tekerőlantán játszottam. Később felmerült az ötlet: mi lenne, ha cimbalom is kerülne a zenekarba. Így egy régi hangszer

felújításával és Budai Toncsi bácsi segítségével lehetőség nyílt képezni magam.

– *Azóta már oktatód is ezt a csodálatos hangszert. Milyen eredménnyel?*

– 1987-től foglalkozom az utánpótlásképzéssel. Időközben, Déneshez hasonlóan, elvégeztem a szarvasi főiskolát, s cimbalom mellett tekerőt is oktatok. Ez utóbbiban vannak a legnagyobb sikereim. Büszke vagyok Csordás Tamásra, aki a '90-es évek elején a zeneiskolák versenyén nívódíjat kapott. Jelenleg Radics Máté tanítványom a legeredményesebb, hiszen versenyeiről általában a legmagasabb díjjal tér haza. Cimbalmon kevesen tanulnak manapság. Egyik legjobb növendékem ezen a hangszeren Egyed Péter, a Tücsök zenekarból.

– *Kaptál-e felkérést más együttesektől az elmúlt időszakban?*

– A zenekarnál töltött 21 évem alatt számtalanszor hívtak besegíteni, közreműködni. Játszottam már a Jártató zenekarral és a Mákvirág együttesrel, sőt a Gajdos zenekar CD-jén is muzsikáltam, bár nem tartom magam jó stúdiózenésznek.

– *Biztos, hogy a sok turné és koncert számomra is kellemes élményeket szerzett...*

– Érdekes volt találkozni Simon Perezzel az izraeli turnén, de számomra valamilyen repülőút „élménydús”. Akik ismernek, tudják, hogy nem kedvelem a repülést. Előfordult, hogy újév napján féljőzanul indulunk turnézni olyan géppel, amelynek egyik

stewardja valamikor táncos volt. El tudod képzelni, mi zajlott a fedélzeten...?

– *Tudomásom szerint a zene mellett mese-mondással is foglalkozol.*

– Igen. Pár évvel ezelőtt késztetést éreztem arra, hogy Nagy Zoltán tanár úr munkáját folytassam. Így kezdtem el a palóc településekről gyűjtött mesék előadását.

A zenekarvezető szerint az együttes legfiatalabb tagja, Tóth Gergő „saját termés”, aki brácsásként vesz részt a zenei munkában.

– *Gergő, mikor kezdte zenélni? Volt-e valaha olyan célod, hogy éppen a Dűvő együttesbe kerülj muzsikálni?*

– Kisgyermek korom óta tanultam Dénestől és Szabitól népzene. Őket tartom elsősorban példaképeimnek. Éppen ezért, amióta először meghallottam zenélni a Dűvőt, az volt az álmom, hogy egyszer úgy muzsikáljak, mint ők. Nagy megtiszteltetést jelentett tehát számomra a nem egészen két éve jött felkérés, amit természetesen gondolkodás nélkül elfogadtam.

– *Már évekkkel ezelőtt több szakembertől hallottam, hogy fiatal korod ellenére jól zenélsz és gyorsan tanulsz. Hogyan érted el ezt?*

– Egyrészt az első pillanattól kezdve szinte minden szabad időmet a gyakorlásra szántam, ami számomra kikapcsolódás. Másrészt viszonylag korán elkezdtem zenélni a Tücsök, majd a Kincser zenekarban. Úgy gondolom, hogy ezeknek nagy szerepük volt abban, amit eddig elértem.

– *Úgy tudom, a Dűvő mellett több zenekarban is közreműködsz. Melyek ezek?*

– Olykor besegíték volt zenekaraimnál, de ha hív és időm engedi, szívesen muzsikálok Pál István „Szalonnával” is. Az első és legfontosabb azonban a Dűvő. Szabadidőmben a gödöllői zeneiskolában oktatok.

– *Ezek szerint távlati terveid közt biztosan szerepel a továbbtanulás.*

– Igen. Mindenképpen célom a nyíregyházi főiskola népzene szakának elvégzése. Szeretnék emellett minél jobban megfelelni a zenekar elvárásainak, ezért fogok dolgozni a jövőben.

A zenekar 25 éves történetében a bögös szerepét töltötték be a legtöbben. Nehéz helyzetben van a tápiószentmártoni Terek József, aki tavaly novemberben került a csapatba.

– *Jósi, ha jól tudom, eredetileg a szaxofon a Te hangszered, ezzel szemben bögösként kerülte az együttesbe. Mi az oka, hogy rád esett a választás? Hogy állsz a beilleszkedésel?*

– Nyilván nagy szerepe van ebben annak, hogy nyolc éves korom óta tanultam zenét. Tizenhat éves koromig zeneiskolai kereteken belül, azt követően pedig a Kőbányai Zenei Stúdióban tanultam és szakvizsgáztam, valóban szaxofonból. Bögön először 2000 nyarán játszottam, ekkor találkoztam Gergővel is Jászkiséren. Neki köszönhetem, hogy ma az együttes tagja vagyok, Dénesék számára ugyanis ismeretlen voltam. A beilleszkedésem emberileg nagyon könnyű volt, szakmailag pedig minden segítséget megkaptam tőlük. Dénes felkérését visszautasítani esztelenség lett volna, hiszen szerintem minden fiatal zenésznek megtiszteltetés egy ilyen múltú bandában játszani.

– *A zenekari munka mellett Te is tanítasz?*

– Igen. A tápiószentmártoni művészeti iskolában furulyát oktatok.

– *Ezek szerint Te is fontolgatsz továbbtanulást a jövőben?*

– Természetesen szeretném elvégezni Gergőhöz hasonlóan a főiskola népzene szakát, s ezen felül remélem, sikerül később valamelyik főiskola jazz tanszakára is bekerülnöm. Legfontosabb mégis az együtteses munka a közeljövőben, ami kemény, de szép feladat lesz.

Paluch Norbert

Jó-e egy kritikus kritikus?

Szomorkás válasz a „Szomorkás jubileum” (folkMAGazin, X/4.) válaszára („Mátyás az igazságos...” – folkMAGazin, XI/1.)

Sokakban felvetődött a kérdés: miért ragadtam tollat, miért nyúltam ehhez az eszközhöz? Pillanatnyi bév csupán vagy kiérlelt gondolatok papírra vetése mindez? Kinek szólnak az indulatok, egyes embereknek vagy irányoknak, amelyeknél választhatnánk kívánatosabb utakat?

Az emberi kommunikáció igen sokoldalú dolog, rengeteg formája létezik. Ha képviselünk valamit, azt folyamatosan közvetítjük kifelé, akarva-akaratlan. Egy színpadon eljátszott dal ugyanúgy, mint a tanítványtól segítő mondat. Ez mind ugyanaz, más-más formában. Ezért találok furcsának, hogy ugyanaz a mondanivaló egy – tölem – új formában ilyen nagy vihart kavart.

Csupán gondolkodom arról, ami körülöttem történik, okokat kutatva. Nem az „Aranykort” siratom a távoli múltra tapasztott tekintettel. A jelenben kell megfelelni az új kihívásoknak. Ebben segít, ha megfelelően működő kritikai tevékenység alakul ki. A jól megírt cikkekre mások is végiggondolnak... és így tovább. A végeredmény olyan általános meglátások, tapasztalatok gyűjteménye – illetve ami fontosabb, közkezen forgása –, ami feltétele egy szellemi áramlat vagy közösség értékvesztés nélküli fennmaradásának.

A cikk megírása, a Zurgóval indult zenekari pályafutásom és a Kárpátia szerepe a jubileumon mind-mind csak véletlen egybeesés. És ha már a konkrétumokról beszélünk: a koncerten való részvétel elutasítását a szervezők nem csak elfogadták, hanem tiszteletjeggyel ajándékozták meg az egykori Zurgósokat. Szép és ritka emberi gesztus. Sokan tanulhatnának tőlük. Sőt, a sokéves gyakorlaton felülemelkedve idén a Kárpátia is részt vett a Csángó Bálon zenészként és szervezőként egyaránt. Ezen okok és egybeesések miatt volt egy olyan gondolatom, hogy jobb lenne megőrizni az anonimitást a vitaindító cikkben, de döntésemnek végül is örülök.

És most hadd osszam meg néhány tapasztalatomat a cikk fogadtatásával kapcsolatban. Aki prekoncepcióval állt neki az olvasásnak, az hamar önmaga szabta korlátokba ütközött anélkül, hogy lett volna ilyen irányú külső kényszerítő erő!

Azonosítás – Fontos tisztázni, ezt nem X. Y. írta Z-nek, hanem a mozgalmam írta saját magáról saját magának. Nem egy ember véleménye. Apró kis öltözőbeli morgások, kimondatlan elégedetlenkedések, finom jelzések összességéből összeállt vélemény, mely tendenciákat tár fel. El kell engednünk azt a mentalitást, hogy a mondottakat csupán a cikk írójával azonosítjuk és válaszunk gondolkodás nélkül csak annyi: „Miért, TE jobban csinálod?” Ne a kollektív bünbakkeresés kovácsoljon minket közösséggé!

Általánosítás – Ha kritika fogalmazódik meg, sokan úgy hiszik, ezzel támadás érte az egész csángó revival mozgalmat. Tisztában vagyok annak pozitív oldalaival is, egyszerűen ebben a cikkben nem erről írtam. Ez nem azt jelenti, hogy azokat nem ismerem el. Egyszerűen nagykorúnak éreztem magunkat ahhoz, hogy szembenézzünk a hibáinkkal is. Mindez belülről, belső kontrollként, elfogadhatóbb kellene hogy legyen. Nemkívánatos tendenciákra válaszoljunk átgondolt, értékes folyamatok elindításával! Gyűjtsünk ellentüzeket! Sokan úgy tesznek, mintha ez lenne az egyetlen cikk ami valaha is íródott, vagy íródni fog. Épp ezért elvárják, hogy minimum tökéletes legyen, feltárjon minden összefüggést, öleljen fel minden témakört, stb. De ez a cikk a hazai előadók gondolkodásmódjával foglalkozik. Se nem több, se nem kevesebb. Így nem is vitat el olyan érdekeket, amelyekről nem is szól. Nem érdemes olyan kérdésekre válaszolni, amelyek nem is vetődtek fel.

Hogy nyílt vitáinknak legyen értelme, fektessünk le néhány játékszabályt! Indítványozom, vessünk el minden olyan technikát, amelyről elmondható, hogy tudatosan gátolja a megértést, elfedi-elmosza az eredeti jelentést!

Klikkesítés – Vitát csak két szembenálló tábor közt tudunk elképzelni? Kár ezt az érzést mesterségesen erősíteni, mert eredményre még sosem vezetett. Szerencsés-e ismert neveket használni a magunk oldalán csupán azért a látszattért: „Ők bezzeg velünk vannak!”? Egy biztos: nem becsületes

eljárás. Én úgy képelem, hogy egy tűz körül ülünk és nem két tűz között. Nem jó előfeltételként abból kiindulni, hogy a másik rosszat akar.

Kizáró logika – Nem lehet úgy vitatkozni, hogy az egyetlen cél a cikkíró hitelességének aláásása. Ez nem feltétlenül függ össze a mondanivalóval és nem is etikus. Úgy sem, hogy logikai sarokba szorítást játszunk, témától függetlenül, önellenmondásba kényszerítve a kérdezőt. A logika fontos, de nem kizárólagos. El kell fogadnunk, hogy mondhatunk nem tetszőt „ügyfélétsből” is.

Kiforgatás – Kár kiragadott idézetek vélt tartalmával vitába szállni, hisz ezek gondolatfolyamok részei csupán. Például a Heltai-idézet végéről ez a pár sor maradt ki: „De mindazáltal hiszem, hogy vannak jámborok, kiknek fog tetszeni e munkám, és kik jó hasznot vesznek belőle... (...) Ajánlom magamat e jámboroknak minden munkáimmal egyetemben, kiknek mindnyájan kívánok Istenről mind lelki s mind testi jókat.” Így mindjárt érthetőbb. Ha válaszunk nélkülözi az idézeteket, akkor talán jobban oda tudunk figyelni a valós mondanivalóra, és könnyebben feltelelezük a megértést a válaszíróról is. Nem azért született a cikk, mert azt felteleleztem, hogy valaki nem képes felvetéseimre választ adni. Egy köztes elgondolkodós fázisban reménykedtem. És kívánom, legyen Cyranónk, ki válaszunk modorát megítéli.

Ferdítés – Szájba adni az egyedül üdvözítő út fogalmát vagy a ki nem mondott szavakat nem elegáns, legkevésbé etikus. Ha pedig ezzel saját tájékozatlanságunkat is leleplezhetjük, akkor mi végre? Nem vagyunk politikusok, nem kell élni a módszereikkel. Érdemes abba belegondolni, hogy Balogh Sándor „Moldvai hangszeres dallamok” című könyvébe írt fejezetem, mely elsőként foglalta össze a használatos kobzos technikákat, javasolt módszert a tárgyalásukra, közölt fogástáblázatokat, szinte semmilyen

Nyíri László és Bolya Mátyás (Kárpátia) – fotó: Schmidt András

visszhangot nem váltott ki. Ha csak a „fénymásolva terjedés” nem valami rejtett visszaigazolás. Csak zárójelben említem, hogy volt konzultáció a sok „öreg” kobzossal és a második kiadott verzió tartalmazza is a javasolt változtatásokat. Emellett áttanulmányoztam a román kobzos-, az arab és török udos-, a klasszikus gitárhagyományokat, valamint a klasszikus összhangzattan és zeneelmélet ide vonatkozó részeit, hogy munkám általános érvényű legyen és valóban hasznos tudnivalókat rögzítsen. Vagy talán minderről nem tud „szakirodalombogarászónk”? Miért ilyen nagy a különbség egy megvitatásra méltó szakmai írás és egy mezei kritika között? Egy szakmai felvetés érdemi megvitatása zenei tájékozottságot igényel. Azt gondolom, nem rám nézve terhelő, hogy a kobzos szakirodalom ilyen kicsi. Sok órányi kiadott zenei anyaggal a hátam mögött elmondhatom: rengeteget kísérleteztem a játékmódok, hangszerfejlesztés, didaktika terén. Tapasztalataimat az értő köz számára lehet felajánlani.

Néhányan azt mondták, hogy magasra tettem a léceket. Szerintem csak felhoztam a témát, hogy létezik „léc”. Nem mentem bele olyan kérdésekbe, amely már a rendezés vagy a zeneértés filozófiai magasságait ostromolják. Egy hangszer behangozltsága nem lehet szubjektív. És mindez csak kis szelete a megvitathatóknak. Ennél fontosabb kérdésekkel kell foglalkoznunk: az autentika városi közegben való létjogosultságával, a moldvai zene szakmai hovatartozásával, a szakszerű gyűjtés szükségességével vagy a táncszak mai állapotával.

Jó-e a kérdésfeltevés: mi a magyar a moldvaiak zenéjében? Kitől várjuk a választ, és értenék-e? Esetleg már születtek is válaszok? Csángó „adatközlő” = magyar zene? Boncoljuk-e élve a moldvai zenét néhány halálra elemzett ősi dallamfoszlányért vagy gyönyörködünk benne? Egyáltalán, tudnánk elemezni?

Ereszkedő pentaton dallam. Megértett fogalom, vagy csak a zene fogalomköréből elcsent szóösszetétel, mellyel magyarrá, ősvivé legalizálhatjuk tevékenységünket? Van-e tudatos dallamválasztás? Milyen kísérletek születtek a hajdanvolt játékmódok rekonstrukciója terén? Milyen analógiákat érdemes felhasználni ehhez? Létezik-e D-dúr dunántúli físszel?

Autentika a színpadon? Milyen páros a furulya-koboz? Újraálmódott autentika?

Ésszerű gyűjtés – létező fogalom? Kell-e hozzá szakmai tudás? Felülbírálnak-e az „adatközlői”? Teszünk-e kellő erőfeszítéseket felgyűjtött anyagaink és megszerzett tudásunk megőrzésére, rendszerezésére, közközre adására, tanítására, tanítási módszerek kidolgozására? Van-e elég erőnk és tudásunk a gyűjtés-feldolgozás-publikálás hármas egység mindegyik lépcsőfokát végigjárni?

Mit tanulunk el a profi zenészektol és táncosoktol? Vajon csak a profizmussal jár kézen fogva egy minimális szakmai tudásszint? Mi ébreszt szakmai igényt? Fogatkoznak a zenészegek? El tudunk-e mélyülni a moldvai táncokban vagy tucatnyi standardizált táncfajtvá egyszerűsítjük őket? Létezik-e értő közönség? Vajon függ ez az előadoktól? Pontosan mit is képviselünk? És még sorolhatnánk.

Válaszokat csak úgy kaphatunk, ha mindnyájan keressük őket. Tudatosan és kizáróan. Mindenki a maga tehetsége és lehetősége szerint. Olvassunk és írjunk, tanuljunk és tanítsunk, figyeljünk és figyelmeztessünk. Tudom, így nem lesz időnk erőtlen kirohanásokra vélt sérelmeket torolni, szélmalom nyitott kapuit ostromolni.

A zárógondolatot már megírta helyettem valaki („Egy bírálat margójára” – folkMAGazin, XI/1.), így inkább csak idézem: „Egy szakmai közeg érettségének fokmérője, hogy milyen a kritikai tevékenysége, a kritikai élete. Ha egy ilyen írást nem a sértődött hallgatás, nem is a vagdalkozó-védekező pozícióból megfogalmazott, duzzogó »kikérem magamnak« válasz követ hanem a végiggondolt érvek, egy másik nézőpontból megfogalmazott szellemes és helytálló replikák, akkor nagykorúnak tekinthetjük magunkat. Tudatában lehetünk annak is, hogy amit itt, ilyen formán teszünk, az előbbre viszi a dolgainkat: a zenélést, a táncszakot, az együttgondolkodást a hagyományról és annak a mi életünkben betöltött helyéről, szerepéről. Bízom abban, hogy más is tollat ragad és leírja gondolatait a csángó táncszakakkal, népzenevel kapcsolatban!”

Így legyen! A határátkelők mindig nyitva vannak...

Bolya Mátyás

15 éves a Guzsalyas táncház és a Kőketánc gyermektáncház

2004. április 3-án, szombaton

**JUBILEUMI GYIMESI ÉS MOLDAVI
CSÁNGÓ TÁNC HÁZ**
a Marczibányi Téri Művelődési Központban.

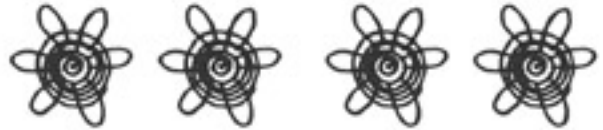
17.00 **gyerektánc**ház

18.30 **fotókiállítás megnyitó**

19.00 **ünnepi műsor**

20.00 **bál**

Gyimesi és moldvai csángó vendégek.

Bérlépfő: 800 Ft

cím: 1022 Budapest, Marczibányi tér 5/a.

Telefon: 212-2820

Az élmény-múzeum

SZABADTÉRI NÉPRAJZI MÚZEUM, SZENTENDRE

Április 11-12.

HÚSVÉT

A színes programkínálaton túl a kiállításaink által biztosított falusi milió, a csodálatos természeti adottságok, és a látogatóbarát múzeumi környezet együttesen eredményezi, hogy a húsvét Magyarország legnépszerűbb hagyományörző tavaszköszöntő eseménye. Tojásfestés, locsolkodás, bárányszépségverseny, húsvéti játékok, virágvásár, sonkakiállítás várja a vendégeket.

Május 2.

ALKOTÓNAP GYEREKEKNEK – EURÓPAI KINCSKERESŐ

Idei Alkotónapi gyermekrajz- és színjátékos pályázatunkat Móra Ferenc születésének 125. évfordulója és az Európai Unióhoz való csatlakozásunk inspirálta. Az Unió ifjúsági és gyerekirodalmából szabadon válogatva megrendezzük a kötelező olvasmányok parádéját. Nils Holgerssontól a két Lottin, Micimackón és még számos szereplőn át a Kincskereső Kisködmön Gergőjéig meglevenednek a történetek alakjai.

Május 30-31.

PÜNKÖSDI JÁTÉKOK

UTCASZÍNHÁZI FESZTIVÁL (VASÁRNAP) ÉS FALUSI OLIMPIA (HÉTFŐ)
Az országos kirakodóvásár mellett a sokadalom 2004-ben új színfolttal gazdagodik. Pünkösdvásárnap, az Utcaszínházi Fesztiválon a folklórbemutatók fókuszába a vásári komédia, és általában az improvizatív színjátékos kerül. Pünkösdhétfőn az ünnep jellegzetes népszokása, a pünkösdi királyválasztás erőpróbaiként apropóján immár második alkalommal rendezzük meg a Falusi Olimpiát.

LEMEZKIADÓ A PERIFÉRIÁN

Beszélgetés Böszörményi Gergellyel – IV., befejező rész

– *Az évente megjelentetett kiadványaitok száma az indulás óta jelentősen felfutott...*

– Igen, a lemezkiadói profilunk beindítása után el kellett telnie három-négy esztendőnek ahhoz, hogy a Periferic Records annyira ismertté váljon, hogy rádiósok, újságírók ajánljanak bennünket a zenészeknek. Mára eljutottunk odáig, hogy a hozzánk évente beadott demók száma ötven és száz között van. Természetesen én is felkeresek muzikusokat, ha valami megtetszik, de most már inkább a zenészek jelentkeznek nálunk.

Kiadói munkánk során elérkeztünk arra a szintre, hogy már magamnak is vannak vágyaim, melyeket szeretnék a cégünk közreműködésével megvalósítani.

Jó példa erre Varga Janó első lemeze. A Hungarotonnak az volt a koncepciója, hogy hangszeres lemezt nem jelentet meg. Azt találtam ki, hogy álljon össze a régi East, mely a Solaris után ráadásul meghívást kapott az Egyesült Államokból. Akkor Janó úgy döntött, hogy bedobja a legendás időkben kiötlött saját témáit, de a 2001-2002-ben támadt új ötleteit is beleveszi.

Engem az is inspirál, hogy kezdjek valamit a V'73 azon számaival, amelyek egykoron nem jelenhettek meg. A Pantha Rei is izgatja a fantáziámat, ők is partradobott zenészek voltak. Itt mindig az a kérdés, hogy azokat a muzikusokat, akiknek annak idején nem lehetett valamiért kiadni bizonyos szerzeményeiket, mennyire ösztönzi, hogy megvalósuljon egy ilyen elképzelés. Vedres Csaba, az After Crying billentyűse mondta, hogy „bennem van két zongoralemez, s addig, amíg nem valósul meg, nem tudok továbblépni”.

– *Az exporttevékenységetek is néhány év elteltével beindult...*

– Ezt a kortárs szimfonikus rocknak köszönhetjük. E műfaj hazai képviselőinek zenéi annak idején nemigen jelentek meg, ám a japán King Records, mint korábban említettem, e tekintetben nagyszerű munkát végzett. S 1995-ben, amikor a Solarissal megérkeztünk az Egyesült Államokba, 13 ország ebben a műfajban járatos embeivel találkoztunk, akik csak jókat írtak rólunk. Különösen a Solarisról, mely zenekart ott hallották először élőben. Ezt követően „100-as tempóban” kezdték megrendelni tőlünk az ilyen lemezeket. Nem nagyáruházakban értékesítik, hanem olyan szakboltokban, mint a miénk. Ugyanakkor postai utánvétes eladásra is akad példa.

1996-tól a világ legnagyobb zenei fesztiváljaként jegyzett cannes-i Midemre is kijá-

runk. A szakzenei kapcsolataink létrehozása után elkezdtek az általános zenei partnerhálózatunkat is kiépíteni. Az első időkben nagy szerepet játszott az importbeszerzéshez szükséges üzletfelek keresése, ám utána az exportra is ráerősítettünk. Ez 1999-2000 tájékán fordult meg, azóta már kevésbé foglalkozunk azzal, hogy mit kellene behozni, hiszen 44 külföldi cég magyarországi forgalmazói vagyunk, ami 6000-8000 különböző kiadványt jelent.

Kelet-Európába exportálunk is nyugati lemezeket, például az összes Manfred Mannt vagy Rick Wakemant. Jelenleg közel húsz országba szállítjuk a saját kiadványainkat, nevezetesen az Egyesült Államokba, Kanadába, Mexikóba, Venezuelába, Brazíliába, Argentínába, Japánba, Norvégiába, Nagy-Britanniába, Spanyolországba, Franciaországba, Olaszországba, Hollandiába, Németországba, Lengyelországba, Csehországba, Szlovákiába, Horvátországba, Görögországba.

S amikor elkezdünk népzenei kiadványokat is megjelentetni, kiderült, hogy a magyar népzene is el tudjuk adni külföldön, mert annyira egyedi, s például olyan különleges a harmóniája, a hangszerezése, ugyanakkor olyan mesterei vannak, akikben hatalmas tudás halmozódott fel.

A dzsesszel kapcsolatban viszont sokkal nehezebb a helyzet, mert e területen borzalmas sznobság uralkodik. Néhány zenésznek – többek között Lakatos Toncsinak – sikerült odakinn befutnia, de egyiküknek sem úgy, hogy itthon maradt volna.

– *A kiadói és kereskedői tevékenység mellett sok minden mással is foglalkozol...*

– Gyakran az ismertetőszövegeket is én írom meg egy-egy kiadványhoz, illetve rendezvényhez. A Civil Rádió egyik alapítója vagyok, s ezen az adón minden szerdán jelentkezem az Egy hanglemezbolt hangjai című műsorommal. A Magyar Rádióba is gyakorta meghívják, főként a kiadványok és a koncertek miatt. A Közgáz Baráti Kör Alapítvány kuratóriumi elnökeként a közgázos bulik szervezőmunkájának zömét is magam végzem el, ilyenkor egy hónapig nem is látom a lemezeimet.

– *S akkor még nem is beszéltél az általatok rendezett koncertekről. Már a Bartók Béla úti zenei szakáruházatok nyitására, majd utána még egy ideig szerveztetek – akkor még ingyenes – akusztikus koncerteket. Ez megszakadt, mert valamelyik hatóság kitalálta, hogy fizetni kell neki. 1996 óta azonban ismét gyakran hirdettek meg koncerteket...*

– Nagyon örülök például a Református énekek című zeneakadémiai koncertjeink népszerűségének, s hogy e programok a hazai hangverseny-élet elismert rendezvényeivé váltak. Eredetileg CD-kiadási szándékkal vágtunk ebbe bele, s már túl vagyunk a második koncerten. A közönség is énekel, s a Zeneakadémiának nagyon jó az akusztikája. Hét kórust egyesítettünk, egyszerre 200 ember énekel. Pálur János nagyszerű orgona-improvizációkat játszik az énekek között.

Idén pedig már Református Zenei Fesztivált is rendezünk. A rendezvény háromnapos lesz, s mivel katolikus és zsidó zenei fesztiválok már léteznek, ambicionálom a Gryllus testvéreket, hogy hozzák létre az Evangélikus Zenei Fesztivált, mert így a negyedik történelmi egyház sem maradna ki a sorból. Kiadói, koncertszervezői tapasztalataink, s az előadókhoz fűződő kapcsolataink alapján jó az esélyünk arra, hogy színvonalas rendezvénnyel lépünk a közönség elé, hagyományteremtő céllal.

Azt szeretnénk, ha a kulturális kormányzat egyenlő mértékben támogatná ezt a négy fesztivált. A Református Zenei Fesztivál számára remek helyszíneknek tartanám Magyarország nagy református központjait, úgymint Debrecent, Pápát, Sárospatakot és – családi okból – Szentest, s az erdélyi, felvidéki, vajdasági, kárpátaljai református központokat.

Az idén május 28. és 30. között rendezük az első három napos Református Zenei Fesztivált. Sátrakban bemutatjuk a református újságokat, könyvkiadókat, CD-ket, élő zenét, népi hímzést, kézműves alkotásokat, ételt és italt, meg mindent, ami kapcsolható a reformátussághoz. Ez pont pünkösd péntek-szombat-vasárnapra esik. Népzeneészek is részt vesznek az eseménysorozaton.

A másik nagyobb rendezvény, amelyel eddig már háromszor jelentkezünk a Zeneakadémián, a Határon túli magyarok zenéje. A hangsúlyt itt a muzsikára helyezzük, melyet itteni és határokon túli magyarok szólaltatnak meg. Az egymástól kis távolságra vagy akár messze élő népcsoportok kultúrájuk kölcsönös megismerésével kerülhetnek közel egymáshoz, s ebből a nézőpontból a pénz, a gazdagság másodlagos tényező. A kultúra az elsődleges, mely összehozhatja az embereket, legyen szó zenéről, filmről, színházról, történelmi hagyományokról, irodalomról, táncról, képzőművészetről. Többek között ezért hívtam életre ezt a rendezvényt.

Ugyancsak a népek, népcsoportok egymásra találásának elvén született a Szeptember 11. című koncert ötlete, mely Az önvizsgálat és megbékélés napja alcímet viseli. Segítségével azt próbáljuk az emberekben tudatosítani, hogy egyszer minden nemzet tagjainak meg kellene pihennie, elgondolkodnia, s megbékülnie önmagával és embertársaival. Idén már a harmadik Szeptember 11. rendezvényre kerül sor a Petőfi Csarnokban, de az alcímben szereplő „napja” a múlt évben „napjaira” módosult, mert kétnapos koncertet szerveztünk. Szeretnénk fokozatosan összkulturális megmozdulás felé bővíteni az eseményt, amelyen mind több művészeti ág képviseltetné magát. Megpróbálunk például filmesekkel és képzőművészekkel összefogni, hiszen sok mindenkinek vannak gondolatai arra, hogy a 2001. szeptember 11-i tragikus eseménynek mik a miértjei.

Létezik egy másik régi elképzelésünk, amely a Félsgiget címet viseli, mert az egyik barátom szellemes mondása szerint a Sziget jelenleg Magyarország legnagyobb majálisa augusztusban. A Szigetnek mára sok olyan tulajdonsága mellett, amit kifejezetten kedvelek, olyan hajtásai is kinőttek, amelyeket jó néhány ismerősömmel együtt nem tartok szerencsésnek, de a rendezvény egyébként sem tekinthető mindent átfogó eseménysorozatnak.

A sznobságnak még a látszatát is szeretném kizárni, nem valami művészkedésre gondolok, hanem egy három-négy napos, főként zenei, de ehhez kapcsolódó egyéb – film-, tánc- stb. – programok összességére, ahol nem porban vagy sárban, hanem kulturált körülmények között családok számára is élményt nyújtó eseménysorozatot jelentene a rendezvény. Ahol a fiatalok nem zavarják haza a bejáratnál a szüleiket. Olyasmint képzelek el, mint amilyen a Pori Dzsesszfesztivál, csak nem dzsessz-zenevel. Ahol ugyanúgy isszák a sört, a bort és a pálinkát, de a szélesebb körű család részvételével is elképzelhetőnek tartják az emberek a programok látogatását, s ahol az események éjfél körül véget érnek. Utána birkapörkölt mellett, mintegy házibulin folytatódna a társasági élet, a beszélgetés. Úgy gondolom, hogy erre vízparti helyszín lenne a legmegfelelőbb.

Reméljük, megvalósíthatjuk az elképzeléseinket, a CD-eket illetően pedig növelni tudjuk az exportunkat, mert ez növelné esélyeinket az életben maradásra. Örülök, hogy egyre több zenész keresi meg a Perifericet, s számon tartanak bennünket a kiadók, ha művészi értékű kiadványaik forgalmazását kereskedőre szeretnék bízni.

K. Tóth László

Megszabja, mit lehet

Vargyas Lajos etnográfus 90 éves

Móser Zoltán felvétele

*Az ünnepelt a néprajztudományok doktora. Olyan művek Széchenyi-díjas szerzője, amelyekből egy is elég volna, hogy a nevét megörizze. Mint az *Áj falu zenei élete* (1941), *A magyar vers ritmusa* (1952), *A Magyar vers – magyar nyelv* (1966), *A magyar népballada és Európa* (1976), *A Balladaskönyv* (1979), *A magyarság népzeneje* (1981).*

Érdemes kimondani: Vargyas Lajos a legnagyobbak egyike a magyar tudományosságban. S érdemes azt is kimondani, jobban kellene örülnünk, mélyebben megbecsülnünk, hogy van itt a körünkben egy ilyen formátumú ember és egy ilyen súlyú életmű. Mert hát a szellemi élet, de még inkább mi, akik ebben a térben jövőnk-megyünk, írunk, olvasunk és gondolkodunk olykor, nem engedhetjük meg magunknak a fényűzést, vagy inkább: szégyent, hogy ne olvassuk, ne használjuk, amit tőle olvasni és használni, mondhatnám: amit tőle tanulni és megtapasztalni lehet.

Akkor hát közelebről a kérdés: miért kell becülnünk Vargyas Lajost? Mondjuk azért, mert amikor már mindenki megoldottnak, s bizonyos értelemben érdektelennek is tekintette a magyar ritmus elméleti kérdéseit, volt bátorsága olyan megfellebbezhetetlen tekintélyek ellenében is előlről kezdeni a kutatást, mint Babits Mihály, aki szerint a nemzeti versforma kezdetleges, s ezért csak a könnyű, dalszerű ihlet kifejezésére alkalmas, illetve olyan hangulat felidézésére, amely kifejezetten e forma népies jellegéhez kötődik. Vagy Horváth János, aki Arany János nyomán

úgy gondolta, hogy a nemzeti versidom dallamban fogant, tehát azoknak a verseinknek a ritmusát is az ének határozta meg és nem a nyelv, melyeket nem dallamra írtak. De hát szembefordult Vargyas Lajos a szakma egészével, hiszen a szakma akkoriban Horváth Jánossal értett egyet.

Vargyas Lajos – bevonva a népzene-kutatás tapasztalatait is a munkálatokba, előtte nem vizsgált mélységben és részletességgel tárta fel és értelmezte az úgynevezett magyaros formákat. Végigkísérte a magyar ritmus történeti fejlődését, alkalmazását különféle típusú népdalainkban és régi költészetünkben. Leírta törvényszerűségeit, hogy eljusson azokig a nyelvi törvényekig, amelyek létrehozták, amelyek egyáltalán ritmust hozhatnak létre nyelvünkben. E törvények mögött meghatározó erőként a nyelvi kiegyenlítődség jelenségét ismerte fel. Azt a törekvést, hogy a nyelv gondolati egységeit a kimondás során, szótagszámtól függetlenül, időben egymáshoz hasonlóvá tegyünk.

De van itt más is. Beszélhetünk arról is, amit a balladakutatás köszönhet neki. Az iméntivel azonos jelentőségű. Bemutatta a nyilvánosságnak, s először ő, a teljes magyar balladaanyagot, ennek alapján vizsgálta és tárgyalta a magyar balladák történeti, társadalmi és sokirányú néprajzi meghatározottságát, szerteágazó nemzetközi kapcsolatait. Hihetetlenül adatgazdag, új elméleti következtetésekben is bővelkedő áttekintést adott a balladák kialakulásáról, a népi és az irodalmi műfajok közötti helyéről, időrendi, műfaji, stílusbeli csoportjairól, terjedése központjairól és útvonalairól, szövegösszefüggéseiről, dallam és tánc viszonyáról, utóéletéről, a ballada és a mai ember viszonyáról.

Vargyas Lajos a szakterület legfontosabb intézményeinek is egyike. A páratlan tudásanyag miatt. S mert szavatol valami fontosat. Hogy például ebben a másféle eszményeket követő világban is él és munkálkodik még – mondjuk a tehetség és a tetterő. Így, együtt. Mondjuk, hogy akad még, aki nem csak nagyon okos és szakszerű, hanem tisztességes is, s aki – mert ilyen, és engedmények nélkül ilyen, mondhatni: magától értődő természetességgel, akaratlanul is megszabja maga körül, hogy mit lehet és mit nem lehet, akivel tehát a sértetlen, tekintélyt parancsoló méltóság van itt.

Varga Lajos Márton
(Népszabadság, 2004. január 31.)

ENGLISH TABLE OF CONTENTS

Page 5 Part I. of **Kóka Rozália's** account of her **trip to Hungarian villages in Moldávia in 1969** to collect information for the Ethnographic Atlas of Hungarians. She tells of her preliminary work here in Hungary talking with the well known expert Domokos Pál Péter and visiting Moldavian Csángó Hungarians living in Southern Hungary and then continues with the first two weeks of her trip, which were spent in the village of Magyarfalva in Moldavia.

Page 8 **New CD: Békés Banda: Zsok – Joc**

Romanian music from Eastern Hungary (Etnofon Records ER-CD 073, 2004) On this CD are **Romanian dance cycles – from the villages of Elek, Mehkerék and Kétegyháza**. This recording is the fruit of the band members' more than 20 year relationships with traditional musicians from those villages.

Page 9 **New Egyszólam CD:** for release in March 2004: **Dancing in the Forest** Traditional Hungarian music for shepherd's long flute and other instruments. On outlaws, shepherds and prisoners. (Berecz András, Fabián Éva, Juhász Zoltán, Sáringer Kalmán)

Page 13 **New dance history publication** A translation of the title: **'Historical layers of our dance tradition – The history of Hungarian folk dance'** by **Pesovár Ernő**. The book [in Hungarian] was **published in 2003**. Also available are accompanying video cassette and CD-ROM. Hungarian title is: 'Tánc hagyományunk történeti rétegei'. Article by Pálfy Gyula.

Page 14 **Announcing an exhibition of Vigh Éva's sculptural work.** Kelenföld Public Library in Budapest. (see cover) By **Benkő András**.

Page 16 **Darmos István** was inspired by a choreography he saw during this year's Folk Dance Anthology, one of the choreographies included the **csobántánc** – a dance from the Christmas custom of Bethlehem plays of the Bukovina Székely people – one of his thoughts; "an example of how our ancient rituals were preserved within Catholicism."

The *Néptáncantológia* – or Folk Dance Anthology is an annual 2 day showcase of some of the best folk dance choreographies performed by amateur folkdance ensembles during the previous

year. It is presently held during the month of January in Budapest's Erkel Theatre.

Page 22 **Photographs by Endrődi Péter: Gyimes (Transylvania).** From February 2-21, 2004 there was an exhibition at the French Institute in Budapest. This issue of FolkMAGazin presents selected pictures from the exhibit and Sándor Ildikó's speech that opened the exhibit.

Page 28 **Kovács Tivadar – fiddler from the village of Méhkerék.** Halmos Béla remembers the first time he met and subsequent visits to visit and learn from this excellent fiddler (and teacher) in the Romanian village of Méhkerék in Eastern Hungary. This story underscores the difference between reading written music as a (classically) trained violin player and going to the source (in this case Kovács in Méhkerék) for first-hand experience in what traditional music is about and how it is really played. By **K. Tóth László**.

Page 30 **From East to West** This is the name of the **Hargita National Székely Folk Ensemble's new choreography** as well as the name of **Ádám Gyula's exhibition of dance photos** that opened on February 11. The new choreography, containing exclusively Transylvanian men's dances, was created by **Péter László** and **Udvari Róbert**. Though the report does not mention the location of these events, we can assume that they occurred somewhere in Hargita County in Transylvania. By **Nyulás Ferenc**

Page 37 **Kozák József:** A bagpipe from the Hungarian plain. From this article we get information on how the **bagpipes of the plains** area differ from other Hungarian bagpipes. In the plains, the bagpipe players were not shepherds (as in Northern Hungary for example), but rather middle class merchants, tradesmen who played bagpipe in their spare time.

Page 39 **Dűvő Ensemble is 25 years old** One of the most popular, well-known and active bands in dance house movement, this band has its home in Northern Hungary in the town of Salgotarján. They are present at every festival, usually accompanying not one but several dance groups, they have travelled abroad to perform, the youngest member of the band was a student of members of the band. Interview with the band by **Paluch Norbert**.

folkMAGazin

2004/1., XI. évfolyam, 1. szám
Megjelenik évente hat alkalommal
Kiadja a Táncház Alapítvány
Alapítványi gondnok: Nagy Zoltán
Kuratóriumi tagok: Sándor Ildikó, P. Vas János

Felelős szerkesztő: K. Tóth László
Tervező-szerkesztő: Berán István

Munkatársak:
Bakonyi Erika, Gósi Anett, Tóth Andrea

Budapest, I. ker., Corvin tér 8.
Levél cím: 1255 Budapest, Pf. 153.
Tel./fax: (36.1) 214-3521
folkmagazin@mail.datanet.hu
www.folkmagazin.hu

Tücsi Nyomdaipari és Szolgáltató BT.
Tel./fax: 27/336-809
Porszinter Nyomda, tel.: 1/388-7632

ISSN - 1218 - 912X

Bankszámla szám: 11701004-20171625
Külföldről: OTP I. ker. fiók,
1013 Budapest, Alagút u. 3. Hungary
Táncház Alapítvány
B.I.C. OTPVHUB 11701004-20171625

Támogatónk a Nemzeti Kulturális Alapprogram
Népművészeti és Közművelődési Kollégiuma

Page 40 The argument continues... Responding to **Demeter László's** article in February 2004 issue of 'MAG', **Bolya Máttyás** reiterates many of his critical comments on the **Zurgó Ensemble**.

Page 45 **Ethnographer Vargyas Lajos** is 90 years old. Vargyas's work has concentrated on **Hungarian folk ballads, folk music, verse, rhythm** in Hungarian verse. Six volumes of his work on these subjects have been published. Article by **Varga Lajos Márton** – first published in *Népszabadság* on January 31, 2004.

Page 47 **'Hungarian Heritage'** is a yearly **English language journal** published each spring by the European Folklore Institute (a UNESCO supported institution) in Budapest. "A journal for those who do not know Hungarian but would like to become more acquainted with **Hungarian traditional culture**." Can be purchased at the Ethnographical Museum in Budapest – or for more information, check the websites listed in the article in Hungarian. Review by **Abkarovits Endre**

Sue Foy

Angol nyelven a magyar népi kultúráról

Bizonyára sokan vannak lapunk olvasói között, akik szívesen ajánlanának a magyar népi kultúrával foglalkozó és a hazai folklóreseményeket is tartalmazó kiadványokat olyan külföldi ismerőseiknek, akik nem tudnak magyarul, de szeretnék jobban megismerni a magyarság hagyományos kultúráját. Nekik ajánlhatjuk a Hungarian Heritage című folyóirat köteteit, amelyek évente egyszer jelennek meg az Európai Folklór Intézet kiadásában.

Az UNESCO néhány évvel ezelőtt – épp egy budapesti tanácskozásán – úgy döntött, hogy a korábban inkább a tárgyi, építészeti emlékek megőrzésére koncentrált tevékenysége mellett a jövőben nagyobb figyelmet kíván szentelni az emberiség még törekényebb szellemi, kulturális örökségének, s ebből a célból minden kontinensen felállít egy regionális központot a hagyományos kultúra és folklór védelmére, újjáélesztésére és terjesztésére. Kontinensünkön ezt a szerepet a budapesti Európai Folklór Intézet tölti be. Ez az intézmény számos kiadványt (könyvet, hanglemezt, folyóiratot) jelentet meg, közöttük a külföldiek számára az egész – anyaországi és határokon túli – magyarság folklórjáról és annak mai továbbéléséről (folk revival) angolul íródott Hungarian Heritage köteteit.

Minden év tavaszán a folyóirat egy újabb száma jelenik meg, mely a népi kultúra legkülönbözőbb területeit öleli fel, különböző vidékek, népcsoportok hagyományainak bemutatásával. De arra is volt már példa, hogy a szerkesztők tematikus kötetet állítottak össze: a 2002-es számot teljes egészében a moldvai csángók kultúrájának szentelték.

Valamennyi kötetnek hasonló a felépítése: találunk bennük átfogó tanulmányokat különböző területekről, beszámolókat

hazai és határon túli néprajzzal foglalkozó intézményekről, kutatásokról, ismertetőket kiállításokról, újonnan megjelent lemezekről és könyvekről. Fontos része a folyóiratnak az adott naptári év legjelentősebb kiállításait, állandó táncházait, kézműves vásárait, néptáncfesztiváljait, nyári néptáncböröngéseit felsoroló fejezet.

A kötetek rendkívül olvasóbarátok. Minden szám elején és végén térképek találhatóak, melyek segítenek eligazodni a különböző tájegységek és az egyes számokban előforduló helységek vonatkozásában. A néprajzi tájak és csoportok rövid leírását minden kötet végén megtalálhatjuk. A szövegeket nagyon szép nyomású fekete-fehér és színes fényképek egészítik ki. A fordítások igényes angolsággal készültek.

Mivel a Hungarian Heritage nem elsősorban a magyarországiaknak íródott, nem könnyű ráakadni könyvesboltokban. Legegyszerűbb a Néprajzi Múzeumban megvásárolni, ahol jelenleg még mind a négy eddigi kötet kapható. (A Parlamenttel szemközti épületet egyébként is érdemes külföldi vendégeinknek ajánlani, részben maga az épület gyönyörű belső tere, részben az ott látható, a magyarság hagyományos kultúrájával foglalkozó legátfogóbb állandó és időszakos kiállítások miatt.) Aki több információt szeretne az egyes kötetek tartalmáról, annak ajánlom a www.folkline.hu honlapot. A Hungarian Heritage előfizetéséről a molnar@folkscene.hu e-mail címen lehet érdeklődni. A kötetek társkiadója, a Molnár & Kelemen Oriental Publishers hamarosan egy másik angol nyelvű folyóiratot is elindít: a Motif kifejezetten a táncművészetnek szentelt majd számait, s a nemzetközi szerzői gárda írásai Kelet- és Közép-Európa hagyományos táncával foglalkoznak. Kiadványaikról a www.folkscene.hu honlapon találhatunk további információt. (Abkarovits Endre)

Irány Magyarország!

WILLKOMMEN IN UNGARN!
WELCOME TO HUNGARY!
2004

Irány a Balaton!

WILLKOMMEN AM BALATON!
WELCOME AT LAKE BALATON!
2004

- 2004-es Útikönyv és címtár három nyelven
- településleírások
- múzeumok
- látnivalók
- fürdők
- aquaparkok egy helyen!

BESZÁLLÍTÓI ALMANACH 2004

1. SZALLÓDÁK ÉS VENDÉGLÁTÓIPARI Helyek, FELTÁRTELÉSEK
2. ÉLELMISZERIPARI TERMÉKEK
3. VENDÉGLÁTÓIPARI GÉPEK ÉS BERENDEZÉSEK
4. ÉPÍTŐIPARI TERVEZÉS, SZERVEZÉS ÉS KIVITELEZÉS
5. SZOLGÁLTATÁSOK

Irány Magyarország! Fesztiválnaptár 2004

FOLKLÓRIADA 2004

A népművészet olimpiája Magyarországon
augusztus 12-22-ig!

Budapest, Pécs, Balatonudvari, Győr, Gyula,
Jászberény, Kaposvár, Sárospatak, Szeged, Székesfehérvár, Székesváros, Székesváros,
Tatabánya, Székesfehérvár, Tatabánya, Tatabánya, Tatabánya

folk MAG azazin

CompAlmanach Kiadói Kft.
1119 Budapest, Vahot utca 6.
tel.: 481-2135, 481-2136,
fax: 481-2130

idegenforg@iranymagyarorszag.hu

www.iranymagyarorszag.hu